kat.komp.
CIMELIA
Qu 4401

4401
CIMELIA

Elucidarius errorum ritus Ruthenici.

Cim. Qu. 4401

Celebri ac Reuerendo in Christo patri ⁊ domino do mino Alberto dei gratia Epiſcopo Vilneñ. Patri ſumma veneratione digue colendo Joannes Sacra- nus indignus ſacre Theo logie magiſter Cracouieñ. Eccleſie Canonicus debitã
Obedientiam. Preſul inclite et deo di-
cate Antiſtes. qui in Lithuania Vil-
neñ. ſedi vigilãtiſſime preſidens. tumul
tuante turba Ruthenorũ. tue Roma-
neqꝫ eccleſie inſenſiſſimorum hoſtium
circũſeptus. velud agnus inter rapaceſ
lupos. a viris doctis ſalutare ſemꝑ pre
ſidiũ queris et expectas. Qui de me hu
mili preſbitero vir extremis digitis ſcri
pturarum profunda contingẽte apud
te dignũ reponens arbitrium hortatuſ
es me. tũ precipue cũ Orator nomine
Clariſſimi domini Joãnis Alberti Po
lonie regis miſſus has tuas ĩ oras me
conferrem. vt in ſcripturis Canonicis
et ſacre Theologie Magiſtrorum de-
terminationibus requirerem quid de
abuſu ritus Ruthenorum et eorum er
roribus iure foret ſenciendum. quorun
dam audacia prouocatus. qui (abſ tua
exempti obedientia) liberali voce in ꝑ-
patulo concionantes. in vrbe et loco ſe
dis tue Catholicarum et Ruthenici
ritus plebium aſtante corona Ritum
et Sacramenta eorum eſſe vera atqꝫ le-
gittima aſſeuerare auſi eſſent in confir
mationem immo verius pertinacẽ ob
ſtinationem eorum in errore et deteſta
tionem ritus ſancte Romane Eccleſie
ſcandalum deniqꝫ iacturamqꝫ cõmunẽ
fidei orthodoxe. Reuera diue pontifex
graue et humeris meis onus gerendũ
impar iniecisti. ſub quo non ingemiſcẽ
dum modo ſed ſuccumbendum mihi
prorſus reſtat. maxime ſi in re vix dubi
tabili contrariam precipitare Senten-
tiam reprobareqꝫ dicta ſaniora docto-
rum auſim. Nam iners et elinguis ab
Eccliaſtico eiuſdẽ. xxxij. diſ. ĩ medio ma
gnatum loqui prohibeor. Ridiculũqꝫ
eſt. ac dedecus ſatis abhominabile di-
ſtinctione. xij. c. Ridiculum. traditio-
nes patrum temerare velle. et termini
vetantur tranſgredi quos maiores po
ſuere Prouer. duodecimo Capitulo Et
idcirco merito mihi deliberandum re-
ſtaret. tue ne voluntati concupite. an ꝓ
hibenti neceſſitati parendum foret vex
cum te amore ſummo coluerim ſemper
fuerimqꝫ proſecutus obſeruantia plu-
rima ab annis priſtine adoleſcentulis
etatis tue. Nunc maxime abs te colla-
tis victus beneficijs amãtiſſimũ plane
tuum erga me animum cõteſtantibus
Imperij ius omne ſemel in me tibi tra-
didi. perſuaſiſſimumqꝫ effeci Adeo me
tuum ſemper eſſe. futurum que in po-
ſterum. vt de me facere tibi conueniat

quicquid collibuerit. ſtimulationi tue mos igitur eſt gerendus et ſuſcipienda obeundaqꝫ patientius. que aduerſum preſumptionem huiuſmodi. cetus virorum doctorum tela contorſerit. ſatis tandem muneris reportabo poſt eaqꝫ reuocaueris in animū quo amore. qua fide. quoue cultu. te venerer. qui tam ꝑpere ſiue quauis aut ĩgenij aut doctrĩe virium penſitatione opus tam arduū voto et eſtimationi tue parens. auſim agredi. Tu quoqꝫ nihilominꝰ iocũda mente ſuſcipe auſculta atqꝫ lege. q̄ ſcripta corrogataqꝫ ex ortodoxis doctorū ſcripturis videris. ſiqꝫ cenſueris equū. atqꝫ opportunū fore duxeris. legenda ĩ palam profer et exhibe. Vale pontificū decus.

Proteſtatio Catholica

¶ Priuſqꝫ tamen iuſſam materiam agrediar proteſtor me velle nil aſſerere. quod Sacroſancte ſedis Apoſtolice decretis. et obſeruationi Eccleſiaſtice. ac doctorū ſacre pagine determinationē aduerſum foret. contrarium. et ſuſpectū ſi vo quid: errore: caſu: aut lapſu lingue ſeu opinione et eſtimatione minus erudita dicerem. aut ſcriberē. pro nō dicto ſcriptoue habere volo. et ſubmitto me non in hac ſolum materia verum et in omnibus dictis et ſcriptis meis correctioni et eruditioni ſedis Apoſtolice ⁊ Sancte ecclie Romane. cuius ē ſcripta et dicta oĩa approbare. ordinare. diſponere. et regulare. volens pro non dictis habere. ſi que ſuo ĩfallibili iudicio falſa ⁊ erronea ſeu minus bene. et inerudite dicta ex his decerneret.

Que in hoc libro dicenda reſtant

¶ Dicendū itaqꝫ mihi primum erit de pertinaci contumacia erroribus. et peculiari Sciſmate Ruthenorum. ritum eccleſie Romane blaſphemantiū. poſt hac vero de poteſtate Juriſditione ⁊ auctoritate eorum. ſi quam habere videātur. Ultimo tandem vtrū Sacramēta miniſtrare valeant. aut errent ne circa baptiſmi Sacramentum et ſacram Euchariſtiam. et formā beptiſmi Eccleſie non ſeruantes. et in fermentato conficientes. atqꝫ ibidem monſtrabitur ſintne ſacramenta eoꝝ vera. et an legittima efficaciaqꝫ exiſtan

¶ Tractatus Primi Capitulū Primum de pertinaci cōtumacia Ruthenorum

X omni gente chriſtianū ge-
rentes titulū preciſa tamē ab v-
nione eccleſie.in defēſione ſui
erroris ſciſmatici nulla pertinacior in-
uenitur gēte Rutena .a. Adeo nāqꝫ
in ſecta et errore ſuo dura et inflexibilis
gens eſt vt nulli ſcripturarum veritati
nulli eccleſiaſtice determinationi. nulli
doctorum Catholicorū aut conciliorꝫ
Sententie.aſſenſu cedit vnqꝫ. quando
potius viſe et agnite veritati.procbdo
lor pertinaciter contradicit. et doctos
catholicos.etiam ſui ritus viros. refu-
git ſanamqꝫ doctrinam eorum odit ſp
ac diſciplinam ſalutarem exhorret. b.
Et hereticorum valdenſiū more(quorꝫ
temeratiſſima ruſticitas Innocentij ſe
cundi temporibus virus peſtiferū ad
modū in eccleſiam iniecerat. quod nec
dum eſt in bohemia cōſepultum) am-
bitionis faſtu inflati.ſed dūtaxat vos
apoſtolorꝫ ⁊ eccleſie ṗmitiue ſectatores
audent aſtruere.et in eo ꝙ abſciſi ab ec
cleſia vltro diſſident.eius excommuni
cationem contra ſe tanqꝫ Sciſmaticos
eternam reputant bñdictionem. Mlta
contra eccleſie Catholice ritum.ordinē
atqꝫ auctoritatem. blaſphemātes. que
ſequenti capitulo notabuntur. qui tñ
et grecanico ritu in plurimis abutētes
ab eis ſemper et vſqꝫmodo pro here-
ticis eorum habiti ſunt tenti et repu-
tati. Hij chriſtianum ſanguinem nō
minus hoſtibus crucis Chriſti ſiciūt
aſſidue.toto niſu conantes. vt e medio
fideles quoſqꝫ extermīnēt. vt ſic nomen
eccleſiaſtice religionis apud et inter eos
abolitione prorſus interiret. Nec pro
batione aut exēplis externis nobis op⁹
eſt. Miſſo quidem execrabili nulla tñ
obliteratiōe preteribili ſacrilegio.quod
in dominum Iſidorum Kyouienſem
Metropolitam de concilio florentino
miſſum cū collega quodam Epiſcopo
ad ſe veniētes.vt iuxta florentini cōcilij
determinationem cum grecis occiden
tali ſeu eccleſie romane cōcorporarētur
et vnirentur cōmiſerunt oppugnatiōe
rabida conſencientes nequaqꝫ.tum de
crete vnioni recens hoc de anno domi
Milleſimoquingenteſimo facinus ad-
miſſum vniuerſorum obtutibus ante
poſitū innoteſcat c. Diuus ac Religio
ſiſſimus princeps dominus Alexāder
magnus Lithuanie dux modernus ig
nitus Catholice fidei amore zelotipo
inſtar Witoldi incliti aui ſui qui prima
fidei eccleſie fundamenta in Lithuania
iecerat.ſecum deliberans.quēadmodū
i ampliſſimo ducatu ſuo honeſta qua-
piam ratione ad vnitatem Eccleſie di-
tionis ſue Rutenos reduceret. Dū ita
qꝫ pia benigna ac paterna adhortatiōe
adoriendos ſtatueret. Ipſiqꝫ preſentu-
rent propoſitum deuotionis ſue.in ei⁹
cunctorumqꝫ ſibi ſubiectorum fideliū
perniciem et exterminū.rabido furore
coniurati duces et certi primores eorꝫ.
d. ad magnū Moſkouitarum ducē
ſciſmatis et eorum ſecte tutorem eueſti
gio defecerunt. Cuius quidem filiam in-
fectam paterno contagio. Idem deo de
uotus et innocētiſſimus ṗnceps ſuorꝫ
optimatum et armigerorum ſuaſu ⁊ in

ſtantia coactus.pacis et affuture amici
tie fiducia paulo ante thoro matrimo-
nialiter ſibi conſtituit. Sane prefatus
dux Moſcouitarum ad iniuriam ſibi
referēs Religioſiſſimi principis huiuſ
modi propoſitum.gaudens hac occa
ſione ſibi(longe ante preconceptam)ꝓ-
hitam licentiam.ad inuadenda detur-
bandaq̄ȝ ac populanda ei⁹ dominia.et
ad pacem vnionē̄qȝ chriſtifideliū con
tiulnerandā.mox neruis Thartaricaꝝ
gentium vicinarum obfirmatus. e.
Socer genero patentibus indictis in-
ſidijs.non ante cruentum plene ſagina
uit affectum donec ī numera milia chri
ſtianoꝝ. iā per ſuos et Lithuano dn̄o
Jam per ſubinductos Thartaros ex
dominijs Sereniſſimi chriſtianiſſimi
qȝ domini Joannis Alberti Polonie
regis imperpetuam atqȝ infamem ſer-
uitutē abigeret.hec em̄ ſciſmatis huiuſ
Rutenici vna eadē̄qȝ eſt voluntaſ oim
vt aduerſus Romanā eccleſiam et eiuſ
ritum odio fremant.inſectenturqȝ eam
maledietis ſuis.et fideles de obediētia
eius fide bōis gloria vitaqȝ nudare. ac
priuare moliuntur ſemper. nec mirum
Nam cum non ſint de vnitate et ſocie-
tate eccl'ie.et ꝑ ꝯn̄s nec de regno chriſti
aliud agē nequeūt. niſi vt ad inuētioni-
bus varijs moleſtent chriſti fideles.et
perſequantur plaſphementqȝ ſanctam
matrem eccleſiam .f. Nō habentes
illud in proſpectu quod ſcribit Miero-
nimus ſuper Epiſtola ad Titum.3. et
habetur.xxiiij.q.iij.c.Si igitur. quomō
Michael archangelus non fuit auſus
diabolo certe maledictiōis digniſſimo
iudiciū inferre blaſphemie.diſputans
de corꝑe Moyſi. vt in ep'la Jude ap'li
ſcribit̄.ſed dixit. īparet tibi de⁹. Si igit̄
Michael non fuit auſus iudicium blaſ
phemie inferre diabolo.per cuius os.
maledictū blaſphemie ipſius exire non
debuit.quomodo iṗi Ruteni blaſphe
mare audent ſeruos chriſti et eccleſiam
ſuam catholicam que vnica eſt ⁊ ī duo
vel plura diuidi nō poteſt.que corpus
chriſti eſt qui vnus et indiuiſus eſt. vt
habet̄.xxiiij.q.i.c.Didicimus.c.Sciſma
et ſuper vnam petrā edificata eſt. vt ha
betur.24.q.i.c.Loquitur domin⁹. Cū
et apoſtolus.cuius fingunt ſe. imitato
res fieri.ad Titū tertio dicat admoue
ad omne opus bonū paratos eſſe .g
Neminē blaſphemare. Et quia dicit
neminem ergo non tantum hominem
ſȝ nullā creaturā dei. vt exponit Miero
nimus ibidem et perconſequens non
eccleſiam Catholicam.in qua ſola eſt
chriſti regnum. Nam dicit beatus Au
guſtinus ſuper Joannem q̄ ſoli fideleſ
chriſtiani .h ſunt regnum chriſti.qđ
nō colligitur ſed emit̄ ſanguine chriſti
Et in alio loco ibidem. Quid eſt regnū
chriſti niſi credentes.quod demōſtrat
etiam Auguſtinus in omelia zizanioꝝ
vbi dicit .i. hi quos ſciſmaticos cō-
munionis direpta ſocietas facit ſpicis
corruptis ꝯparant̄ vel paleis ariſtarū
fractis.et ereptis de ſegete.que nō ſimł
cum frumento intrant ī promptuaria
domiuorum.Et cōtra ibidem Grego
gorius dicit eos eſſe Zizania nec ī vna

cõcludi Sagena eccleſie in qua regnat Chriſtus et non obſtante ꝙ ex eodem ſemine euangelij et nomine Chriſti p̄creati ſunt. Non habēt tñ fidei aut eccleſie niſi ſoliꝰ chriſtiani nois ſocietatē quãobrē hoſtes vnionis facti. pacis ⁊ veritatiſ. ac ī diuerſoꝝ erroꝝ ꝑcipitium lapſi. cõmētis varijs q̄ mõſtruoſa ⁊ peſtifera hereticoꝝ ingenia ab initio conflauerunt. ſtatū auctoritatē ritūqꝫ ſctē matris ecclie deprauare nõ formidãt et que qualia ve vomãt audiamus

¶ Caplm ſcōm de articuliſ erroneis Rutenorum qui ī hoc capitulo demōſtrātur eſſe quadraginta. Quāuis multo plures ſint quos inſerere tedioſum fuit l

n Egant Ruteni ſctm̄ Petruz vez papā et verū Romane ſedis antiſtitē et ecclie militātiſ caput vnicū fuiſſe nec accepiſſe plenitudinē auctoritatis a chriſto qd̄ et de quolibet Romano pōtifice ſucceſſore eius tenēt et cōmunē eū cū alijs pontificibus eſſe dicūt

Secundus .III.

¶ Negāt eccleſiā romanam Caput eſſe eccleſiaꝝ oīm principē Rectricē et magiſtrā ſcdꝫ qd̄ ſcribit. diſ. xxij. c. ſacroſctā

Tertius

¶ Dicūt oēs obediētes Romane eccleſie veros chriſtianos nō eſſe neqꝫ ſaluādos. eo ꝙ ab eccleſia ꝑmitiua diſcrepēt Se vo ſolos eſſe veros chriſtianos aſſeuerāt ſectatores chriſti et apoſtoloꝝ et ſic eſſe de numero ſaluādoꝝ. Immo dn̄m papā cū ecclia romana dicūt hereticū eē de hereſi arriana et catholicoſ oēs arrianiſtaſ vocāt. et anatematiſant ipſum tempore cene dn̄i cū ſuo Clero. dicuntqꝫ nō habere plenā poteſtatē ligandi et ſoluēdi quod ſumſerunt ex ſectione ſeu diuiſione grecoꝝ decia ab eccleſia romana de qua infra

Quartus

¶ Dicunt oēs latinos eccleſie doctoreſ nullius veritatis et efficacie eſſe fuiſſeqꝫ hinc nec alicuius eoꝝ dicta ſuſcipiunt quātumcunqꝫ forēt ab ecclia ſuſcepta ⁊ approbata. nec credunt aflatu ſpirituſ ſancti locutos fuiſſe aut ſcripſiſſe. hinc nec libris aut ſcriptiſ btōꝝ Hieronimi Auguſtini Gregorij Ambroſij et ex cōſequēti et alioꝝ doctorum fidem dant et eoꝝ auctoritatē nullomō ſuſcipiunt.

Quintus

¶ Dicta doctorū Grecoꝝ ſuſcipiūt dūmodo nihil aduerſus eorū errorē ī eis inuenerit. Si vero quid ex eis quod aduerſus ſectionē ⁊ ritū eoꝝ erroneū fieret acceperint corrupta dicunt ⁊ viciata eē ac fidē eis adhibere. nō debere aſſeuerāt

Sextus

¶ Sanctos ex eccleſia et fide catolica romane profeſſiōis et obediētie blaſphemant et damnant ſicut infra patebit in ſeptimo ſciſmate. ⁊c̄

Septimus

¶ Imagines operis et artificij catholicorum horrent et quātum ex eis ē ihonorant etiā ſi crucifixi aut eoꝝ ſanctorū

fierent. Qui vero artificiū venerātur dūmodo in Sinagogis eorum locate aut picte fuerint alias non. rč.

Octauus

¶ Eccleſias catholicorum ſpernūt confutāt inhonorāt. ac blaſphemāt contra canonem Innocētij tertij de baptiſmo c. Licet grecos .o. Nec vllam in eis exhibēt reuerentiam Sacerrimo ſacramento niſi coacti aut metu maiorum offenſe aut ſimulata aſſentatione. et ſic de earūdem eccleſiarum conſecratione nihil tenēt. Sic ꝛ de cōſecratiōe corporis chriſti dicentes in aſimis ipſum cōſecrari nō poſſe. Eorū vero Sinagogas per ſimplices eorum .p. ſacerdotes conſecrari poſſe dicunt prout de facto conſecrant.

Nonus .q.

¶ Statuta eccleſie dictaqꝫ aut ſcripta ſeu canones et conciliorum determinationes ac decreta. nulla eſſe dicunt. etiā et de primis cōcilijs dicunt ꝙ a ſeptia ſinodo omnia cōcilia nullius efficacie fuere neqꝫ de iure catholico qꝛ ſine eoꝝ cōſenſu agebātur et approbatione.

Decimus

r ¶ Omnia eccleſie Sacramēta ꝓpbanāt et blaſphemāt ridētqꝫ et īhonorāt precipue ſacramenta baptiſmi et ſacre Eucharíſtie eo ꝙ nō ſcđm formā ritus eorum fiant

Undecimus

¶ Nullum pōtificem catholicum habere poteſtatem dicūt criſma ꝯſecrādi ſolum patriarcham quem ſe habere ſatētāt Conſtātinopoli per quem ſi ſemel cōſecratum fuerit dicunt ad ānos plurimos illud efficaciā habē ad vnctionē

Duodecimus

¶ Ordines Bñdictiones pōtificia ſacerdocia orationes ieiunia indulgētias iubileos et omnia eccleſiaſtica officia ꝛ ea que auctoritate clauium diſpēſat eccleſia damnāt nec vllius efficacie dicūt eſſe. Similiter obediētiam eccleſiaſticā auctoritatemqꝫ ridēt et ſicut de indulgētijs ſic et de Excommunicationibus eccleſie nihil tenent.

Tredecimus

ſ. ¶ Dicūt cōfirmationis ſacramētū nullū eſſe. Jdeo nec illud accipiūt ſine quo ꝓmouēt ſacerdotes ſuos nec hñt tempora limitata ad ordines ſꝫ paſſim et vno die ꝓmouent ꝛ plures ordines conferunt

Quartuſdecimus

t. ¶ Dicūt Sacramētum extreme vnctionis nullā aduerſus peccati reatum medelā cōferre poſſe et beatū Jacobū vnctionem intellexiſſe tm̄ ad medicinā languoris corporalis

Quindecimus

v ¶ Sicut qñqꝫ baptiſant i acetabulo id eſt in aqua acida expreſſa de Succo pomorum aut fructuum. cōfecta cum aqua naturali et fermēto. dum aqua ꝓ tempore caruerint diſcretionem ī aqua nō ponentes. ſic in defectu vini ī eodē acetabulo ſacrificāt immo execrāt

Sedecimus

¶ In preparatione calicis duas aut tres guttas vini aque immiſcent calide nec vinum ſentitur in aqua abſumptū et damnant eccleſie ritum q̄ aquam frigidam ad calicis preparationem accipiat. Et panem fermentatum pro ſacrifitio recipientes diuidunt bifariam. ſuperiorem partem in panis medio triāgulariter in profundam excidentes in corpus Chriſti conſecrant. Reliquum panis beate virginis corp⁹ deſignare dicunt. et in veneratione cōſeruant. In cuius panis preparatione farinam recipiunt. In nomine patris fermentum mittunt. In nomiue filij. calidā fundūt aquam In nomine ſpiritus ſancti. Itē ad panis ſacrifitiū plures panes aſſociant et apponunt. vnū in noīe Marie alium in nomine precurſoris. alium in nomine Baſilij. tandem Leonis helie et ſic conſequenter ſingulis panib⁹ ſanctos ſingulos inuocatione attribuunt Unde et in calictb⁹ ligneis in locis plurimis ſacrificant. vbi pane ex pluribus vt tactum eſt. polentis exempto. offam quandam faciunt: et cōſecrant tandē in conſumptionē coclearibus ligneis et et ſordidis vorāt. et micas ſeu reliquias panniculis detergunt eijciuntqꝫ. Sic quoqꝫ cōmunicāt et populum coclearibus. ex calice expromēdo et ī eſum offerendo.

Decimusſeptimus

¶ Sumūt experientiam de calicis conſecratione tanqꝫ dubitātes de Conſecratione eius. Nam anqꝫ cōmunicāt i ſacrifitio faciunt eis dari aquam calidā quā infundūt in calicē cōſecratū. vnde ſi vapor exalauerit credūt vero illic eſſe Sacramentū. tūc primo cōmunicāt Et ſi ps in calice relicta fuerit ſeruat̄ et peractis prādijs a ſacerdote redeūte vorat̄

Decimus octauus

¶ Conſecrāt pro bellātibus panē ſimilagineum in corpus Chriſti x Et laycis in bella procedētibus tradūt in manus. q̄ cū ſunt cū hoſte cōflicturi et et iā manus conſerturi. replēt vas eſcarium aut poculariū. quod in prompto fuerit. aliquo liquore. q̄ tūc occurrerit et illic pane illo poſito ſeipſos ordine cōmunicant

Decimus nonus

¶ Sacramētū Euchariſtie a Qd̄ die cene Sacre cōſecrāt. illd̄ ſolū dicūt ꝓ infirmis ꝓcurādis valere. et non aliud quod dieb⁹ alijs cōſecrat̄. et tale ad āni decurſum cōſeruāt ī calice prepato qd̄ vermiculoſum et tabidū infirmi ori imprimunt cocleari

Uiceſimus

¶ Ante ꝑpationē calicis incēſis cereis panē cōſecrandū cū vino et aq̄ calida ī calicē fuſa velud dictum ē cū reuerētia ſumma ſpectādū populo offerūt ⁊ circūferūt vbi pplus pronus cadit veneratur ⁊ idolatrat. Et poſt ī altari poſitū ⁊ ꝯſecratū nemo venerat̄ neqꝫ eleuat̄

Uiceſimus primus

b ¶ Non ſolū in forma baptiſmi ab eccleſia diſcrepant ſed etiam in materia

qñqꝫ vt ſupra in articulo.xv.dictum ē ⁊ ſacro Epiphaniarū die loco fontis Eccleſiaſtici flumia rapide manācia dummō haberi poterūt ꝓ baptiſmate īfantium conſecrāt.inſtar Jordanis.⁊ quē pucrū i merſione ibidem mori frigore aut e manibꝰ elabi ⁊ mergi ꝯtingat ab angelo raptū dicūt in celū.neqꝫ mūdū eius preſentia fuiſſe dignū aiunt.

Uiceſimus ſecundus

e ¶Sacerdotes eoꝝ cōmuniter non orāt niſi qñ miſſe officiū ſuo mō ſtꝫ habituri.et que aut quales hore eoꝝ ſunt deus videat.et dicūt preſbitero ſufficere ad cōſcientie purificationē cū vxore cubanti.et celebrare volēti.ꝙ ſe fermētata aqua calida abluat a vertice capitiſ ad pedū veſtigia hāc loturam tante dicūt efficacie quāta foret confeſſio

Uiceſimus tertius

¶Si caſu quis Catholicoꝝ p̄ſbiterorū i altaribus eoꝝ celebrauerit. mox velud execratū violant et effringūt et dicūt ꝙ in vno altari tm̄ miſſa vna debet in die celebrari

Uiceſimus quartus

f ¶Dicunt populū mereri.et magne indulgentie fieri.quotiens quis hoīem catolicū obediētie Romane īteremerit

Uiceſimus quintus

g ¶Dicūt ſuos p̄ſbiteros irregularitatē incurrē cū paſſerē aut aliquod volatile occiderint qui nō prius regularitatē acqrūt.donec idē volatile ſb aſcellis geſtū ab eis totaliter cōputreſcat. hec eoꝝ ē penitētia.q̄ nō eſſet adeo dura ſi Chriſtianū hominem occiderint

Uiceſimus ſextus

¶Falſe iurare aduerſus inimicū et precipue cōtra virū Romane profeſſionis nō eſſe pctm̄ dicūt. Similiter et decipe damnificare aut fraudare eundem

Uiceſimus ſeptimus

h ¶Sicut Sabbatū in q̄dragesima nllomō fore ieiunandum ⁊ peccare eos mortaliter q̄ ieiunauerint. neqꝫ miſſam celebrandā in tota q̄dragesima niſi ſabbatinis diebus ⁊ Dñicis.vñ damnant eccleſiā Romanā celebrantē alijs diebꝰ Quadrageſimalibus preter Sabbatū et Dñicū.et ſimili errore añ Jeiunia ſua octo diebus ſolēniſant.ſilr et poſt ieiunia carnes vorātes cottidie ferijs ſextiſ Jmmo et in vigilijs ſi que tum occurrerint.nec piſcibus licere vti dicūt niſi eorum inteſtinis cū Jeiunia Quadrageſimalia peragūnt.

Uiceſimus octauus

i ¶Chriſtifideles peccare mortaliter dicūt ꝙ barbas radāt.et mādūcāt ſuffocata.et ſilr damnant Chriſtianos carnes edētes. Ultia dñica añ Carniſpriuiū.et conſequenter

Uiceſimus nonus

¶Dicūt licite vēdi poſſe p̄laturaſ ac bñficia aut emi.ſilr et ſacros ordies.⁊ q̄ bñfitia patres tenuere dicūt filij ad ea ius hereditarium ſe habere.

Triceſimus

¶Dicūt viuētē hoīem mortaliter pec-
care non poſſe

Triceſimus Primus

¶Dicūt fornicationē ſimplicē non
eē pctm̄ mortale.ſimiliter et vſuram

Triceſimus ſecundus

¶Dicūt furi ſufficere rōe furti. ſui. ſeptē
ſacerdotib⁹ repſentari et fateri crimen ⁊
petere olei vnctionē ab eis.nll'a tn̄ poſt
hoc pnīa nec reſtitutōis debito debere
conerari

Triceſi.tertius

¶Aſſerūt nō eē purgatoriū .ſolū eē duo
receptacula aīaꝝ celū ⁊infernū

Triceſimus quartus

¶Dicūt aīam añ diē iudicij btitudīs
gloriā nō hr̄e.qd̄ et credūt.corpe i terra
manēte oīa hec i ɔcilio florētīo caſſata
ſunt et per Bullam Eugenij correcta

Triceſimus quintus

¶Dicūt ꝙ viuoꝝ ſuffragia ꝓſint dāna
tis in iferno.Et nō alijs.

Triceſimus ſextus

¶Dicūt ſpm̄ ſctm̄ n̄ ꝓcedē a pſona filij
niſi ſoli⁹ pr̄is.al's duo eſſent pncipia ⁊
due ſpiratiōes qd̄ tn̄ ſufficiēter explana
tum eſt in concilio Florentino

Triceſimus ſeptimus

¶Diuorcia faciūt i mr̄imonijs nll'a rō-
nabili cā interueniēte ꝓ ſola auaritia et
libitu.q̄ layci ſimplices.inter ɔiuges fa-
ciūt.Et dicūt quēlibꝫ q̄ petit ſepari licē.

Triceſimus octauus

¶Dicūt ſcd̄as et tertias nuptias ac de
inceps eſſe illegittīas.nec facē veꝝ mr̄i-
moniū nec inde ſequi prolē legittimā

Triceſimus nonus

¶Mortuoꝝ tumulos pacta ſepultura
iubent ſingli p ſacerdotē ſuos oſculari
et poſt ipam ſepulturā cōuiuāt vorātes
q̄ſdā polētas ab ipis p̄ſbiterꝭ bn̄dictas

Quadrageſimus

Dicūt ſcl'arib⁹ dn̄is eoꝝ p̄ſidib⁹.licē ſine
nota excōicatōis maioris vberare ⁊ de-
ponere eoꝝ pr̄iarchas epōs ſacerdotes
cui⁹ rei origo cepit.vt dicet i.x. diuiſiōe
Grecoꝝ ab eccl'ia.Sꝭ et alie plures leui-
tates et ſtulticie eoꝝ ac errores.qs pn̄ti-
bus obmitto inſerere.ſatis hinc liquide
patere poterit q̄ꝫ horrēdis errorib⁹ hi
veteratores et ſectatores ꝓbanī a veri
tate et ſalutari eccl'ie catholice determīa
tione diſcrepēt.ſecti ab vnitate fidei or-
thodoxe.vn̄ i ſimplicitate ⁊ hūilitate ſi-
mulata veniētib⁹ ad aplicam ſedē an e-
ueſtigio credēdū diſpēſandūqꝫ ſit cū eiſ
de plano.nō diffinio. Scio matrē ſctāꝫ
eccl'iam piā eē q̄ hūilit redeūtes etiā de
ſpatiſſimos inqnatiſſimoſqꝫ benignit
cōplectit ſinu ſuo Jure qdē de eis illud
dici pt Pſalmi.lvij.alienāti ſꝭ a vulua
i.caritate q̄ ē porta eccl'ie p quā ɔcipiūt
fideles ⁊ incorpant eccl'ie.Errauerūt ab
vtero eccl'ie nō ſuſcipiētes veritatē do-
ctrine.locuti ſꝭ falſa i ſuo ɔuerſo Sciſ-
mate ſanas doctrinas ſpernentes ⁊ ad
uerſus ius ⁊ auctoritatem Eccleſie Sa
cramentaqꝫ ſpurcis rictibus collatran-
tes. Ideo furor illis in ſimilitudinem

ſerpentis ad veritatem impugnandam et prophanandam et ad reſiſtendum ei pertinacia non doctrina blaſphematione nõ ratione in qua ẽ venenũ morti ferũ. et aſpidis Surde obturãtis aures ſuas ſemper profecto Rutheni a ſe repellunt doctrinam ſapientiã et veritatẽ aures obturantes ne quid de ſanis dogmãtibus perciperent et declamantes viros eruditos qui ſimiles illis ſunt de qb⁹ btũs Stephan⁹ ĩ diſputatione dixit. Act. vij dura ceruice et ĩ circũciſis cordibus et auribus vos ſemper ſpũi ſancto reſtitiſtis. Et illis quoqꝫ de qb⁹ domin⁹ ad Moyſen dixit. Exodi. 32 Cerno ꝙ iſte populus dure ceruicis ſit dimitte me vt iraſcatur furor meus ſup eos et deleam eos de terra.

Capitulum Tercium oñdit quomõ Sciſmatici quales ſunt Rutheni ſunt peiores cunctis hereticis et qꝫ periculoſum pernicioſumqꝫ ſit Sciſma eoꝝ ⁊ cõuerſatio.

Cum vero ad tam obſtinate mentis pertinatiã ſola indurat eos ſuperbia vt ab vnione charitatis et inſtitutis eccleſiaſticis diſſideãt. Juxta illud apoſtoli Ad Colo ij. Inflatus ſenſu carnis ſue ⁊ non tenẽs caput ex quo totũ Corpus per nexus et cõnexiones ſub miniſtratũ et conſtructũ creſcit in augmentum dei hinc exigente inuincibili eoꝝ ſuperbia peiores et magis in conſpectu domini ſciſmatici inueniuntur deſpecti quibuſuis hereticis. quod euidẽter probatur exemplis et ratione exemplariter ſi qd ẽ in ſcripturis nobis declaratum eſt. quẽadmodũ m Sciſmata nũqꝫ pati voluit dominus. Juxta illud Cipriani perditionem ſibi maximam de indignatione dei acquirunt qui Sciſma faciũt. Et in li. Re. 4 regũ. 17. dr̃. ꝙ indignat⁹ ẽ dñs omni ſemini iſrahel et demoliuit eos et dedit in direptionẽ donec abijceret eos a facie ſua quia diſſipatus eſt. i. Sciſmate abſciſus Jſrahel a domo dauid. miſſis tamen exemplis varijs qb⁹ horrẽda Sciſmata voluit ab initio dominus eſſe abolita. vnũ illud ad p̃ſens capiam⁹ qd in nũer. deſcribiť. Nu. 16 Quõ datã abiron et Chore. dũ ab obedientia Moyſi defecerunt ꝑtinaci faſtu aperta terra cũ vniuerſa ſubſtantia ſua et tabernaculis abſorpti ſunt ⁊ ignis egreſſus a dño ducẽtos quinquaginta viros inuoluit. et cõbuſſit. qui ad eorũ iuſſa incenſa adolebanť. quo mõſtratur ꝙ maior Sciſmaticos vindicta ſecuta eſt a domino qꝫ etiam Jdolatras vitulum aureum adorãtes. qui ſolo gladio pierãt. Exo. 32. Sup q̃ dicit Hieronimus 24. q. 1. c. Nõ offeram⁹. qd grauius eſt punitum ſcelerati⁹ ẽ cõmiſſum Conſtat igitur ꝙ in deteſtationem erroris Sciſmatici ac ſceleris non ſolum ipſi Sciſmatici ſed et omnes eis cõſencientes cum coadiutoribus eadẽ pena ſt̃ puniti. Quapropť Moyſes ab eorũ cõſenſu ⁊ errore cetũ reliquũ retrahens

recedite iuquid a tabernaculis impioꝝ
numeri.xvj. Et ſeparamini de medio
cõgregationis huius et nolite tangere
que ad eos pertinẽt neinuoluamini in
peccatis eorum. Et beatus Ciprianus
ad Magnum ſcribens dicit. xxiiij q.i.
c.Didicimus. Inuenimus in tali faci
nore nõ ſolũ duces et autores ſed etiã
participes penis deſtinari. niſi a com-
munione malorum ſe ſeparauerint pre
cipiente domino per Moyſen ⁊ dicẽte
Numeri.xvi. Separamini a taberna-
culis hominum iſtorum duriſſimorũ
et nolite tangere de omnibus que eoꝝ
ſunt. ne ſimul pereatis in peccatis eoꝝ
Et quod fuerat cõminatus dominus ĩ
pleuit. Quo exemplo oſtẽditur et pro-
batur obnoxios omnes· culpe et pene
futuros. qui ſe irreligioſa temeritate ſciſ
matis miſcuerint. Oſee.9. Sicut etiã
per Oſeam prophetam Spiritus ſan-
ctus teſtatur dicens. Sacrifitia eorum
tanq̃ꝫ panis luctus et omnes qui ꝯme
dent eum cõtaminabũtur. Quid itaqꝫ
dicturi aut quam ſibi ſpẽ venie pollici-
turi ſunt. qui non modo eorum admi-
xti cõtubernijs ſimultanee cõuiuentes
execrabilem ritũ. et blaſphemias ipoꝝ
tolerant ac approbant. verum etiam
maioribꝰ eos prerogatiuis ſupra chri
ſtifideles munerant et attollunt ⁊ fra-
ternitates atqꝫ federa mrĩmonialia cõ
ferunt cum eis. Et nõ potius eos dedi
gnantur et cõtemnunt vt ſic ſpreti redi
rent. Iuxta illud beati Auguſtini oĩs
catholicus ſeuiens eam partem dete-
ſtatur. cui eccleſiam vniuerſalem apo-
ſtolicis ſedibus roboratam nõ cõmu-
nicare cognoſcit que verba habẽtur in
Canone. 24.q.j.c.Sciſma. profecto
vindex ira dei deſcendet ſuper illos et
ſublato animo. conſilio. et intellectu. ti-
more proſtratos tradet eos in manus
inimicorum eorum qui oderint eos.
Pſalmo.cv. Et vereor cum in abbo-
minationibus huiuſmodi ſuis deum
ad iracundiam concitãt. Deutro.32.
ꝙ iuxta eſt noſtre perditiõis dies ⁊ ad
eſſe feſtinãt tempora. In fine tñ tracta-
tus vltimi latius demõſtrabitur liceat
ne catholicis pariter cum Sciſmaticis
matrimonialiter ſociari. aut vtrum al-
tero ſciſmaticoꝝ cõiugum vnito eidem
dimiſſo priori conueniet alteri ſociari.
probatur inſuper tali ratione. hereticuſ
in deum peccat inherentia pertinaci er
ronee alicui opinioni putans et credẽs
infirmitate intellectus meram veritatẽ
conſiſtere. et quia ſcire verum innatum
eſt nobis. eo ꝙ obiectũ intellectus nr̃i
verum ſeu veritas ẽ. Unde errans ĩ co-
gnitione veri. errat et peccat in filiũ dei
n. qui ẽ veritas Sciſma vero ĩ natura
le viciũ eſt ex volũtate deprauata pura
malicia procedens. Naturale nãqꝫ eſt
homini in vnione conſiſtere. cum po-
liticum ſeu Ciuile ſit animal hõ. velud
Areſtotiles primo politicorum deter-
minat. quam vnionẽ quidem Ruthe-
norum ſciſma odit que a charitate pro
cedit. dilectione ſpirituali vniente alteꝝ
alteri et connectente totã eccleſiam vin-
culo vnitatis. Cum igiẽ Sciſinaticus
Rutenꝰ ab huiuſmõi ſe vnitate ſolius

prave voluntatis electione. et ābitioniſ
vicio ſeparet odiens cum eadē vnione
eccleſiaſticam caritatem. et capiti eius
ſummo Romano pontifici obediētie
debito ſubeſſe rennuens. quod caput
blaſphemat et anatematiſat cui quidē
capiti ſubeſſe .o. Thomas dicit eſſe
de neceſſitate ſalutis libro de Grecorū
erroribus et libro contra impugnātes
religionem. Sed aliud caput et funda-
mentum eccleſie querens quā illud ſit
quod a chriſto poſitum eſt et cōſtitutū
de quo habetur. diſ. xxij. c. Sacro ſancta
vel ſaltem caput habere nullum volēs
peccat et agit merito ⁊ contra Speciei
ſeu nature decus. et in perſonam ſpūs
ſancti. Et idcirco nequeunt ad gratiam
ſpiritus ſancti promerendam et conſe
quendam diſpoſitionem ⁊ aptitudinē
aliquam habere Sciſmatici Rutheni
qua igniti abs tāte obſtinationis per-
tinacia molleſcerēt et ad eccleſie vnitatē
redirent fideliter. Sapientie primo
Spiritus enī ſanctus effugit ſemꝑ fictū
quia ſanctitatem nō operatur in ficto.
licet in ſacramentis operetur. velud Al
bertus dicit. quas ob res non facile eis
credendum eſt quotiēs redituri et con
corporaturi. ſancte Romane eccleſie
ſub ritu ſuo poſtulant cōſeruari. faciūt
hoc nempe vt impetratione et obtētu
tali in errore ſuo ꝑtinatiores firmioreſ-
qꝫ ſint et inſultent magis catholicis ap
probatione ab Eccleſia ſui ritus Tam
etſi de plurimis veracit̄ teſtari poſſim.
quos facilitas apoſtolice ſuſceptionis
obſtiatiores reddiderat duos ī mediū
proferre ſufficiat Soltanꝰ quidā noīe a
Paulo ſcdo et Jnaſco germanus eius
ex Lithuania primores inter Rutenoſ
ambo a Sixto quarto Rome ſuſcepti
et bullis patentibus in ſuapte ritu ma
nere ꝑmiſſi ad ſuos redeuntes pertina
ciores eccleſieqꝫ magis infenſi. Et blaſ
phemi ſunt reperti. Non ab re beatus
Ciprianus dixit. xxiiij. q. i. c. Alienus eſt
prophanꝰ eſt hoſtis ē habere nō pōt
deum patrem qui vniuerſalis Eccleſie
nō tenet vnitatē. Et idē ait. quomodo
autem poteſt ipſe cum aliquo cōuenire
qui cum corpore ipſius eccleſie et cum
vniuerſa fraternitate nō ꝯuenit. Cū ita-
qꝫ Ruteni nō ſunt de eccleſia catholica
et communione ſanctorū eccleſie Sim
bolo ꝯtradicunt .p. Quam eccleſiam
Spiritꝰ ſanctus dirigit erudit ꝯſeruat
ſanctificat et ordinat. Cuius caput mr̄
eſt et magiſtra ſancta Romana eccl̄ia
quā eternum verbum quo ſunt omnia
condita fundauit et erexit ſupra firmā
fidei petram Math. xvi. illius eterne
vite clauigeri cui terreni ſimul et celeſtiſ
imperij iura ꝯceſſit. vt Nicolaus papa
dicit. diſ. xxij. c. omnes. Non igitur Si-
nodicis conſtitutis ſed ſolius voce ſal
uatoris cunctis ē prelata eccleſijs teſte
Pelagio papa. diſ. xxi. c. q̄uis. Sunt
ergo Ruteni in cōciliabulo ⁊ ſinagoga
Eccleſie cōtraria que Babilon dicitur
vt Beda ſuper Matheum dicit. et. 24.
q. i. c. Didicimus ſcribitur nullam ha-
bente auctoritatem (inquantum talis)
nec ordinis nec Juriſditionis velud in
ferius tractabitur Eorum profecto cō-

ciliabulum miſerrimum nūꝗ͂ adiuuat ſanctorum cōmunione vt in ſanctorū ſocietatem reciperentur. et merita eorū in adiutorium eis cōcederent ſicut fit ī orthodoxa eccleſia. Nam qui meritis inuicem participaturi ſunt. in eccleſia debent eſſe vniti in ſocietate ſanctitatis. ī concordi ſacramētorum vſu ī caritate mutua in vinculo Spiritus ſancti in q̄ vnione fideles inuicem omnes in meritis cōmunicant. Nam ſanctorum cōmunio dicitur ſimultanea ī meritis vnio vt omnes meritis omnium participent et ſinguli ſingulorum. Iuxta illō ps. C. xviij. particeps ego ſum omniū timentium te et cuſtodientium mandata tua. hic nec ī eis Juſtitia nec vlla meritoria. Virtus eſt q̄ merita ſoli ſibi cumulant fideles .q Omnis em̄ actio infidelium. teſte beato Ambroſio. peccatum eſt. hoc eſt meritoria nō eſt Ruteni ſi quidem licet fideles putentur ſacramento fidei qui eſt baptiſmus. Infideles tamen ſunt. vt dicit Bonauentura in quarto circa diſ. 39. q. i. eo ꝙ ſine fide ſunt ſecte ortodoxo eccleſie nō credētes eius ordinationibꝰ Sacramētis et ſacris inſtitutis. de quo dicitur īferiꝰ Vnde beatus Auguſtinus dicit neqꝫ Sciſmatici aliquid ſibi ex iuſtitie mercede promittant quia vbi caritas non eſt non poteſt eſſe iuſtitia. ꝑterea btūs Thomas in ſcd̄a ſcd̄e queſtione Trigeſima nona Articulo quarto tractans illud Sapientie. xi. per q̄ quis peccat ꝑ hec ꝛ torquetur dicit qꝛ .x. Sciſmaticus peccat in duobus. Primo quia ſeparat ſe a communicatione mēbroꝝ eccleſie. Ideo punitur pena Spirituali ſcilicet Excōmunicatione temporali et eterna dānatione. Iuxta illud beati Auguſtini de fide ad Petꝝ firmiſſime tene et nullatenus dubites omnē hereticū et Sciſmaticum cum diabolo et angelis eius eterni ignis incendio participandum ſi non ante finē vite catholice eccleſie incorporatus et reintegratus veraciter fuerit. cui nec baptiſmus nec ieiunia nec pia opa neqꝫ ſuſceptū martirium prodeſſe poterit. Scd̄o peccat qꝛ ſubdi recuſat eccleſie Capiti vicario chriſti cui ſicut dicit beatus Joannes Criſ. ſuper illo. Ma. xvi. ſuper hanc petram. omniū que in celo et in terra ſunt poteſtatem cōmiſit dominus. et ꝑpoſitum vniuerſalis eccleſie et fratrū ſuoꝝ caput eſſe conſtituit. Ideo congruit vt ſub prelato diaboli Machomete dampnabili iugo miſerabili ſeruitutis comprimatur et ei ceruicem ceruicoſus incuruet. dicit em̄ beatus Auguſtinus et habentur verba. xxiij. q. quarta. c. qn̄do deus concitat poteſtates aduerſus ſciſmaticos. vt a Sara verberetur agar. Geneſis. xvi. Cognoſcat ſe agar ponat ceruicem. que cū humiliata diſcederet a domina ſua et conqueſta eſſet āgelo de domina ſua. reſpōdit Reuertere ad dominam tuam. ad hoc em̄ afligitur vt reuertatur. Tantū de primo articulo

Secundus Tractatus

¶ Tractatus Secundus de poteſtate Iuriſditiōe et auctoritate Ruthenorum an eādem habeant ſicut illi Sciſmatici qui in Eccleſie vnitate exiſtentes et ab ea poteſtate donati ſe tandem ab eccleſia preciderunt

Capitulum Primum

d Icit beatꝰ Thomas ſcđa ſcđe queſtione Trigeſima nona articulo ſcđo. ꝙ Spiritualis eccl'ie poteſtas duplex eſt Sacramentalis et Iuriſditiōis Sacramentalis eſt que cōfertur per cōſecrationem que dicitur ptās ordinis ſeu conſecrationis hec immobilis eſt nec vnqꝫ auferri poteſt. quia fundatur in caractere impreſſo per ſacramentū ſup quod papa nihil pōt. et ordinatur ad ſacramentorum adminiſtrationem et confectionem Eucariſtie ſacre. ꝙ aūt nequeat auferri etiam Sciſmaticis hereticis aut excōmunicatis. dicit Petruſ de palude circa diſtinctionem. xxv. q̄rti queſtione prima. quia que per cōſecrationem dantur manent. re ſacrata manente. Item idē ibidē dicit ꝙ tales ab eccleſia preciſi non priuantur executiōe facti que poteſtati correſpondet. quia poteſtas eſt per quā quis poteſt. ſꝫ priuantur executione Iuris que vltra poteſtatem requirit licitum vſum .t. Si ergo in forma eccleſie ſacramenta miniſtrauerint ordiati. tales preciſi de facto ſacramenta quidē cōferūnt ſed nō effectum ſacramenti. formam eñ. i. virtutē ſacramētorū habent que vera et itegra ſunt apud eos nō aūt virtutis effectum et dixit textus. xxxij. di. c. preter hoc. vſu verū. Quotiens ergo conferūt ſemp cōferunt ad ſui et recipiētis dānationē ſi reciperit ſcienter. quapropter meliuſet ſalubrius ē moriquā de manu taliū Sacramenta eucariſtie ſuſcipere. etiam in morte. Et idcirco Gregorius facit martirem Ermigildū (vt habetur. xxiiij. q. i c. cepit) qui in feſto Paſce maluit ſecuri interire qu am mandato patris perfidi de manu Arriani epiſcopi ſacrilege cōſecrationis Eucariſtiā ſuſcipere .v. tñ in neceſſitate poteſt baptiſmus a Sciſmatico vel heretico ſuſcipi dummodo in forma eccleſie fiat. ſed nō Eucariſtia cum alijs ſacramentis. vt dicitur. xxiiij. q. j. Subdiaconus. quia eſt ſacramētū magis neceſſarium. et ianua omnium ſacramentorū. de quo dicetur inferius. i quo plenior fit remiſſio. poteſtas vō Iuriſditionis mobilis eſt que preciſis omnibus ab Eccleſia aufertur. vt dicit Petrus de palu. circa diſ. 19. quarti q. 2. ar. 2. vt nec ligandi aut ſoluendi iudicandi excommunicandi indulgentias dādi habeant facultatē. hec itaqꝫ ptās nō pure reſpicit ordinem ⁊ ideo tales ſi quid horum faciunt nihil actum eſt vñ idem Petrus de palu. circa diſ. xxv. q̄rti. q. prima in fine dicit ꝙ eccleſia quia voluit et potuit hanc Sciſmaticis et hereticis poteſtatem abſtulit. vt nec con-

ſecrarent eccleſias neqꝫ ligarent aut ſol-
uerent nec oleum ad infirmos nec Cri-
ſma conficerent. et poteſt ſimilitudinis
ratione perſuadere. .x. Sicut
non ſacerdos non poteſt abſoluere.
Quãuis in neceſſitatis articulo poſſit
et fieri confeſſio, aut conſecrare propter
defectum ordinis ſic nec Sciſmaticus
et quilibet preciſus ab eccleſia propter
defectum Juriſditiõis. quia ſublata ſibi
eſt. per eccleſie interpoſitam ſententiã
ad penam ſubiectam. materia. perſona
ſcilicet eccleſie in quam ageret. et eccle-
ſiam i ſingulis perſonis ſoli petro chri
ſtus comiſit regendam et paſcendam.
voluntariam igitur Juriſditionẽ tollit
Eccleſia a preciſis. his dictis conſtat li
quide ꝙ Sciſmatici ordinati ritu eccle
quãuis in penam preciſionis priuati
Juriſditione vſu et adminiſtratione li-
cita Sacramentorum careãt. poteſtate
y tamen ſuſcepti ordinis et cõficiũt
et baptiſant in forma eccleſie que ptãs
vt ſuperius dictum eſt fundatur in im-
preſſo caractare per ordinis Sacramẽ-
tum Supra quod ſacramentum domi
nus papa nihil poteſt. dicit enĩ Petruſ.
de palu circa diſtinctione. xv. quarti q
prima. in fine vera eſt pars Sacramẽti
cuius miniſtrum eccleſia nõ poteſt im-
pedire ſcilicet ablatione impreſſi iuuio
labilis caracteris. hinc et beatus Au-
guſtinus contra donatiſtas Scribens
et habentur verba prima q̃ſtione pma
capitulo ſacramenta. Sacramẽta inqꝫ
que Sciſmatici et heretici non alit̃ hñt
nec aliter agunt qꝫ vera eccleſia dum ad
nos veniunt non emendamus ſed po-
tius approbamus.

Capitulum Secundum incidens de caractere quid ſit et in quibus imprimitur ſacramentum

Et quia caracteris impreſſi mentio in
preſenti facta eſt. ne igitur ſimplices la-
teat quid caracter ſit aut in quibus im-
primatur ſacramentis pauca de cara-
cteris impreſſione adducere et audire
nulli ſit onoroſum. Quãuis in tractatu
tercio eadem materia congruẽtius tra-
ctanda veniret. dicit Albertus circa diſ-
ſertã. in quarto. a Qꝫ caracter eſt
lumen ſpirituale illuſtrans animam ex
perte imaginiſ create. diſpoſitiones ad
ſalutem et diſtinguens fidelem ab infi-
deli ſcõm fidei ſtatũ. Eſt ergo caracter
nota decoris indelebilis in anima reli-
cta ex ſacramento. qua cognoſcitur aĩa
eſſe de familia chriſti. et eſt nota gratie
ſiue ſignũ quod eſt effectus ſacramenti
Et Bonauẽtura ibidem dicit quod ca
racter eſt ſignum interius ſpiritualiter
deſignens et multos in vno ſtatu fidei
vniens. Jdeo in illis ſolum ſacramẽtis
imprimitur que reſpiciunt ſtatum fidei
determinatum b Et vt dicit Al
bertus ibidem ꝙ tria tm̃ Sacramenta
caractarem imprimũt Baptiſmus Cõ
firmatio et Ordo ſacer que ſola ſtatum
fidei reſpiciunt. imprimunt quidem eũ

ſcōm triplicem diſtinctionem quam fa
ciunt inter fideles qui ſunt de familia re
gis celeſtis c Tres aūt ſunt ſtat⁹
fidei vt dicit Bonauentura ibidem; vt
pute genite roborate et multiplicate. et
ſcōm hoc attenditur triplex diſtinctio
in populo bonorum a malis firmorū
ab infirmis clericorū a laycis. et hec tri
plex diſtinctio preceſſit in figura in po-
pulo iſrahel. Primo cum omnes ſunt
diſtincti ab Egiptijs ad veniendum in
terram promiſſionis. Scdo cū fortes
ab infirmis ad pugnandum in bello.
Tertio cū leuite ab alio populo admi-
niſtrandum in templo. Sicut et triplex
fuit diſtinctio in domo Dauid. Prima
domus eius ab infidelibus. ipſe enī fuit
rex tm̄ ſup populū dei. In pſal. lxxvij. et
primi Regū. xvj. dicit̄ de gregib⁹ ouiū
ſuſtulit eum de poſt fetantes accepit eū
paſcere Jacob ſeruū ſuū et iſrahel here
ditatem ſuā. Scda quia ibi erant ſpecia
liter pugnātes vt ſcribitur ſcdo Regum
penultimo. qui cultum et populum de
fendebant viriliter pugnando. Tertia
q̄r Leuite et ſacerdotes ⁊ ſcribe ab alijs
diſtincti. qui etiam duces et principes
habebant. Quia ergo tm̄ tria ſunt Sa-
cramenta que reſpiciūt ſtatū fidei deter
minatū d Baptiſmus primū. q̄r
ibi fides gignit̄ et homo ab egiptijs et
infidelibus ſeparatur et i ſortē populi
dei aſſumitur e Cōfirmatio ſcdm
quia ibi fides roborat̄. et vt pugil invn
gitur hō. ad preliandū et ab īfirmis diſ
cernitur. vt cōſtāter p fidei defenſione
certet f Ordo ſacer tercium vbi vt⁹
multimoda dat̄ et hō vt ſctūs ad mini
ſterium tēpli a laycis ſeparatur vbi dat̄
Caracter excellētie. Iſta ergo tria Sacra
menta tm̄ imprimūt caracterē g Et
q̄r fidei generatio p̄cedit cōfirmationē.
et multiplicationē ſiue ppagationem.
Jdo caracter prim⁹ q̄ ē baptiſmi hab;
ordinē neceſſitatis ad alia ſacramenta
Et q̄r item Confirmatio precedit multi-
plicationē. ideo Caracter ſcd's q̄ ē Con
firmationis habet ordinē cōgruētie re-
ſpectu tercij. Ordinis v̓o ſacri caracter
habet ordinē excellētie. Et ſicut dicit Al
bertus in q̄rto circa diſtinctionē. xxiiij.
q̄ primi duo caracteres diſpōnes ſunt
h Solus caracter Sacerdocij ē vt p
fectio ſacramēti. Iſte ergo ē vn⁹ i ſe oēs
alios in ſe pficiens. De eo vero an ſtat⁹
Epiſcopalis imprimat caracterē dicit
Albertus ibidē in fine. q̄ cū null⁹ actus
excellentior ſit q̄z cōficere corp⁹ chriſti
Vn̄ ad iſtū actū caracter imprimitur
velud ſufficiēter dictū ē. nullus ergo pōt
ordo eſſe poſt Sacerdociū licet Juriſ-
ditionū officia fuerit. In q̄bus in conſe
cratione pōtifices cōcipiūt gratiā non
ad ordinē ſed ad execucionē iuriſditōis
in eccleſia. vn̄ queādmodū epatus ordo
nō ē ſcdm Theologos ſic nec i eius cō-
ſecratione caracter imprimitur. Cano-
niſte tm̄ tenēt q̄ epat⁹ ſit ordo. ⁊ q̄ epo
inq̄ztū epus cōueniat quedā ptās ſpe-
cialis que nō ē tm̄ Juriſditionis. q̄r illa
poſſet auferri per ſuperiorē i Et
de hoc q̄ epiſcopatus ſit ordo eſt te-

xtus in.c.Cleros.xxi.diſ.et i.c.Quotiẽs de purga canonica et notať in ꝓhemio ſexti.Et tñ de hac materia

¶ Capitulum Tertium de pertinatia Ruthenorum q̃ nec in obedientia neqꝫ in iuriſditione petẽda ab Eccleſia Grecos redeuntes voluerunt vnqꝫ imitari.

¶Et quia in grecorum atqꝫ Ruthenorum ſciſmate claruit ſemper et vſqꝫ mõ liquide cernitur inobediẽtie pertinatia maior eſſe in Ruthenis quã in grecis qui non ſolum animaduertere volunt poteſtatem et Juriſditionem omnem, nõ niſi ab eccleſie catholice auctoritate manare. nec aliunde conſequi eam oportere. quin potius imperium auctoritatemqꝫ eius omnẽ nihili ducẽtes. a tercia grecorum ab eccleſia ſectione ſeu ab Epheſina ſinodo heretica diuiſi. cũ eis ab eccleſia. vbi Dioſcorus Alexandrinus epiſcopus Leonẽ papã primũ contumelioſis verbis afficere Et excõmunicare primus temere auſus ẽ poſt in calicedonenſi Catholico cõcilio dãnatus. Nunqꝫ deinceps vniri eccleſie voluerunt. At vero Greci poſt eãdem diuiſionem tertiam redire nouies prohibentur. De quorum abicione et reditionibus preſens quoqꝫ Capitulũ introducitur incidentaliter Grecos itaqꝫ ſeu oriẽtales eccleſias ab Romana ſeu occidentali eccleſia omnium Eccleſiaꝝ matre et magiſtra. Cui ſingli quiqꝫ omnium conditionũ ſtatuũqꝫ ſub eſſe et obedire eamqꝫ ſequi venerari ac in credẽdis audire tenentur velud ſupra monſtratum eſt. et habetur diſ.xix.c.In memoriam. duodecies precidi legimus ꝑ diuerſas hereſes et ſciſmata l Ipſam tamen Romanam eccleſiam. ſemper in vna vera et ſolida fide Catholica ꝑſtitiſſe. perſtituramqꝫ ad ſeculi ꝯſumationẽ Juxta illud Luce.xxij. Ego rogaui ꝓ te vt non deficiat fides tua. ſcđm quod et beatus Hieronim⁹ ad damaſum papã dicit. et habentur verba eius.xxiiij. queſtione.j.c. hec ẽ fides. Sacra Romana eccleſia que ſemper immaculata permãſit domino prouidente et beato Petro apoſtolo opem ferente in futuro ꝑmanebit ſine vlla hereticorum inſultatiõe ſcilicet preualente atqꝫ firma et immobilis omni tempore perſiſtet. vnde huiuſmodi preciſiones eoꝝ. poſt trãſlatã imperij ſedem ab vrbe Romana i Cõſtantinopolim per Conſtantinũ imperatorem ſecutas legimus ad illam vltimã in qua nũc obſtinati perſiſtunt. q̃ poſt Florẽtinũ ꝯciliũ acceſſit. Quib⁹ redeuntib⁹ tñ mun⁹ ſuſceptiõis ab eccl'ia gracioſe ĩpẽdebať ſp. vt habeť diſ.xxij.c. ſacro ſctã. Que qdẽ oriẽtales eccl'ie ꝑncipales et ꝑriarchales fuerãt q̃tuor Cõſtãtinopolitana Alexãdrina antiocena et Hiroſolomitana. q̃ iã diuiſim iã ſimul ꝯiũcti ſeſe. ab obediẽtia eccl'ie Romane

ſubtrahebant Conſtātinopolitana tñ eccleſia fiebat ſemper alijs occaſio huiuſmodi abſceſſionis m Vnde

Prima ſectio

Fuit Anno domini. 335. tempore Iulij pape. et Conſtantini imparatoris Conſtantini magni filij Arriana hereſi plurimum infecti. qui ſeductus per Euſebiū antiocenū patriarchā ꝛ alterꝫ Euſebiū nicomedienſem epiſcopū ambos ſectatores Arrij heretici n Qui in Alexādria dogmatiſabat filiū inquātū deus minorē eſſe patre. imo potius dicebat eum creatū eſſe non dominū nō coeternum nec eiuſdem ſubſtātie cum patre et alia nephanda plura. multas et graues perſecutiones intulit oībus Catholicis. tam orientalibus q̄ꝫ occidentalibus quoſdam ſuffocās quoſdā inexilium condēnans. eius igitur fauoris fiducia. Idē Euſebius patriarcha antiocenus non queſita pape licentia volens determinationē Niceni cōcilij in ſimbolo damnare de conſubſtantialitate pr̄is et filij. Conciliū in antiochia congregauit et ad illud cunctos ep̄os catholicos citari fecit vtpote Anataſiū Alexandrinū epiſcopū et patriarcham Paulum Conſtantinopolitanū Marcellum Anchire epiſcopū ꝛ Lucianum Andripolitem qui orthodoxe fidei erāt veri ſelatores. Illi vero pro eo q̄ ſine pape conſenſu interueniente factū eſſet ad tale conciliabulum venire contemſerunt. Quapropter per eum excōmunicati ad Iulium papā appellarunt Euſebius vero litteris pape de audacia temera correptus. atqꝫ citatus ad reddēdam de tanta preſumptione rationem ſpreto Mandato pape ab obedientia ſua ꝛ eccleſie Romane ſe ſubtraxit. mox in exilio Paulum Conſtātinopolitanū epiſcopum eius ſuggeſtu Imparator clam ſubaltari i Enſa ciuitate ſuffocari precipiens Euſebium Nicomediēſem hereticum tranſtulit in ſedem Conſtātinopolitanā. que ab eo annis duodecī poſt a Macedonio hereſiarcha. ſpm̄ ſanctum creaturam aſſeuerante occupata. anno vno tandē a tribꝰ alijs hereticis Endoſio demophilo enagrio ānis viginti tribus reſidentibus vſqꝫ ad Felicis pape et Theodoſij Catholici imparatoris tempora ſub ſciſſione tenta eſt et gubernata. donec a Gregorio nanſeno ſuſcepta. ab huiuſmodi erroribus et Sciſmate fuerat purgata et reunita eccleſie Catholice ac ſub obedientia Romani pontificis tenta eſt. poſt hec annis q̈draginta. v. ſub quinqꝫ pōtificibus catholicis videlicet Nectario xvi. Criſoſtomo. vi. arſacio. 2. Achito. xx. Siſinio. j.

Secunda diuiſio

Fuit tempore Celeſtini pape et Theodoſij imparatoris iunioris. Anno dn̄i Quadringenteſimo ſexto. cum Siſinio epiſcopo Cōſtātinopolitano mortuo

o Neſtorius preſbiter hereſiarcha occultus.de antiochia ad illam ſedem vocatus eſſet.qui in concionando do-gmatiſabat prio.q nullꝰ audeat btãm virginem dicere matrem dei ſed chriſti quia nõ genuit deũ ſed hominem cum deus generari nequeat ab homine. dicebat quoqꝫ duas in chriſto perſonas diſtinctas vnam Filij dei. aliam filij virginis. Idem dogmatiſabat ſpiritũ ſanctum.nec eſſe a filio. nec habere exiſtentiam a filio.ſed a patre ſolo ꝓcedere hunc errorem. phocius marie plantauit in grecis.vt infra patebit de proceſſione ſpiritus ſancti.quem vſqꝫ modo errorem greci defendunt cum Rutenis hunc Cirillus alexandrinus epiſcopus vir Catholicus venerationis plurime apud Grecos.plurimis epiſtolis.Reprehendit de tam impio errore. detulit qꝫ eum pape Celeſtino.qui ſibi mandauit vt Cirilli ſcripta catholica ſuſciperet et corrigeret errata.et in credendis eccleſiam Romanam ſequeretur.qui tandẽ mandata pape reſpuit eiqꝫ cõtempſit obedire.Et quia nulla alia orientalis eccleſia eũ ſecuta fuerat.Sed nec tota Cõſtantinopolitana.quia multi Clerici et layci reſiſtebant ſuis erratibus Iccirco durari nõ potuit ſciſma et ille error Nã poſt triennium Sinodus vniuerſalis per papam Celeſtinnm in Epheſo celebrata eſt.vbi congregatione ducentoꝝ epiſcoporũ eadem ẽ hereſis reuocata et conſtitutum vt nullus aliam fidẽ exponeret vel doceret qꝫ illam que ſcripta eſt a ſanctis patribꝰ.ccc.xviij.i Nicena Sinodo congregatis de qua Sinodo in.c.canones.diſ.xv

Tertia diuiſio

Fuit generalis omnium Eccleſiarum orientalium tẽpore Leonis pape pͥmi et prefati Theodoſij iunioris imparatoris Anno domi.Quadringenteſimo quadrageſimo quarto dũ poſt mortẽ Cirilli alexandrini epiſcopi doctoris catholici et zelatoꝝ fidei orthodoxe.Dioſcorus ſedem eius accepiſſet. et eccleſiã Conſtantinopolitanam Flauianus catholicus epiſcopus tenuiſſet monachꝰ quidã Eutices nomine archimandrita id eſt plurimorum monaſteriorum pr ſeu abbas qui Neſtorij hereſim vehementer impugnans duas in chriſto ꝑſonas aſſeuerantis p in aliam illi oppoſitam incidit dogmatiſando vnã tantum ĩ chriſto naturam fuiſſe diuinã et humanam abſumptã eſſe et in illã cõuerſam. dumqꝫ Flauianus Conſtantinopolitanus.illum hec palam concionantem redargueret et eius pertinatiã nequiuiſſet moderare.vt hereticum de eccleſia eiecit et abſtulit monaſterioꝝ gubernationem. Qui dum appellaſſet pecijſſetqꝫ Concilium generale. ac ſe iudicari ſuper erratis ab Dioſcoro Alexandrino epiſcopo Leoni pape dicti auctoritate Sinodus ꝯgregata ẽ i epheſo et legati miſſi qui nomine pape illi preſiderent Dioſcorus monachis vallatꝰ

et militibus veniens ad Sinodũ cõtra
pape mandatũ. violenter Sinodali pre
ſidentia vſurpata. cogebat oẽs vt ſub-
ſcriptione faterent̃ euticetis fidem eſſe
catholicam. quo viſo legati pape fuge-
runt. ne errori tali. et eius temeritudini
conſentirent. qui tandẽ Flauianũ epm̃
mox detinuit. et pro ſentẽtia aduerſus
euticetẽ lata tanq̃ iniuſta coniecit ĩ car
cerem appellãtẽq; ad papã noctu fecit
iugulari. quo quidẽ iugulato archidia-
conum ſuũ nomine anatolium ſue opi
nionis in epiſcopũ Conſtantinopoli-
tanum conſecrauit. Et euticetẽ reſtituit
officijs et monaſterijs. ſimiliter antio-
cenum tunc epiſcopũ reſtituit et alios
quatuor et in eius ſedẽ quendam noĩe
maximũ eque hereticũ inſtituit. vt ſic p̃
papam firmaretur. Quo tempore Hie
roſolomitanã quoq; eccleſiam admini
ſtrabat Juuenalis epiſcopus ⁊ pariſor
miter in omnibus conſentiens. Sic ita
q; eccleſias orientales omnes ſibi con-
cilians ad inobediẽtiã pape ꝓuocauit
Audiens Leo papa. et geſta oĩa illius
Sinodi irrita faciens ſcripſit imꝑatori
vt annueret aliam ſinodũ fieri intra ita
liam. vt et error ipſe. et Dioſcori neq̃tia
corrigeretur. qui eccleſiam perturbauit
Jlle vero non ſolum. non annuit. ſed et
decreta dicte Sinodi potẽter defendit
Sic itaq; Dioſcor⁹ ab obediẽtia pape
cum eccleſijs orientalib⁹ ſe ſubtrahens
omnibus primus contra papam non
ſolum libellu infamoſum ſcripſit caput
eum putridem nũcupans. Sed etiã te-
mera preſumptione auſus eſt papam
excõmunicare. Et iſta ſectio ſtetit toto
tempore Theodoſij et durauit annis
ſeptem. Nullum enĩ aliud iparator cõ-
cilium voluit admittere. vt in loco quo
piam celebrari potuiſſet. verum dũ im-
parator catholicus Marcianus Theo
doſio mortuo in imperium ſucceſſiſſet
papeq; ãnuiſſet vbi vellet Sinodũ cele
brare. Et interceſſiſſet pro anatolio Cõ
ſtantinopolitano epiſcopo. qui timore
depoſitiõis ad vnionem accedebat. vt
ſue ſeſſioni conſentiret papa tandem ⁊
anatoliũ ſuſcepit et confirmauit. ¶
Et in calcedone ciuitate Sinodo Sex
centorũ triginta patrum congregatã.
Cui et imparator intererat. vt habetur.
diſ. 96 c. nos ad fidẽ eccleſias ipſas ad
vnionem cũ eis ſuſcepit et euticetis he-
reſim damnauit. et declarauit in vna ꝑ-
ſona Jheſu chriſti duas eẽ naturas di-
ſtinctas. et cõſtituit beatam virginem
matrem dei dici debere Grece Theoto
cos Toleratiſq; tribus epiſcopis in ec
cleſijs eorum ſcilicet Conſtantinopoli-
tano antioceno et Hieroſolimitano
ſolũ Dioſcorum alexandrinũ condem
nauit. et eo precipue. q̃ fuerit auſus le-
uare cõtra papam excõmunicationem
vt habetur. diſ. xxi. c. Jntantũ Et exinde
fuit aliqualis turbatio in Alexandrina
eccleſia ex parte cleri et populi particu-
laris qui Dioſcori partibus fauebant.
Hic leo epiſtolam daturus Fabiano
Conſtantinopolitano epiſcopo cõtra
hereſes Neſtorij. et euticetis prius eã

poſuit ſupra ſepulcrum beati Petri a-
poſtoli petens errata corrigi et que de-
ficerent in ea ſuppleri. die tandem qua-
drageſima beatus Petrus illi apparẽs
dixit legi et emendaui. vnde vidit in ea
aliqua manu apoſtoli emẽdata et ali-
qua ſuppleta

Quarta diuiſio

Fuit per Achacium Conſtantinopoli-
tanum epiſcopum in orientalibus Ec-
cleſijs concitata. tpe Simplicij pape et
Zenonis imparatoris. Anno domini
quadringenteſimo ſeptuageſimo. Cui
diuiſioni Sectio in Alexandrina ecclia
occaſionem cõpreſtitit. in qua ſede va-
cante catholici ſuũ elegerunt Epiſcopũ
nomine Thimotheũ faſciolum. et here
tici ſuũ etiã nomine Thimoteũ Elurũ
qui dum vix. anno vno viueret ſubſti-
tuerunt ei alterum ſcilicet Petrũ Mon
gium Achatius tandem igratus pꝫmũ
de Petro Mongio a papa Simplicio
lřis optinuit. vt nllo mõ Petri Mõgij
ſeſſioni conſentiret. Sed potius aucto
ritatem ei conferret ad eiciendum eum
de ſede tanq̃ʒ hereticũ. qua cõceſſa. vſus
ſuffragio et poteſtate Imparatoris pe
trum Mongium eiecit et ſolum Thi-
moteũ faſciolũ catholicum in ſede reli-
quit. quo breui mortuo clerus Joannẽ
Catholicum virum elegit i epiſcopum
Et quia cõſuetum fuerat epiſcopis no-
uiter confirmatis pape et patriarchis
ac coepiſcopis ſuis litteras Sinodales
mox mittere. et in eis fidẽ profiteri Jo-
annes facta ſuoꝝ Sinodo. Ex ea. pape
litteras Sinodales miſit. Miſit iſuper
antioceno et Hieroſolimitano epiſco-
pis miſerat non minus et Achacio Cõ
ſtantinopolitano que neglectu nuncij
reddite ſibi non fuerunt. Ille vero deſpe
ctum huiuſmodi ad iniuriã ſibi referẽs
cum Petro Mongio a ſe depoſito. tũc
Conſtantinopoli preſente conuenit cõ
ciliatoq̃ʒ imparatore voto ſuo Joannẽ
ipſum de ſede repulit et Petrũ Mõgiũ
reſtituit. epulit et Antiocenũ epm et he
reticũ quendã Petrũ noĩe in ſua ſede ſb-
ſtituit. Qꝫ et fecit patriarche Hieroſo-
lomitano. Et ſic omnes eccleſias orien
tales ſuis fautoribus occupauit et re-
belles fecit Romano pontifici et q̃uis
in tali ſectione papa plures illi miſerit
Epl'as corripuitq̃ʒ eum de temeritate.
et ille nihili duceret omnia. depoſuit eũ
Ille vero nihilominus Conſtãtinopo
litanã ſedem imparatoris fauore et pre
ſidio occupabat diuti⁹. quo deĩde mor
tuo Flauitus in epm Conſtantinopoli
tanũ electus noluit niſi de approbatõe
pape i ſede reſidere. quo vnico anno ſe-
dente Eufemianus electus. cũ ſibi con-
ſenſu pape petito. ſedem accepit ⁊ ãnis
ſex i nea ſedit. donec ab Anaſtaſio Im-
paratore heretico. qui Zenoni ſucceſſerat
deponeretur. Cui Macedonium ſubſti
tuit nequiciarũ oĩm ſentinã ſcripturaꝝ
falſificatorẽ q̃ depoſito poſt ãnos tres
r Thimotheus hereticus ſurrogat
in ſedem. qui diuinam naturã i chriſto

paſſam dicebat et tenuit ſedem annis
ſex. Et ſic hec ſciſſio durauit annis. 45.
vſqꝫ ad tempora Juſtini imparatoris
catholici. qui ſuccedens Anaſtaſio Jo
annem Thimoteo mortuo in Conſtā
tinopolitana eccleſia ſedē fecit et ſic ec-
cleſiam orientalem cum occidentali v-
niuit. Que vnio durauit ad tēpora Ju-
ſtini imparatoris et Agapiti pape

Quinta diuiſio

Fuit circa annū domini. quingētesimū
octogeſimum. tempore pape Pelagij
et imparatoris Mauricij. que venit ex
faſtu et ſuperbie tumore cuiuſdam Jo
annis Conſtantinopolitani Epiſcopi
q̇ ſe ꝓ papa vniuerſali geſſit. et ſe papā
vniuerſalem appellari fecit dicebat em̄
ꝙ ciuitas imperialis debet eſſe etiam
ſedes pontificis ſupremi. quēadmodū
Roma fuerat ante. vnde non ex aliqua
hereſi. Sed ſola ſuperbia hec ſciſſio ꝓ-
uenerat. vnde Pelagius papa corripuit
eum Epiſtolis ſuis et friuolam eius ra
tionem elifit. Similiter beatus Grego-
rius primus qui Pelagio Anno domi
790 ſucceſſerat ſcripſit ei ⁊ imparatori
Mauricio ſuam ſuperbiam redarguēs
vt patet in Regeſtro. ſuo et diſ. 99. ca.
Nullus. et ad ſuppremendam tam te-
merā ſuperbiam ſuā humilitatis titulū
ſibi apponens ſe in litteris omnibus
ſeruum ſeruorum dei intitulare cepit.
Quē vſqꝫ modo ſequūtur omnes Ro-
mani pontifices. licet quidam putent
Damaſum papam hunc primū titulū
aſſumpſiſſe ⁊ ab alijs ſucceſſoribꝰ fuiſſe
pretermiſſum donec a beato Gregorio
continuaretur. hec diuiſio pauco tem-
pore durauit quia mortuo Joāne ſuc-
ceſſor eius in illa elatione non perſtitit
Sed ad eccleſiaſticam vnionem acceſſit
Quibus temporibus fuit ſ Arte-
nius hereticus epiſcopus Conſtanti-
nopolitanus qui dogmatiſabat vnam
tantū fuiſſe in chriſto voluntatē et ope
rationem. quē papa Pelagius veniēs
Conſtantinopolim eiecit de ſede et ſub
eiſdem temporibus quinta ſinodꝰ ce-
lebrata eſt auctoritate pape vigilij im-
parante Juſtiniano

Sexta diuiſio

Fuit et cepta ē Sergij pape ⁊ Heraclij
imperatoris temporibus Anno domi
Sexingētesimo octogeſimo et durauit
ānis. lxv. fere vſqꝫ ad tꝑa Agapiti pape
et Conſtantini quarti imparatoris ca
tholici. filij Conſtantini tercij omnium
imparatorum peſſimi. Ex heraclio ge-
niti. qui papam Martinū ab vrbe Cō-
ſtantinopolim tractum damnauit exi-
lio in Cerſonam. vbi loci et beatus Cle
mens exulabat. quam diuiſionem ⁊ ſciſ
ſionem fecit t Sergius epiſcopuſ
Conſtantinopolitanus hereticus. qui
ſimiliter vt Artenius tenuit vnam vo-
luntatem et opationē fuiſſe i chriſto et
ꝑtinaciē ſtetit ſb īobediētia cū alijs ſer
epiſ videlꝫ piro paulo petro toma piro

Theodore ſe ſequentibꝰ hereticis fidu
cia Heraclij q eraclꝰ poſt mlta facta
Egregia de quibus mētio fit in legēda
exaltatiōis ſancte Crucis que pro fide
et eccleſia fecerat lapſus erat in eundem
errorem Artenij ſuggeſtu Sergij ſedu-
ctus. donec tēpore Agapiti pape Teo
doro i Conſtātinopolitana ſede Geor
gius vir catholicus ſucceſſerat et Con-
ſtantino tertio Imparatori. filio He-
raclij deteriore patre in hereſi .v. Cō-
ſtantinus quartus filius eius p̄nceps
catholicus ſuccedens geſſit imperium.
Sub quibus eccleſia iterum vnita fuit
x Et ſexta ſinodus vniuerſalis de qua
diſtinctione ſedecima Capitulo ſexta ſi
nodus. per Agathonem papam cele-
brata durauit vnio quaſi annis vigīti
tribus ad tempora Joānis pape ſexti
tenentibus ſedē Conſtantinopolitanā
ſucceſſiue quattuor epiſcopis Catho-
licis Georgio Theodoro Paulo Ca-
lonico donec Thitus ſucceſſerat eidē
Calonico hereticus de errore Artenij.

Septima Sectio.

a Cepit a Thito Cōſtātino policano
epiſcopo heretico fere totidē annis du
rans vt precedens .b Incipiens tem
pore Joannis pape ſexti qui grecꝰ fuit
durauit ad tēpora Adriani pape p̄mi
Et Conſtantini imperatoris quinti. q̇
cum hirene matre tūc tenuit Imperiū
qui Thitus cum duobus ſucceſſoribꝰ
Joanne et Germano ſedit (ſedi Roma
ne inobediens annis. xxiiij. hereſim te-
nens) Artenij. Que quidē hereſis ī ſuc-
ceſſore Germani finem accepit. tamen
alia cōſurrexit ſcilicet ſub Anaſtaſio q̇
annis. xxiiij. ſedit in ſede Conſtantino-
politana eccleſie Romane inobediens
Cum ſucceſſoribus duobus Cōſtācio
et Niceta. Vnde hereſis c. Iconoma
gicorum cōſurrexit. i. deſtruentium et p
ſequentium imagines d Cōtra quoſ
eſt Capitulum de Conſecratione. diſ. 3.
venerabiles imagīes. de qua hereſi fuit
Anaſtaſius cum duobus ſequentibus
Teraſio tandem epiſcopo Catholico
Nicete ſuccedenti in eccleſia Conſtan-
tinopolitana qui in ea ſedit annis. xxi.
e Et imparatore Cōſtantino quinto
cū hirene matre ſua imperium guber-
nante viro catholico Sinodus p Adri
anum papā primū .f. in Nicea ciui-
tate Aſie celebrata ē. Anno dn̄i. Septin
gēteſimoſeptuageſimo quinto ⁊ vnita
eccleſia Ibidē fuerat Sinodus illa quā
tempore Conſtantini īparatoris Sil-
ueſter papa ꝯgregarat Et durauit vnio
ad tempora .g. Leonis imparatoriſ
qui fuit Armenus genere et baro Mi-
chaelis impatoris et occiſo Michaele
qui poſt Conſtātinum. vꝰ et hirenem
imparauerat. que filium Cōſtantinum
eundem exoculatum in carcerem conie
cerat. qꝛ eam priuarat īperio. Imperiū
Tirannice inuaſit et occupauit ac So-
pitam hereſim Iconomagicam a con-
cilio ſeptimo reaccendit. temporibus
Nicophori patriarche Conſtantino-
politani qui Teraſio ſucceſſerat et ſedit
annis nouem.

Octaua diuiſio

Circa annum domini Octingẽteſimũ trigeſimum tempore dicti leonis Jmparatoris fuit. ſub tribus patriarchis Conſtantinopolitanis hereticis. Jconomagicis ſcilicet Theodoro qui ſedit annis ſex et Anthonio qui ſedit annis tredecim et Joanne qui annis nouem qui tres nomĩatim anatematiſati ſunt per octauã Sinodum et durauit ãnis quaſi.xxvij.donec Metodius vir chriſtianiſſimus in ſede Conſtantinopolitana ſedit. Sub quo totaliter defecit hereſis Jconomagica qui ãnis quatuor reſidens eccleſiam vniuit. Cui metodio cum Jgnatius vir ſanctus et coruſcãs miraculis ſucceſſiſſet et cum iam ſediſſꝫ annis.xi.per imparatoris michaelis. q̇ Leoni i imperium ſucceſſerat auũculũ Vardam nomine cognomẽto ebrioſum.de ſede pulſus eſt qui excommunicabat eum ꝙ ſpreta legittĩa vxore nurũ ſuã ſuperduxerat nec abſoluere voluit niſi rediret ad priſtinum coniugium. ⁊ per violentiam fecit eligi quendã phocium laicum ſceleſtum hominem.i patriarcham Conſtantinopolitanũ

Nona diuiſio

Cepit a prenomiato phocio Nicolai pape primi et Michaelis imparatoris temporibus.circa annum Octingenteſimum quinquageſimum octauũ. Nã petẽte dicto Michaele imparatore vt papa Nicolaus phocium ad ſedẽ Cõſtantinopolitanam confirmaret.papa qꝫ hortaretur econtra pluribuse ñ lr̃is vt Jgnatium iniuſte a ſuis inferiorib⁹ contra Canones depoſitum reſtitueret ſedi ſue.vt habetur.xxi.diſ.c. Jnferior ſedes.cum.v.capitulis ſequentibus dũ qꝫ cerneret ea in re obſtinatiorem ĩparatorem phocium depoſuit et multas contra eum excõmunicationum ſentẽtias promulgauit. Jpſe vero fauore et pſidio impatatoris ſedem occupabat violenter modum et viam querens conatu toto quo ſe ab obediẽtia pape eximeret. Et quia veteres hereſes ſenſit ea in re.non fore ſibi profuturas nouam conflauit .h. Nã verſuta calliditate conſtituit quaſi generale concilium cõportare vt pertinaciter de proceſſione ſpiritus ſancti Neſtorij dogma defenderet quod quia ſine pape auctoritate et conſenſu facere nequiuerat. Subduxit ignotos viros eos eſſe legatos ſimulans.non ſolum Romane eccleſie ſed etiam principalium ſedium aliarum ſcilicet.Alexandrine antiocene hiroſolomitane. Et cõgregans metropolitas et epiſcopos per ſe agebat omnia. Nicolaum papam multis criminibus accuſando. Maxime ꝙ excommunicatus eſſet eoꝙ ad Simbolum addiderat ſpiritum ſanctum et a filio procedere.et eũ depoſitum geſtis tercij concilij contra cuius decreta fecerat. qua pertinacia magis imbuit grecos in hoc errore et eos irritauit contra latinos.q̇ ⁊ plures ac varios accuſatores cum teſtib⁹ ſub

duxit. vt coram concilio contra papam
acclamarent. Et ſic adiudicauit contra
papam vt petebat. Et hec ſciſſio ſtetit
ānis nouem durante eodem phocio. ⁊
imparatore Michaele. Quo deinde mi
chaele occiſo per Baſilium collegā ſuū
qui veritus ne in ebritate furens eum
aliquando occidere. qui etiā cariſſimoſ
ſuos in hoc furore ſolit⁹ fuerat occidē
eum occidere maluit. et poſſeſſo impio
voto pape Nicolai parens phocium
de Conſtantinopolitana ſede expulit.
et Ignatium reuocatum in ea colloca-
uit. Iſte ergo phocius procurauit di-
uiſionem plus alijs inter grecam et la-
tinam eccleſiam occaſione proceſſiōis
Spiritus ſancti tantū a patre. et grecoſ
in eo ſeduxit cum eorum ſequacib⁹ Ru
tenis .i. Interī papa Nicola⁹ morit̄
et Adrianus ſcōs eligitur in papam q̄
ſimiliter omnia facta contra phocium
per Nicolaum confirmauit. Et miſſis
nihilominus legatis tribus ī greciam
donato Stephano epiſcopis ⁊ mario
diacono diſcernere commiſit eis inter
Ignacium et phocium. Illi cōuocato
concilio. inuenerunt detectas fraudes
falſitates et varias fictiones phocij. vñ
cum nollet fateri crimina neq; penitere
pro tot reatibus anatematiſauerunt eū
cum tota Sinodo. xij. anatematibus et
expulerunt a Sinodo. vnde vnita fuit
ecclia. Qui phocius nihilomin⁹ clam
varias machinationes inſtruens. dolo
cuiuſdam a ſe confecte et tanq̄ʒ veteris
prophecie ī vulgus emiſſe ⁊ velud ſibi
diuinitus reuelate ad intelligendū gra-
tiam Ceſaris adquiſiuit. Sic ꝙ poſt
mortem Ignacij. vi. quadam eū in ſedē
Conſtātinopolitā repoſuit. Ipſe vero
falſitate ſolita litteras Ioannis pape
octaui ſuper ſua confirmatione tanq̄ʒ
ad petita imparatoris confinxit et ſedē
occupauit donec .I. Stephan⁹ papa
Ioānis octaui ſucceſſor eū palam deie
cit et expulit.

Decima diuiſio

m Fuit tempore Conſtantini ſexti filij
Baſilij. qui monomacus dictus eſt. et
Leonis pape noui. qui fuit anno Mil-
leſimo quinquageſimo. quo tēpore q̄ʒ
fuit Michael q̄dam illiteratus homo ⁊
ambicioſus patriarcha Conſtantino-
politanus. Cui Conſtantino dum Si-
cilia fuiſſet ſubiecta. veniensq; ad eam
cum theſauris multis et gemmis et vr
bes et eccleſias eius ſpoliaſſet. miſiſſet-
q; Conſtantinopolim ad cōſtructionē
Monaſterij ſancti Gregorij. mox ī eius
egreſſu rebellarunt et regem ſibi conſti
tuerunt Leoni pape querela ſuper tirā-
nica Conſtātini exſpoliatione expoſita
Quo cognito imparator dū apō papā
inſtaret vt eos a defectione per excom-
municationē retraheret ab vna. ipſe q̄ʒ
ab altera parte armis huiuſmodi rebel
lionem ſe frenaturum diſponeret papa
reſcribente ꝙ id facere ſibi nō liceret eo
ꝙ iuxta q̄relā ſiculoꝝ occaſionē ſol⁹ ꝑſti
rit rebellādi īdignat⁹ īpator iudicauit
papam eoꝝ defectionis fuiſſe auctorē

Et nō valēs ſe de papa quouis aliomō vindicare cū̄ Grecia tota ab eius obedientia ſe ſubtraxit. ad quod facin⁹ parati ſemper greci extiterunt Conſtituēſ igit̄ patriarchā Conſtātinopolitanum vniuerſalē papam facere. tractata ſuper ea re cum michaele patriarcha Cōſtantinopolitano habito. ipſoqꝫ homine ambicioſiſſimo annuente voto ſuo. cōuocato cōcilio. epiſcoporum omnium orientalium coram eis dictū Michaelem vniuerſalē patriarchā orbis totiuſ pronunciauit et dextrauit eum ſuper equum inſidentem periȷ̄podronium palaciȷ̄ prout imperator facere pape ſolit⁹ eſt. ducens frenum equi ſui. aliaqꝫ oīa inſignia papalia ei cōtulit. Mox miſer ſtulta elatione īflatus Romanū papā in illo Conciliabulo cū omnibus occidentalis eccleſie Epiſcopis et Clero vniuerſo denūciauit eſſe depoſitos. ⁊ excommunicatos. quia ꝯtra Niceni cōciliȷ̄ determinationē addiderunt ī Simbolo ſpiritum ſanctum a filio ꝓcedere quod nicena eadem ſinodus nō poſuerat. Et in ſequēte Sinodo iterum decretum fuerat: omnē qui aliā fidē teneret vel doceret. Si fieret clericus depōi Si layci excommunicari debere. Quo facto dixit ad ſe iure pertinere Regimē vniuerſalis eccleſie cum eſſꝫ patriarcha primus poſt Romanum pōtificē nec depoſitus nec excommunicatus itaqꝫ ſtulta preſidentia eius proceres militeſ et populus quiſqꝫ. ceperūt ī omnibus occurrentibus ad eū velud ad papam recurrere. et honorem ac reuerentiā exhibere tanqꝫ pape. Audiens hoc Leo papa duriter litteris exprobrabat Michaeli redarguens eum et oſtendens Quomodo ī prima Sinodo Nicena cui Silueſter papa et Conſtātius magnus intererant. decretum fuit cū ſubſcriptione totius Sinodi et Cōſtātini ꝙ ſumma ſedes Romana a nemine iudicaretur et vt Romano pontifici oēs ſacerdotes totius orbis ſubditi eſſent vt capiti. Quod decretum Sinodi ſeu cōcilia plura approbarunt. primo ſinodus Conſtantinopolitana prima. cui Theodoſius ſenior īterer at Epheſina prima cui Theodoſius iunior filius archadiȷ̄ aderat Calcedonēſis que p̄ntia Marciani imparatoris acta eſt Cōſtātinopolitana tertia. que tempore Conſtātini iunioris fuit. omnes he cōcordi voto et ſubſcriptione confirmarūt ſanctam Romanam eccleſiam et aplicam ſedem poſt dominū Jheſum Chriſtū caput eſſe omnium eccleſiarum hec et alia plura illi obiciens. Jlle tamē velud temerarius nullis decretis attentus in ſua pertinacia permāſit propter quod iuſto dei iudicio breui vindictā accepit Nam Conſtātinus imparator vidēs tantum ei deferri honorem ab omnib⁹ vehemēter eū exaltationis ſue penituit Timēs quoqꝫ ne ſumpta aliqua occaſione leui excōmunicaret eum. et ne proceres in eius defectionē ceu excomunicati aliquando cogeret cum preſertī haberetur ꝓ papa vniuerſali. arguebatqꝫ intra ſe. ꝙ ſi papa remotus Roman⁹ hoc facere potuit quid nō faciet papa

preſens.vocato ergo ip̄o pr̄iarcha Mi
chaele.et alijs epiſcopis.ſicut corā eis
eū inſtituerat.Sic et corā omnib⁹ a cū-
ctis dignitatibus eū deiecit.⁊ ſpoliauit
non ſolū inſignibus papalibus et col-
latis priuilegijs.Sed et alijs que dudū
ante patriarcha Conſtātinopolitanus
habebat ab alijs imparatorib⁹ cōceſſa
quo ſibi audaciā oēm agēdi contra ſe
amputauit.libertates omnes adimēdo
Iuſte igit̄ dei iudicio factū eſt vt careret
ꝓprijs.qui aliena iura ꝯtra phas ⁊ ius
vſurpatōe inuaſerat. n Et exīde greci
ipatores ſilr̄ ius ceperūt vt pr̄iarchas
ſuos ⁊ clericos oēs teneāt ſubiugatos.
quos et qn̄ volūt inſtituūt.quos et qn̄
volunt deſtituūt. o Silr̄ ruteni prin
cipes faciunt.et idē peſſimus hominū
Conſtantinus volēs grecos cū latinis
in perpetuo ponere diſcidio et ſepatiōe
ſempiterna.Fecit publice proclamare.
vt qniſq̄ȝ contra eccleſiā Romanā ſcri-
beret mala que ſciret ⁊ abhominabilia
premia ſcriptorib⁹ pollicēdo vt ſic po-
pulo Romanā eccleſiā contemptibilē
redderet.Sic itaq̄ȝ multi multa ſcripſe
runt fatua ficta et nephāda.et quāto ab
hominabiliora.tanto miſero impatori
graciora.Et ſic apud eos ac Rutenos
magis velut aduerſus eccleſiā Roma-
nam blaſpemia.vnde etiam eccleſie con
ſuetudines omnes quos hȝ Romana
eccleſia.que nō ſunt apud eos.tenent ꝓ
hereſi p Sicut cōficere in aſimis
comedere carnes feria ſcd̄a et tercia car-
nïſprinij radere barbas et alia plura.ex
inde fama in vulgus diſperſa fuit.q̄ la-
tini nonaginta nouem articulos erro-
neos haberēt.hinc greci obſtinatiſſimi
fiebant et cōtra Romanā eccleſiā ſeuie
bant q Quorū pertinatiā ſeq̄ntes
Ruteni aduerſus chriſticolas omnes
maledictiones blaſphemias.calūnioſe
et mendaciter conflant et latrātibus ru
ctuant et ſciſſi ſemel ac diuiſi ab eccleſia
Romana nunq̄ȝ redire nec de eccleſia
aliter niſi ipſi e ſentire voluerūt.Et hui⁹
mali occaſio non minus etiā ſumpta ē
r Poſtq̄ȝ Carolus magnus orīētale
īperiū in occidentē trāſtulit.circa ānos
dn̄i.Octingētos.et hec nephāda ſciſſio
durauit q̄uſq̄ȝ ſ Latini īperiū oriē
tale ſuſceperant.circa annos dn̄i Mil-
leſimū ducenteſimū.tp̄ibus Innocētij
tercij Alexio filio Iſacij grecoꝝ impara
toris cū patre occiſo.Quos latios q̄dē
cū claſſe maxima Gallorū et Venetorū
a venetis impetrata ꝑmiſſione affuture
vnionis eccleſiaſtice procurāde.dū Ale
xius Cōſtātinopolim verſus educeret
Imperiū recuperaturus et captiuo p̄ri
auxiliū ꝓbiturus ac dimicaturus.ꝯtra
germanū patris.qui eodem patre ſuo
capto et exoculato ac coniecto ī carcerē
imperiū vi occupauerat.Cum q̄bus cō
ſerto bello cū occupatore imperij eū in
fugā cōuertit imperio reſtitutus.Vnde
pro gratia latinis reddenda hō peſtifer
nitebat̄ primo claſſem eorū exurere.vbi
prepeditus.conſerto cū eis aperto ꝓlio
vna cū patre occiſus ē.Et grecis hinc
inde diſparſis imperio Conſtantino-

politano potiti ſunt latini. annis. 50. et vnio facta ē de qua vnione habet̄ extra de bap. licet grecos. Et creatus Impa rator primus comes gallicus nomine Blandninus. et patriarcha Conſtātinopolitanus quidā venet⁹. poſt ānos tandem quinquaginta t Greci re cuperauerūt imperiū Januenſiū adiutorio. de manibus latinorū. Factuſqꝫ ē imparator Grecus Michael paleologus. Qui miſit ad conciliū lugdenēſe p Gregoriū decimū celebratū. offerēs ſe velle concordare et vniri cum eccleſia latina. de proceſſione tn̄ ſpūs ſcti cupiuit erudiri. ſi ꝓcedens a filio nō ꝓcedat a duobus principijs. eo ꝙ oīa ab vno ꝓ cedunt principio. vn̄ in eodem cōcilio declaratū eſt. v Et decretū ſpiritū ſanctū procedere a patre et filio nō ſicut a duobus principijs Sed ſicut ab vno principio et nō duabus ſpirationibus ſed vna. vt habetur de ſum. tri. et fide ca. li. vi. c. i. Et hāc cōfeſſionē fecerūt legati Michaelis imparatoris grecorū et receperūt ac reuerſi publicarūt in poplis decantantes ſimbolū latinū ſcilicet in ſpiritum ſanctū qui ex patre filioqꝫ ꝓcedit vn̄ ex hoc ſimbolo Niceno nihil addit. Sed potius fit declaratio vitatiſ t Et ſic qꝫuis eccleſia orientalis in vnione pmanebat tn̄ nō deerant. qui cōtradicerēt vnioni. alij palā alij occulte. Tamen imparator multos hereticos obſtiatos tales abbates et monachoſ occidi fecit alios mergi. qui nec rationibus nec autoribus ſanctorum valebāt a ſua pertinacia reuocari. q etiā Joſeph patriarchā Conſtātinopolitanū hereticū depoſitū eiecit et priuauit ſede illa et Joannē dictū vechum hominē Catholicū i ſede collocauit. Et ſub ei⁹ vita tota durauit vnio.

Undecima diuiſio

Cepit p Andronicū filiū Michaelis īparatoris. qui vna cū patre in imperiū coronat⁹ fuit vbi Gregorio decimo iurauerat de fidelitate fidei et obedientie. Romane. patre tandē mortuo ſol⁹ gubernauit īperiū hō puſillanimis timidus et peruerſus. q fratrē anhelantē ad īperiū et grecorū a ſe defectionē ad eum metuēs eū incarcerauit. Et animaduertens grecos in vnione fidei. ⁊ Romane obediētie vacillātes ac ad defectionē paratos. cōgregat? oībus in eccl'ia maiori ſancte Zophie Conſtātinopoli contra Juramentū factū eccl'ie Romane palā dixit. vobiſcū tenui ſp teneboqꝫ. fidē anceſſorū noſtroꝝ ꝓfitendo de ꝓceſſione ſpūs ſancti a ſolo patre y Patriqꝫ ſuo defuncto maledixit voce alta et anatematiſauit eū cū omnibus. qui fide ſibi adherebāt. Cuius incitatione greci reuerſi ad vſitatū vomitū diuiſi ſunt ab eccleſia Romana a Sed vidice deo quod miſer et ignar⁹ metuebat euenit. Nāqꝫ vecordia ſua imperiū pene totū amiſit b Thurci nāqꝫ totā ſub eo minorem aſiā rapuerūt. Et citra maria dominia vaſtarunt alijs quoqꝫ ciuitatibus iā a thartaris ia etiā a varijs Ti-

rannis direptis. vſq Conſtātinopolim cū paucis ciuitatibus poſſedit. Qui nihilominus factus obſtinatior. et vt aduerſus Romanā eccleſiam grecos cōcitaciores et pertinaciores efficeret Joānem vechum patriarcham Cōſtātinopolitanū vir catholicū de ſede turpiter eiecit. et vna cū alijs quos ad errorem ſuū deflectere nequiuerat coniectum in carcerē fame necauit. Et Joſeph pſidū ante depoſitū hereticū in ſedē eius ſubſtituit. quē ex eo q ptinaciſſime veritati fidei eccleſie Romane reſiſteret. magnā calumniā fidei appellauit. Finaliter tn̄ per nepotē ſuū conſtrictus. et imperio priuatus ī vitā miſerabiliter finiuit. durauit. hec iterū diuiſio ad annū domini Milleſimū. cccc. xxxix. ad florentinū cōcilium. et a tpe phocij ſcilicet ab āno octingenteſimo quinquageſimo octauo. ſciſma hoc ad idē conciliū ſtetit annis. 581. vel citra. quo tpe venit ad conciliū florentinū p Eugeniū papā celebratū Joannes paleologogus impator grecorū. cū germano ſuo. et patriarcha Cōſtantinopolitano Joſeph noīe ⁊ mlto clero ac proceribus. qui auditis determinationibus luculentis ex varijs ſcripturis et preſertim doctorū eorū Anaſtaſij Baſilij Cirilli maximi didimi Criſoſtomi q procedat ſpiritus ſanctus a patre et filio. adquieuerūt et eandem confeſſionē ſuſceperunt cum eccleſia latina Et ſic denuo fuit vnita eccl'ia greca ad latinam

Duodecima et vltiā di.

Nam q̄uis impator cū ſuis domum rediſſet vnitus eccleſie et eius dogma pfeſſus cū inde paucis pfectus acceſſit Nam et ſi ordinati fuerūt doctores et pdicatores. qui hec populo diſſererēt clerici tn̄ eorū et preſertim monachi a quibuſ populi informabant̄ ī doctrina credendi et viuēdi. p maiori parte pertinaces exiſtentes in errore et perfidia. aliud dogmatiſabant et indurabāt populū. Qua pter dn̄s deus malū hoc ā plius nō tollerans. et eccleſiā catholicā irrideri totiēs nō ſinens. poſt annos q̄tuordecim permiſit in eos exterminiū.

c Vt capta Conſtātinopoli a Turcis miſeri impio tiranno ⁊ inimico crucis Chriſti curuarēt ceruices ſuas qui chriſti vicario Romano pontifici ſubeſſe noluerūt. Et qui chriſtianis occidentalis eccleſie cōmiſceri et conuiuere mutua vnione fuerant dedignati. iuſte cōmeruerūt. vt qui miſerabilem mortē euaſerūt cū iudeis et infidelibus ī ignominioſa ſeruitute vniti permaneāt. qui Thurcus nunc eccleſias orīētales oēs veraciter ſepauit. Sz pch dolor hoīes miſerū tā horrēdo exterminio fere ipterriti vſq mō pmanēt ī ſua ptinaci obſtinatōe.

d Malūtq calamitatē oēm pati. q̄z eccl'iaſtice ɔcorpari vitati. ſapīa ſuorū maiorū prorſ⁹ vacuati n̄ attēdētes quātā eis reuerētiā eccl'ia catolica exhibuerit ⁊ vſq mō exhibz. itaq eorū ſapīe dans honorem et Cultui iuſtitie ab

eis ex orte ac recognoſcens e. Q. greci fidē ſalutarē primū a Paulo ⁊ barnaba ſuſceperūt. vt ſcribit actuum. xiij. a quib⁹ ad eccleſiā Romanā deriuata ē Petro et Paulo ex grecia Romam venientibus. traditiones grecoꝝ certas. ī miſſe certis cōcentib⁹ cōtinet. vſqꝫ mō Et non mirū eſt ꝙ adeo fremant aduerſus Eccleſiam. deſeuiātqꝫ in oēs quos ſub eius obediētia cernūt ꝑſiſtere. quoniam ab iuſtitia caritate. et humilitate prorſus ſunt alieni. Cum omnibus ſuis rit⁹ Sciſmaticis Rutenis. Ab iuſtitia inqꝫ dicit em̄. beatus Auguſtinus ⁊ habentur v̄ba ī canone. vigeſima quarta q. j. c. vbi. f Q. vbi ſana fides nō eſt ibi nō ꝑt eſſe iuſtitia. q: ſcribit̄ Abacuc ſcd̄o. et ad Ro. i. Juſt⁹ ex fide viuit. vbi ſ̄oditur neqꝫ Sciſmatici aliquid ſibi ex iſta mercede ꝓmittant. Et quod magiſ ē de quo conſtat ꝙ caret virtute vere fidei ꝑ̄ſumitur ꝙ nō caret omni vicio et preſertim fidei oppoſito ſcilicet ꝑfidia. huic eccleſie verā fidē profitēti moleſti ſunt et infenſi. et aduerſi vere pietati religionis catholice que prima et ſumma iuſtitia eſt g Quod aūt charitate careāt ſola diuiſione ab vnione eccleſiaſtica demōſtratur que ex odio charitati contrario ꝓcedit h Charitas nāqꝫ imparat cōcordē fraternā vnitatem quia dilectio proximi malum nō operatur. ad Ro. xiij. Et inclinat ī actus oēs virtutū oīm: que vbi defuerit ire et odij remanet incendiū necnō contentiones rixe diſcordie detractiones. contumlie blaſphemie. et ceteri quiqꝫ act⁹ vicioſi merito ſuccedunt. dicitur em̄ in q̄ſtione et Capitulo quo ſupra i Q. ſi heretici aut Sciſmatici charitatē haberēt non dilaniarēt corpus chriſti quod eſt eccleſia catholica l Ex eadē tandē radice liquet eos humilitate carere. q̄ ē ornamentū precipuū hoīs chriſtiani quia eccleſie ſuaue iugū abiciūt. et ferre detractāt. contra quos queritur dn̄s in perſona eccleſie Hieremie ſcd̄o confregiſti iugū meū rupiſti vincula mea dixiſti non ſeruiā ſcilicet. conſtitutionibus et ordinationibus ritui et ſacramentis tuis. arguet te malitia tua. et auerſio tua increpabit te. hec ibi. ⁊. xxiiij. q. c. Audiuimus dicit̄ Chriſtus nō habitare in cordibus eorū m Qui ſupbie ſingularitatē ſecuti a corporis Chriſti compage ſemetipſos abrumpunt hinc preciſione ſua laborātes ad eccleſie Catholice detrimentū fame glorieqꝫ confuſcationem. ſemetipſos infames reddidert iuxta illud Dioniſij pape. ſcd̄a. q. vij. c. Alieni vbi dicitur n Infames eſſe omnes cenſemus qui chriſtianā legem preuaricant̄ aut aplicam vel regularem poſt ponūt auctoritatē. et ābientes ſuperioritatis et prioritatis titulū in eccleſia. ſe tanqꝫ primitiue ecclie ſectatoreſ primos et veros chriſtianos exiſtimātes infimi facti ſunt chriſtianorū oīm. Juxta illud Alexādri ſcd̄i. xxiiij. q. i. c. Audiuimus verſo. Jtē cū dn̄s circa finem liquido conſtat eū qui ab itegritate catholice fidei recedit maledicendi vel bn̄

dicendi poteſtatem minime habere. catholicū. Nāq3 vt pute ſe ſuperiorē maledicere nō valet .i. excōmunicare.

¶ Capitulum quartum calumniam Sciſmaticorum reprimens qui Catholicos dicunt contra Niceni concilij decretum agere ⁊ excōmunicatos eſſe

Ne tamen eis videat̄ q̄ nicene ⁊ Ephesine Sinodi decreta ſoli firmiter custodiāt. nos vero ceu preuaricatores eorū Excōmunicatos vt hereticos eē cēſerēt audeāt vtriuſq3 decreta Sinodi ⁊ aniaduertāt ſi nos aduerſus ea faciam⁹. q̄3 uis aliq̄ habeam⁹ apposita ī ſimbolo o Nicenū ſi quidē de verbo ad verbū ſimbolum hoc fuit. Credo in vnū deū patrē omnipotentē viſibiliū et inuiſibilium cōditorē. Et in vnū dn̄m noſtrū Jheſum Chriſtū filiū dei. natū de pr̄e vnigenitū hoc eſt de ſubſtantia patris deū ex deo lumen de lumine deū verum ex deo vero. natū nō factū omouſion pr̄i ſ̄d ē vnius ſubſtātie cū patre p̱ quē oīa facta ſunt in celo et ī terra. Qui propter nos homines et propter noſtrā ſalutē deſcendit de celis. Et incarnatus eſt et hō factus eſt paſſus mortuus ē. Et reſurgens tertia die aſcendit in celos vnde venturus ē iudicare viuos et mortuos et in ſpiritū ſanctū. Tantū de Simbolo Niceno. cui Simbolo in ſcd̄a Sinodo Cōſtantinopolitana Centū quinquaginta patrū m̄lta ſunt apposita vbi ſic dicitur. Credimus in vnū deū patrē oīpotētē factorē celi et terre (velud ī miſſa canitur) Et in ſpm̄ ſctm̄ dominū viuificantē ex patre procedentē cū patre et filio ſimul adorandū et glorificandū. alia omnia eadē nobiſcū ad finē. hoc Simbolo cū multa additione ſtante ad ſimbolum Nicenū videamus item decretū Epheſine Sinodi tricentorum patrum in qua damnata hereſi Neſtorij determinatum ē. q̄ null⁹ aliā fidē exponeret vel doceret. q̄3 illam que ſcripta ē a ſctis patribus Tricentis. xvi. cōgregatis ī Nicena Sinodo. et hoc fecerūt ideo. quia Neſtorius hereticus in Simbolo q̄d fecerat. multa poſuit cōtra ea. que determinata erant in Simbolo Niceno. decreti igit̄ Epheſini tenor ſequit̄ decreuit ſancta Sinodus. ſcilicet concilij tercij. ſed primi Epheſini. nulli licere aliā fidē proferre eos vero qui preſumpſerāt aut componere aliā. ſcilicet ꝓponere vel ꝓferre aliā fidē q̄3 Nicenā. ſi epi ſunt alienent̄ a ſuis epiſcopatib⁹. ſi clerici a clero ſint alieni. ſi monachi vel layci ſint excōmunicati. Ex hoc decreto faciunt occaſionem greci. cōtra latinos ex ei⁹ mala interpretatione et intelligētia non recta v̄borum eius. dicentes eos cōtra decretū agere et excōmunicatos eſſe ac pro hereticis reputandos. q2 ad Niceni ꝯcilij Simbolū addiderūt plura. Et non aduertunt primo q̄ aplus ait ad Gala. 4. Miſit dn̄s ſpiritū filij. et Joannis. xvi. dicit̄ ſpm̄ veritatis. i. filij. vn̄ quia nō eſt

aliud ſpiritum ſctm̄ eſſe patris vel filij. q̄ʒ eſſe a patre vel filio ſeu ꝓcedere. ſcḋo nō aīaduertūt q̄ et ipſimet greci plura addiderūt in Conſtātinopolitano ſimbolo. que in Niceno ſimbolo nō ſunt expreſſa. ad obuiandum tm̄ eoꝝ calumniationi. ſcire primo conuenit. q̄ alius alia aliud ſunt nomina diuerſitatē importantia ſeu ꝯtrarietatē. vult ergo decretū Epheſine ſinodi. ſicut dicit magr̄ in p̄mo diſ. xi. p Qꝫ nlli licet aliā fidē ꝯtrariā et aduerſam fidei Simboli Niceni ꝓferre. p hoc non ꝓhibet aliā expoſitionē et ea que ſunt magis declaratoria et explanatoria fidei addē. ſicut et Paulus aplus ſcribēs inquit ad Galatas primo. c. q Si licet nos aut angelus de celo euāgeliſaret vobis preterq̄ qḋ euangeliſauimꝰ vobis. i. ꝯtrarium docuerit, vl̄ predicauerit anatema ſit r Et certū eſt q̄ et alij Galatis predicantes addiderūt multa alia ṽba et ſentētias quas Paulꝰ euangeliſando nō dixerat. imo et ipſe Paulus eiſdem poſtea predicans addebat alia verba et documentū. nō tm̄ addidit aliud id ē diuerſum et cōtrariū ei quod an̄ p̄dicauerat. Ideo non dicit ſi quis addiderit aliqḋ Nam ſi illud diceret ſibiipſi vt ait Auguſtinus ſup eodē verbo ad Gala. q̄rto preiudicaret qui cupiebat ad Teſſaloniceñ. venire vt ſuppleret que illoꝝ fidei deerāt. ſed qui ſupplet quod minꝰ erat addit. nō qḋ inerat tollit. Et iccirco additio aliquoꝝ verboꝝ in ſcripture et fidei declaratione. tollens ābiguitatē neceſſaria ē. non tm̄ licita ad faciendum paſſim cuiq; priuate perſone aut p̄uate cōgregationē aut eccl̄ie priuate vt dicit beatus Thomas de Aquino. Sed generali concilio legittime cōgregato aut Romano pontifici. cū ſuoꝝ Cardinalium determinatione. qui plenitudinē poteſtatis habet vniuerſalē totius Eccleſie maxie ex cauſis legittimis. vtpute ad obuiandū nouis emergētibus erroribus. tūc em̄ nouā poſſet Simboli declarationē aliqua additione facere conſona fidei. Nunq̄ em̄ ꝓhibitū ē additiones fieri. q̄ difficultates emerſas circa credēda lucidarēt. Iuxta illud Luce. x. et quidcūq; ſup erogaueris veniēs reddā tibi Eccleſiaſtici. xxiiij. qui me elucidāt vitā eternam habebunt. Simbolo igit̄ Niceno per latinos nihil eſt additum cōtrarium aut diuerſum. Sed conſonū et cōueniens fidei orthodoxe. Qꝫ aūt p additiones explanatiōes hmōi ſint neceſſarie. ad implicita explicanda. ꝓbat̄ autoritatibus plurimis. dicit beatꝰ Auguſtinus. cōtra fauſtū ſ Chriſtus nō venit ſoluere legē ſed iplere. Ma. v. non vt legi adderet que aberant. Sꝫ vt fierent. que ſcriptā ſunt. quod et eiꝰ ṽba teſtant̄. non em̄ ait Iota vnū aut apex vnus non p̄teribit a lege niſi addantur q̄ deſinit. Sed dicit donec oīa fiāt Qua auctoritate vult oñdere. q̄ Chriſtus et ſi videbatur aliquid ſupra legē ſcriptā in docendo addere. verū tm̄ nihil vltra id quod eſt de legis eſſentia contrariū

addidit. Sed legis intellectum. quo ſci-
retur perfectius et impleretur comple-
tius. ſic docendo et pociora addendo
demōſtrauit velud idem Augu. de cate
tiſandis paruulis t Dicit ī veteri
teſtamēto eſt occultatio noui In nouo
teſtamento eſt manifeſtatio veteris.
quod et beatus Gregorius ſuper illo
Ezechielis primo ſicut in rota ī medio
rote confirmans dicit. Rota in Rota
nouum teſtamentum in veteri. Sic
igiť Chriſtus addens aliqua legi. non
legē diſſoluit ſed confirmauit et addenſ
pociora legē impleuit velud dicit Au-
guſtinus libro queſtionū noui et vete-
ris teſtamēti queſtione. xxij. dicebat eṁ
queēadmodū habeť Mathei quinto. au
diſtis. quia dictū ē ātiquis. nō occidas
nō mechaberis non piurabis oculum
pro oculo. odio habebis inimicum ⁊c̄
Ego aūt dico vobis omnino iraſci nō
debere Non viſu mulierē cōcupiſcere
nō iurare. ꝑcutiēti dexterā. exhiberet ini
micū deniqꝫ diligere. et orare pro perſe
quētibus et calūniantibꝰ. Ecce addēs
potiora legē non ſoluit ſed impleuit ad
ſenſum ergo legis ſuperiora addidit qꝛ
maiorē iuſtitiā. Nā vicē reddere iuſtū
eſt. ſed nō plenū diſſimulare vero īiuriā
aut concupiſcentiā ab illicito omnino
retrahere. plena iuſtitia ē et abundans.
Sicut igiť legē adimpleuit Chriſtꝰ dū
quos lex iuſtitiam docuit hic iuſtiores
effecit. et additione non aliud voluit qꝫ
qꝺ ī ſenſu lex habuit. Sic ī re neceſſario

explanabili ad vitandas et deſtruēdas
hereſes in fide. additionē facere et criſti
fideles reddere periciores monſtrando
quid in ſenſu verba Simboli cōtineant
non eſt v Sinodale decretū vio-
lare. ſed magis in robore ꝓſeruare chriſti
igitur operatio noſtra eſt imitatio ⁊ do
ctrina. Idem beatus Auguſtinꝰ dicit
in tali additione tempora ſunt mutata
non fides. eadem enim patrū preceden
tium et ſequentium fides eſt. Nam qui
preibant et qui ſequebantur clamabāt
Benedictus qui venit. ⁊c̄ In articulis
igitur facta additio eſt impliciti expli-
catio et indeterminati determinatio. in
ſimili. nam illud qꝺ implicitū fuit et oc-
cultum de aduentu Chriſti et fidei re-
paratione multis patribus Abrahe ex
plicatum eſt dum ei diceretur Geneſis
xxvij. benediceňt in ſemine tuo omnes
gentes terre. Et quod Iſaias occultius
expreſſerat ſeptio capitulo dicens Ecce
virgo concipiet. Angelus virgini marie
in quirenti modum palam explicuit.
dicens. Spiritus ſanctus ſuperueniet
in te Luce primo. Sic et circa articulū
fidei de ſpiritu ſancto Eccleſia tempore
apoſtolorum primo in ſua confeſſione
dicebat. Credo in Spiritum ſanctum
poſt Eccleſia dicens in Simbolo ex
Patre procedentem non fuit noui a-
licuius contrarij additio ſed eiuſdē im
pliciti explicatio. Sic in poſterioris ec
cleſie additione ampliori. Credo in ſpi-
ritum ſanctum qui ex patre filioqꝫ pro-
cedit non nouus articulus alius a fide

eſt appoſitus. ſed idẽ ad hereſim confutandam Neſtorij et phocij ſequacis eius. determinatius explicitus. Talis igit̃ additio nullis ſeculis erat ꝓhibita Inſup per nouã ſepius reuelationẽ dominus noſter ꝓ tempore opportuno Intellectũ nouũ viris eccleſiaſticis infundit in ſacra ſcriptura. In qua multa continenť. que nondũ ſunt ad plenitudinem intellecta et reſtant reuelãda x Iuxta illud Danielis. xij. Tu aũt daniel ſermonẽ claude. Et ſigna librũ vſqꝫ ad tempus ſtatutũ. et Joãnis. xvi. adhuc habeo multa vobis dicere ſed non poteſtis portare mõ. Cũ autẽ venerit ille ſpiritus veritatis docebit vos oẽm veritatẽ. vñ ſicut Luce. xvi. ſcribitur ꝙ dicente dño paſſionis miſteriũ apoſtoliſ Ecce aſcendimus. ꝛc̃ Et ipſi nihil hoꝝ intellexerũt. quia verbũ illud erat ab eis abſconditũ. Similiter et de ſemine et agro ac ſpicis pabola. nõ niſi ſolo dño reuelante fuit ab eiſdẽ intellecta Miſſo Daniele cuius ſpiritus ĩ viſione q̃tuor ventorũ et quatuor beſtiaꝝ territus tã diu exhoruit donec ab aſſiſtente ãgelo miſteriũ viſionis cognouit eiuſdem ſeptimo ſimiliter et octauo Joãnes euãgeliſta ſingulariter illuminatus a deo. plura ſibi in Apocalipſi reuelata nõ intellexit priuſqꝫ eorũ intellectus ſibi aperiretur a deo. et ideo plurimorũ manifeſtatione ind. guit. ea nõ intelligens Nã dum vidiſſet mulierẽ ſedere ſup beſtiã ebriã ꝺ ſanguĩe ſctõꝝ. mirat⁹ ẽ ⁊ ſtupuit donec veniens angelus dixit. dicã tibi Sacramẽtũ mulieris et beſtie Apoca. xvij. Sic viſionẽ ſeptẽ ſtellarũ et ſeptem candelabrorũ ĩ manu ãgeli reuelationẽ intellexit et ſic de alijs. Et ſcd̃m hoc. b. Gregorius Omelia. xv. ſuper Ezechielẽ dicit. Nõnulla ĩ ſacra ſcriptura ita ſunt clauſa vt dũ non intelligimus. cognoſcentes infirma noſtre cecitatis ad humilitatẽ magis. q̃ꝫ ad intelligentiã proficiamus. Et beatus Auguſtin⁹ ad voluſianũ ſcribens dicit. Scrutande ſunt diuine ſcripture nec earũ ſuperficie debemus eſſe contẽti que in exercitationẽ noſtrã ita modificate ſunt vt altius ſe penetrari velint. vt itaqꝫ huic reſponſo finẽ faciamus y Triplicem additionem legim⁹ ĩ ſcripturis velud. dicit Bonauentura. vnam qua additur contrarium. aliã qua additur diuerſum. Et etiam qua addiť conſonũ a ꝯria eſt hereticorũ. vt dicere ĩ diuinis patrẽ genitũ vel ſiliũ ingenitũ. aut ſpm̃ ſctm̃. nec a patre nec a filio vel a ſolo patre ꝓcedere aut eſſe creaturã vel ſeruũ b. Altera additio eſt preſumptuoſorum. temeritatis. ſi quidẽ et preſumptionis ẽ in veritatib⁹ fidei ⁊ ſacre ſcripture aliquid diuerſum dicere. vt ſi quis ĩ diuis diceret pr̃eꝫ geometrã. filiũ aritmetricũ ſpm̃ ſctm̃ aſtronomũ vel ſimile aliquid Et licet ſic dicendo nõ multũ recederet a veritate. cũ eorũ quilibꝫ eſt oĩpotens et omnia ſciens. tñ iſte dicẽdi modus diuerſus eſt a mõ dicendi cõmuni ſcripture. Ideo hmõi locutiones preſumptioni aſcribũtur et temeritati. c

Tercia additio eſt cõſoni vt ſi dicamꝰ patrē ingenitũ filiũ vnigenitũ conſubſtantialēq; patri. ſpiritũ vero ſctm̄ a pr̄e et filio procedentē. hec additio ē catholica et fideliũ. Sed prime due ſunt prohibite. velud erronee. de quibus dicitur Apoca. vltimo. Si quis appoſuerit ad hec apponet deus ſup illũ plagas ſcriptas in libro iſto. de hijs. etiã intelligitur decretũ Sinodi Epheſine quo dictum ē. nulli licere aliã fidē proferre. vt ſupra patuit. Hec igit̄ ad pn̄s pro cohercendis taliũ Sciſmaticoꝝ ac Rutenorum friuolis latinorũ accuſatiõibuſ ſufficiant. qui nõ contẽti. q̄ Sciſmatica ſectione preſentem a tota chriſtianitate confuſionē ſuſcipiunt. ſuntq; habituri futuram in damnatione ſempiternam blaſphemiã apertis rictibus in eccl'iaz catholicam retorquent. Adeo profecto fumo ſuperbie cecati ſunt. et ĩobediẽtie laqueis in intellectu cõpediti. vt conſiderare nequeãt quãtis calamitatibus obruant̄. aut que mala ſunt indies eis euentura. Reuera inſtar populi Iſrahelitici merito debitas penas pendũt qui dum in decē tribubus ſciſmate ſe a tribu et regno Juda diſtingueret et ſepararet vt habet̄. 3. Re. 12 In q̄ tribu Ciuitas erat ſancta Hieroſalē. templũ dñi. et legittimũ atq; ſummũ ſacerdotium veruſq; dei cultus. fecit ſibi regem d Jerobã poſt morte Salomonis qui fabricatis Jdolis et aureis vitulis ſpreta dei maieſtate ad ea colenda ꝛ adoranda populũ ipſum induxit. et falſos ſacerdotes. et pphetas Baal iuſtitues ad peiora ſemp declinauit. Et ſi quãdo q; vniti videbantur. vtpute dum Joſaphat rex Juda cũ Achab rege Jſrahel affinitate vniti fuerant. vt patet. 3. Re. 22. Nihilominꝰ tñ aduerſus tribum Juda fremebãt ſemp. ꝛ mala q̄ poterãt inferebãt et procurabãt. Et ꝓpter ſcelera ſuamq; infidelitatem Regno priuati Oſea rege occiſo. vt ſcribitur. 4. Re. 17. Rege vero Juda Ezechia hieroſolimiſ in pace dñante ad Aſſirios tranſlati. in regnũ Samarie. et p alias varias gẽtes miſſi ſunt. Vñ redeundi ad ꝓpria ſpes oĩs eis fuerat ablata. ſic et Grecorũ cũ Ruthenis conciliabulũ ſe a Romana ecclesia ſeparans. vbi ſummũ ſacerdotium et verus eſt cultus dei. veruñq; imperiũ incidit in varias hereſes. et licet qñq; ad vnionē acceſſit nunq̄ tñ perſeueranter pmanſit. mala omnia ſctē Romane eccleſie inferendo et procurando egreferens. q̄ primatũ habeat q̄ piter et imperiũ ad latinos ſit tranſlatum. Nunc itaq; iã pdita vnione et obediẽtia. ſimul et imperiũ pdiderũt tranſlati ad Thurcos. et inter infideles natiões diſperſi. Eccleſia aũt Romana et imperium latinorũ. et ſi paſſa fuerint. aut aliquando paſſura forent aduerſa. diuina tñ protectione conſeruata ſunt et pmãſura ad finē ſeculi i fidei ṽitate hactenꝰ

e Capitulum quintum de Grecorum reditu: benigna ſuſceptione: et tolera-

d.

tione ritus eorum ab eccl'ia ⁊ q non tam facilis gratia Ruthenis deberet impēdi et quomodo ſacramentum ordinis non habent

Tametſi Grecos totiens in varios er-
rores pertinaciter vnione contempta
relabi contingebat Redeūtibus tamē
ficte ne an veracit' vſqꝫ mō a pia matre
ſancta Romana eccleſia munera com-
preſtita ſunt. ſuſceptiōis gracioſe et to-
leratus eorū ritus licꝫ. tanqꝫ illegittim⁹
non tamen approbatus. eſto q ab ec-
cleſia Romana quondam articulo ne
ceſſitatis. imminente obſeruatus extite
rat velud monſtrabitur inferius. Tole-
ratus quidem tanq̈ ab eis vſurpatis
vt malum inde minus emergeret. iuxta
illud Innocentij prima queſtione p̄ma
Quod pro neceſſitate temporis ſtatu-
tum ē. ceſſante neceſſitate debet ceſſare
piter quod vrgebat. Et i capitulo licet
Grecos de baptiſmo ponūtur. v̄ba In
nocentij pape tercij. ex generali concilio
licet grecos diebus noſtris ad obediē-
tiam ſedis apoſtolice reuertētes fauere
ac honorare velim⁹. moreſ ac ritus eoꝝ
inquātum cum domino poſſumus ſu-
ſtinendo. et Altaranus libro quarto ti
tulo tercio eccleſia Romana de Greciſ
qui ei obediunt hoc diſſimulat vt ſuā
ex antiquo conſuetudinē ſeruent in vſu
ſacramentorū. Diſſimulantur em̄ mala
et vicia toleratur abuſus et errores ſu
ſtinent̄ minus recta ne maiora ſcādala
ſuccederent. talis ergo permiſſio ab Ec
cleſia inuita eſt quodammō Iuxta illud
Criſoſtomi. et habētur verba i canone
xxxi. q. ic. hac rōne. v̄. dicit f Aliud
eſt em̄ precipere aliud permittere. quod
em̄ pmittimus nolentes p̄cipimus. qr
malas hominum volūtates ad plenū
prohibere non poſſimus. hāc ob rem
Grecos redeuntes ad depoſitionē rit⁹
huiuſmodi. repente p̄cepto neceſſitare
noluit Eccleſia permiſit quidem igno-
ſcendo non precipiendo. cum non ſine
vicio eſt quod ignoſcitur velud g
Dicit beatus Gregorius in moralibuſ
et habentur verba eius. diſ. xiij. c. nerui
et hoc ideo. vt ſub tēpore opportuno
ad vnam ſacramentorū eccleſie formā
firmatos in virtute obedientie facilius
incitaret et inuitaret. quo facto demon-
ſtrauit Grecorum exigenre pertinacia
neceſſitatē diſſimulationis ſue. tāqꝫ pie
parentis h Que benigna pacien
tia tolerat quādoqꝫ procaces filios. vt
parentis ſue viſa lenitudine manſueſce-
rent. Et ad eam ſe plene colligerēt ſuſci-
perētqꝫ. poſt hec precepta ſua monita
et decreta ſalubria accedendi ad ſacra-
mentorum vſum verū ſcdm formā Ec-
cleſie. et ꝓ maiori ſecuritate futura i
Sacrameneum baptiſmi fundamentū
fidei. et omnium ſacramētorum ianuā
ſub conditione ſaltē ſuſciperēt. vt dicit
Thomas in quarto. et Alexāder i q̈rta
parte. q. xiij. et alij doctoreſ plures vt di
cetur inferius. Sic naqꝫ ſolita eſt eccl'ia

Grecos ſciſmaticos et quoſuis hereticos venientes et redeuntes ad fidē de honeſtate tolerare. in eorū moribus et ritibus antiquis. Baptiſmum ſacros eorum ordines et cetera Sacramenta quo ad eius fieri poteſt. ferēs nec ad iterationem cogēs ac neceſſitans. vt dicit beatus Auguſtinus. i. q. i. contra donatiſtas velud ſuperius dictum eſt. pmo capitulo tractatus ſcdi. l Sz vnū quēqz reuerſum ſuo relinquēs arbitrio Iuxta illud melius quidem eſt vt vnaqꝫ res vtcūqz valeat qꝫ prorſus pereat de diſpoſitione ipuberum. c. duo pueri in glo. proponens ei tamen ſanius cōſiliū. qui certior. ſecuriorqꝫ ſalutis fieri vult vt in baptiſmū. Qui ſacramentoꝝ porta eſt. ſub ꝯditione introeat. .m Quā in dubijs via tutior eſt eligenda vt habetur de presbi. nō bapti. c. veniēs et deſpō. c. Iuuenis. de qua conditione dicetur inferi⁹. quid vero dicetur ad id quod ſcriptum ē de baptiſmo in capi. Licet grecos. vbi ſic dicit in his deferre non volumus nec debemus que periculum generat animarū et eccleſiaſtice derogant honeſtati. Si ergo quod grecis conceſſum eſt de baptiſmo et alioꝝ ſacramentorū non iteratione et ritibus moribuſqꝫ antiquis eorum tolerandis dum redibant an cōueniebat etiam cōcedere cum in anime periculum vergāt ex eo precipue quod dubitari videatur an ſacramentū ordinis habeant Nam ſi dubitabile ſcdm Petrū de palu. circa diſtinctionē. xij. quarti. q. prima. arti. ij conclusiōe tertia. n Vtrū ordiati ab Epis hereticoꝝ ordinē accipiāt qui rōe ſui ordinis epalis. q nō ē ſacramētū ſed ſacramētale. poteſtati pape ſubiacēs vident nō poſſe dare ſacramētū ordis eo ꝙ auferē ab eis pape ptāte q i oia ſacramētalia pt et Grecos in eoꝝ pciſiōe nō ē dubiū ex cauſa erroris alicui⁹ atqꝫ hereſis ab eccl'ia pcidi vt patuit. videt ꝙ cōuenienti⁹ reuniti ſacros ordines iterarent de hac q̄ſtione nolo mlta diſputare habeo factū ecclie ꝓ auctoritate. q neminē ponit in ſalutis iſecuritate. qd ḡ dicem⁹ de Rutenis o Qui nūqꝫ ecclie fuerāt obediētes ⁊ ſicut grecanos ritus in mltis nō obſeruāt. rōne cuius ꝓeoꝝ hereticis habiti ſunt. tenentqꝫ vſqꝫ mō et habenē ſic. oēs grecorū errores atqꝫ hēſes eaqꝫ vniuerſa q afflatu malignoꝝ ſpirituū nephāda et abhoiabilia populū grecoꝝ ꝯ̄ Romanā eccl'iaz ſalutiferoſqꝫ ritus ac ſacramēta ei⁹ vomere ſuggeſtu ſexti Cōſtātini impatoris. de q dcm̄ ē in. x. ſciſmate. Dānabili audacia veriti nō fuerāt ꝓ ſe ꝯ̄ Romanā eccleſiā ſuſceperūt blaſphemātes et ptinatius oib⁹ Greci aduerſus eā debachātes habeāt ne aliq ſacramēta et pcipue ſacramentū ordis. Nā tā et ſi greci redimētib⁹ pia toleratio fieri ſolita ē eis ꝓfectio a ſctā mre eccl'ia. nemi claudēte gremiū ad ſe redire volēti gr̄a facile dari n̄ debēt. vt pꝫ ex ſequētibus et pmiſſis niſi ꝓmitterēt ſe decreta ſuaturos concilij florentini cum plenaria errorū abrenunciatiōe et denuo ſuſceptione ſacramēta ordinis.

p Nam quos alicui gracioſe conceditur trahi facile non debet ab aliĳs in exēplū vt dicit regula iuris ſeptia. Et iteꝝ in argumentū trahi nō poterūt ꝗ aliqn̄ ꝓpter neceſſitatē ſunt cōceſſa. Nā quō ſine periculo fieri poterit animaꝝ ſacramentoꝝ vſus et eorum adminiſtratio eis ꝑmiſſa aut diſſimulata ſeu tolerata poſt eoꝝ etiā reditū ad vnionē. ꝗ veris legittimiſqꝫ miniſtris ſacramentorum carent. Et nec ordinem. nec cū eo caracterem ſacerdotalē vnqꝫ percipiūt Nā cū a grecis veris diſſideant. ab eiſqꝫ vitentur et excōmunicenť. hoc excepto ꝙ ad patrationē alicuius ſcelerū et impietatis vnirenť et concorporarenť et precipue ad impugnādam eccleſiam quō ergo ab eis ſacramēta ſuſcepturi ſunt. Cum etiā patriarcha grecoꝝ Rome reſideat ſub obedientia pape verū ꝗdē cōi fama vulgať. Judeū quendā ab ĩparatore Thurcoꝝ mercatu obtinuiſſe vt in ſedē patriarchalē illic et in aliĳs eccleſĳs. ſi que ſuperſunt. pontifices ſurroget cui demū autoritas gerēdi pōtificĳ ⁊ conſecrationis munus ab Judeo ne perfido an ab imparatore Thurcoꝝ machometico veniat. ſana mente diiudice vt Si vero id autoritatis ꝯſecrādi et inſtituēdi quibuſpiā ſuis pōtificibuſ extra eccleſiam Romanā attribuāt. cū tn̄ eadē erit queſtio de eiſdē. Vn̄ dictā auctoritatē nacti conſecutiqꝫ fueŕt erit demonſtratio circularis. Sic itaqꝫ miſeri ac ſtulti pontifices ſuos ſimoniaca et erronea prauitate ſuſcipiunt non cōſiderantes ꝙ nemo plus iuris trāſferre poteſt in alium qꝫ ſibi ꝯpetere dinoſcatur. vt dicit regula Juris. vnde cum datores officioꝝ nullū ius habeant ſimiliter hĳ qui conſecrationū munera cōferunt. videant igiť qualia pontificia. ꝗ liaue ſacerdocia habeant. Quocirca revera dignū eſt. vt vnitatis eccleſie cōtentoribus ⁊ hoſtibus blaſphematoribꝰ qꝫ fidei orthodoxe ab latrone et ꝗſtuario ꝑfido. latronū autoritas cōferatur.

q Quo ſit vt et benedictiones taliū maledictiones ſunt. et execrationes. eo ꝙ caractere ſacri ordīs omnino carent dicit em̄ beatus Gregorius cuius autoritas ſcribiť prima queſtione prima ꝙ benedictio illis ĩ maledictionē cōuertitur. que ad hoc vt fiat hereticus promouetur. ſic promouenť. Ruteni vt ꝑtinaciter cōtra eccleſiā ſenciāt. ſi eorum vſurpatio promocio dici mereatur. Et ſcribitur Malachie. 2. et. i. q. i Maledicā inquit deus. benedictionibus veſtris ſcilicet vos heretici atqꝫ ſciſmaaici. Cū ergo teſte beato Auguſtino vt habeť ibidem. i. q. i. c. Extra catholicā Eccleſiā non eſt locus ſacrificĳ odit deus ſacrifitia talia. vt dicit beatus Hieronimus ſuper Amos ꝓphetam. et habeť. i. q. i. et a ſe proiecit. et quotienſcūqꝫ fuerint congregati in nomine eius deteſtatur fetorem eoꝝ. Et ne ĩ hac determiatiōe ſingularis ĩueniar. relinquo ſano viroꝝ doctorū arbitramēto vt diffiniant ſecū deliberātes ex hĳs ſuſcipiant ne ſacrū ordinē cū autoritate et caractere et an

rite ſcd̃m eccleſie claues ordinent. Quã-
uis iudicio meo cenſeã nihil actũ. Nã
ad veraciter ordinatim dñt omnia que
ſunt de ſubſtantia ſacramẽti cõcurrere
et in debitũ eſſe miniſtrũ quo ad ſubſtã
tiam miniſterij facit ſacramentũ nullũ.
Et idcirco cũ ordinis ſacramentũ non
habeant. ſequit̃ ꝙ nec cõficere neq; mi
niſtrare ſacramenta pñt. eo ꝙ verus ſa
cramentorũ miniſter quo ad eccleſiam
eſt habens ordinem et Juriſditionem
vt dicit Albertus in quarto. diſ. quinta
qua prorſus illi carent. vñ neq; domin⁹
papa Ruthenorũ ritũ non ſacerdotũ
approbare poteſt. Quo conſiderato do
minus Alexãder papa ſextus Ruteno
quodam ex Lithuania dicto Sopia.
ſcriba Magni ducis Lithuanie ad obe
dientiam accedente et petente ſe conſer
uare circa ritum patrium deferẽte corã
preſbiteris ſui ritus ſecum habitũ. ritũ
quidẽ duraturo ſub obedientia diſſimu
lantur indulſit. ſed illũ precepit ⁊ denuo
fecit ad ſacerdociũ ordinari. et de ritu ex
animari ac eius errata caſtigari. vnde p̄
ceptis pape non ſolũ ĩ certis ſed etiam
in dubijs operum obedire. Dicit nãq;
Petrus de palude. circa diſ. xij. quarti. q
i. articl'o. 2. r Non p̃t ratihabitio
pape facere illud ſacramẽtũ quod a pñ
cipio fuit non ſacramentũ. ſi ergo a pñ-
cipio nihil factũ eſt ſacramentũ nõ eſt.
ſ Nam poteſtatis plenitudinẽ. in ſa
cramentalibus habet papa. ſed non in
ſacramentis q̃ deus ſolus conſtituit.
Que eñ apoſtolici conſtituerũt aut Ec
cleſia conciliaq; ſtatuerunt ſacramenta
lia ſunt. vt benedictionemq; vnctioneſ
conſecrationes Sacramenta aũt a ſolo
Chriſto ſunt cõſtituta t Nã bap-
tiſmũ quod eſt ſacramentũ intrantium
quo datur eſſe ſubſtantiale ſpirituale ꝑ
generationem ſpũalem conſtituit Jo-
annis tercio cũ dixit niſi quis renatus
fuerit ex aqua et ſpiritu ſancto non põt
introire in regnũ dei. et in canone de ba
ptiſmo. c. maiores v Penitentiam
ſacramentũ redeuntiũ. cum dixit ſi nõ
penitentiam habueritis. omnes peri-
bitis Luce. xiij. Et math. viij. et luce. v. et
xvij. vade oſtende te ſacerdoti et Joãniſ
xx. Soluite eum et ſinite abire. ſimiliter
Mathei. xvi. Tibi dabo claues regni ce
lorum. Et in alijs locis plurimis. x
Eucharistiam ſacramentũ dignitatis
dum diceret Joannis. vi. Niſi mandu
caueritis carnem filij hominis et bibe-
ritis ſanguinem non habebitis vitã in
vobis y Ordinis ſacri qui ẽ ſacra
mentũ regentium et eſt vt perfectio ſa-
cramenti velud ſuperius dictum eſt. cũ
dicit̃ Luce. xxij. Hoc facite in meã com
memorationẽ a Confirmationẽ
ſacramentum pugnantiũ dum manuſ
pueris inponeret et diceret. Sinite par
uulos et nolite eos prohiberi Mathei
xix. vel dũ diceret qui cõfeſſus me fuerit
corã hominib⁹ Marci. viij. ⁊. Luce. xij.
b Matrimoniũ Sacramẽtũ gracie
dũ nuptias miraculo primo ꝯſecrauit
et dignificauit Joh. ij. c Vnctionẽ
ſacramentũ exeuntiũ ꝑ Jacobũ apl'm

ſuū ꝓmulgauit. dū diceret infirmať qs in vobis inducat preſbiteros ecclīe vt orent ſuper eū vngētes eū oleo in noīe dñi eiuſdē. v. ex his cōcludiť dñm papā ſupra ſacramēta poteſtatē hr̄e nō poſſe qr. vt dicit Albert⁹ in ſcripto q̄rti. diſ. i. ptātem. Non habet mutādi īſtituta diuina. niſi tūc vrgeret aliq̄ grauis neceſſitas et ad id reuelatio ſpūs ſancti accederet. Jdē dicit btūs Tho. ī quodlibeto quarti. q. viij. Sicut fuit tpe apoſtolorū de mutatione forme baptiſmi. ꝛ leonis pape tpe de pane fermētato. de quo dicetur inferius. dat hui⁹ rationē Petruſ de palude. vt ſupra diſ. xij. q̄rti. q. i. Cuius non eſt potentia illius nō eſt actus vn̄ ſicut papa non poteſt facere q͛ cecus videret qui non habet potentiā videndi niſi per miraculum ſed non de ratione poteſtatis. Sic non poteſt facere q͛ nō ſacerdos conficiat aut abſoluat qr non habet caracterē qui eſt proprie potētia conficiendi ligandi et ſoluendi. Quare ſequitur Corolarie. Non ſacerdos propter quācunq; ſanctitatē aut poteſtatē a papa cōmiſſam nō poteſt corpus et ſanguinem Chriſti conſecrare. Tamen ſacerdos ordinatus hn̄s potentiā que eſt caracter. papa etiam prohibenti pōt conſecrare: Sic itaq; papa dare nō pōt effectū Sacramenti ſine ſacramento. qr non habet poteſtatē excellētie in ſacramentis ſicut Chriſtus. Ex his omnib⁹ colligiť q͛ Ruthenis veniētib⁹ ad fidei vnionē. ritus eorū veteres circa Sacramentorum adminiſtrationē admittere aut diſſimulare ſine noua ſacri ordinis ſuſceptione non ſolum derogat eccleſiaſtice honeſtati verū etiā periculum generat animarum. Jnſtaret quiſpiam dicens. contemtus ſe humilitatis in petitione obſtinationem facit in petente et ſcandalum in auditore. vnde quotiēſ venientes petunt et vnitati eccleſie īcorporarentur et reciperentur cum ritibuſ et ſacramentis ſuis venire vidētur ſine quauis obligatione et facile et pie audiendi et cōſolandi. tanq̄ digni maiori gratia quia ſicut nunq̄ accedebant ad vnionē eccleſie. ſic ab ea more Grecorū non deficiebant totiens contumaciter. vt ſic alios in eccleſia profectus poſſet adaugeri. ad hoc dico q͛ cum de obſtinatione et obduritione eorum in pertinacia. ambiguere nō ſit. quos furore ptinaci ſemper induratos eſſe fuiſſeq; ab inicio nouit Eccleſia. qui in tot grecorū acceſſionibus vniri et ad obedientiam eccleſie Romane et ſummi pontificis nūq̄ voluerunt accedere. merito caute ſuſcipiendi ſunt. et cogendi ad iurandū tenere decreta. et ad abiurandum errata nam factum recens admiſſum per nōnullos eorum. de quibus ſupra dictum eſt cedat in cautelam qua poſt vnionē eccleſie ſpretis promiſſionibus et conditionibus datis reiectis. priſtinum in vomitum continuatum cū maiori pertinacia redierunt. reuera Ruthenorum obſtinata pertinacia ad ſummū venit. Juxta illud Hieremie. vij. Jndurauerť ceruicē ſuā. et peius fecerunt q̄ patres

eorū. Ad eccleſiā quippe in humilitate et docilitate. veniendū eſt etiā ſi ea veni rent ratione ſuſciperēturq̧ nō pſiſterēt et factis eorū quippe perpendit̄ nō eſt timor dei in oculis eorū cuius ꝓcepta contemſerunt. Et dicit beatus Gregorius nono Moralium qui deum mēte contemſerunt multo magis humana. eccleſie decreta ac iudicia ſpernunt atq̧ omne quod appetunt audacter facere non erubeſcunt. ꝛ quos ad perpetrādū malū occulta iniquitas inuitat nulla aperta verecundia retardat. Neq̧ ſcandalū quodpiā. hac indificultatione et cauta ſuſceptione euenturum. curare cōuenit. quod vtilius naſci permittitur q̄ȝ ea in re veritas relinquatur. vt dicit Regula iuris. preſertim circa ius indiſpenſabile. nam beatus Hieronimus dicit dicendum eſt ꝓpter ſcandalum. omne q̄d mitti p̄t d Salua triplici veritate vite doctrine ꝛ iuſtitie. non enim veritas dimittatur vt doceatur falſitas aut non deſeratur iuſtitia. vt iiuſtitia ſit lic̄ȝ nonnūq̄ȝ dormire poteſt ſeueritas cum dolore tn̄ et gemitu dū peccati cōtagium plurimos inuaſerit. vt non puniantur etiam meriti cōtingit eīn̄ q̄ ob populū multum crimen pertrāſit iultū veritas tamen in his que ſunt de neceſſitate ſalutis in quibus conſiſtit vita ſpiritualis ꝓpter ſcandalū dimittenda nō eſt. quia ſic conſtitueret pctm̄ mortale. vt dicit Thomas. 2. 2 q. 43. ar. 7. vnde propter ſcandalū non ſolū mortale ſed nec veniale faciēdū eſt pctm̄. vn̄ et pharyſeoꝝ erat ſcādalū nō tn̄ curabit̄ vt ſcribitur Math. 13. et Marci. 6. et. xi. q. 3. c. Inter verba nec mala faciēda ſunt vt inde bona aliqua in eccl'ia ꝓueniāt. vt ſcribit̄ ad Ro. iij. et. xx. q. i. noſſe dſiderass. ſicut tpibus beati Mathei factū legit̄. nam Danieli dū Rex petiſſet ab eo vt Ephigeniam ad cōſenſum prebendum regi in matrimoniū aliceret et perſuaderet ꝓmittens ſe cū ſuis oibus fidē Chriſti ſuſcepturū dummodo voto potiretur maluit ap'lus ſupplicium mortiſ ſubire vt in virginitatis propoſito virginem conſeruaret q̄ tale cōmodum ī Eccleſia videret. Cuius exempli meminit Al. in quarto circa. diſ. 28. vbi determinat de uotis hactenus de ſcd̄o articulo. t

Tractatus Tertius de Sacramentis an ſint eoꝝ Sacramenta vera ꝛ legittima et ab eis adminiſtrabilia. Et primo Cap'lm primum de Sacramento baptiſmi in genere et ei⁹ adminiſtratione. Capitulum primum e

b Aptiſmus q̄ ē ſacramentū primū et ianua oīm ſacramentorū p̄ quā ingredit̄ in eccl'iam militantē. vt dr̄ de preſbi. n̄ bap. veniēs p̄ cui⁹ ſuſceptionē plena fit pctōꝝ r̄miſſio. vt dr̄ de cōſe. diſ. 4. c. nō ex quo. et Aug'. de nuptijs et cōcupiſcētia ī fine. fit etiā inouatio vite ab

lutio macule refrigeriū fomitiſ. ⁊ dirēptio repaguli reatus ac ſtatuti debiti ex parte decreti diuini ad bñdā vitā et nā ex hitu gr̄e infuſe in ipſo baptiſmate vt dicit Al.i.3.circa diſ.18.diſ ⁊ mgr̄ i.4.diſ xij.dicit diuina v̄tus ſecreti⁹ opatur ſalutē ſub tegumēto viſibiliū ſpēꝝ quare ex officio p ſolū ſacerdotē miniſtrari dꝫ dicit enī Petrus de palude circa diſ. v. q̄rti.q.i.ar.i.et Al.ibidē circa diſ.4.⁊ alij doctores Catholici ꝙ ſol⁹ ſacerdos ex officio hꝫ baptiſare. et alia ſacramenta miniſtrare.q̄ ē miniſter ver⁹ q̄ ad eccl'iaꝫ rōe ſuſcepti ordinis.ſiue bonus ille ſeu mal⁹ moral'r extiterit.ſꝫ quo ad deū ⁊ eccleſiā tm̄ ſacerdos bon⁹. dicit enī btūs Aug.ſup.io.⁊ habeť.xxij.diſ.c.p̄ter.hoc v̄ſu veꝝ baptiſat ſuus ſiue bonus ſiue mal⁹ neſciat ſe ille q̄ baptiſať baptiſari niſi ab eo q̄ ſibi baptiſandi dedit ptatē nō abhorreat colūba miſteriū malorū ſꝫ reſpiciat dn̄i poteſtatē f Vnde ſicut baptiſm⁹ miniſterio p̄mū Sacramentū ē.ſic de eo primū dicendū reſtat quē baptiſmū quidē in neceſſitatis articulo.Omnis hō.ois mlier cuiuſcūqꝫ cōditionis dūmō hō ſit.et formā materiā qꝫ debitā adhibeat poteſt dare et baptiſare et erit baptiſm⁹ verus et quo ad ſacramentū et quo ad rē ſacramenti ſicut baptiſmus Petri et Pauli.iuxta illam regulā Theologicā quod tpe nō neceſſitante ē illicitū tpe neceſſitatis extreme ſit debitū.vt alienam rem dare pauperi pro ſuſtentatione ſua tempore non neceſſitante illicitum eſt ſcd̄m ꝙ canones ſacri teſtantur dare tamen pro nature ſuſtentatione temporis neceſſitatis extreme.eſt debitum.Similiter et baptiſare.vnde dicitur de ſumma Trinitate capitulo primo.§.vltimo.Qꝫ baptiſmi ſacramentum in forma eccleſie a quocunqꝫ rite latum ꝓfuit ad ſalutē.Tamē extra neceſſitatem nulla mater nullus laicus nullus clericus.null⁹ Archidiaconus non ſacerdos. neqꝫ diaconus. Cardinalis debet baptiſare.quod ſi fecerit quicūqꝫ vir non ſacerdos extra neceſſitatem irregularis efficitur. vt de clerico non ordi. miniſ.c.primo.tamē baptiſmus tenet. Nos vero ſic in neceſſitatis articulo baptiſatos Dummodo neceſſitatis caſum euaſerint tutius ⁊ ſalubrius eſt in eccleſia repreſentari non vt baptiſmum iterari oporteat. cum ſit Sacramētum irrepetibile tum quia imprimit caracterē tū quia eſt contra originale quod non bis contrahitur.tum quia configuratur morti Chriſti. q̄ tm̄ ſemel mortuus eſt tum deniqꝫ quia eſt quedam generatio que tamen ſemel eſt Sed tamen vt tutior via i dubijs foret eo ꝙ per pauci admodum ſunt i plebe et vulgo qui in baptiſmi forma non deficerent.ſub conditione potius cōuenit eos baptiſari Sacramentalibus. premiſſis Catecifmo et Exorciſmo. ⁊ dicit Petrus de palude circa diſ.vi.quarti.q prima articl'o primo. In tali baptiſmo cōditiōato.negatia p̄mitti debꝫ vt ſi tu es baptiſat⁹.ego te n̄ rebaptiſo.ſꝫ ſi baptiſat⁹ nō es ego te baptiſo.⁊ ꝓclariori

ſimpliciū eruditione aliqua circa materiam preſentem adducere decreui non obſtante. q ad materiā pſſumptam nō videbuntur pertinere. Et primo de his que ſacramentalia ſunt dicendum eſt Cateciſmū quidē eccleſia pmittēdū dū conſtituit. qui ē eoꝝ eruditio q̄ fidei ſunt vt ad ea ſe baptiſandus ſciat obligatum eſſe exorciſmū vero. i. expulſionē poteſtatis demonis quā accepit in homine ex peccato primorū parētum. ne a baptiſmi ſuſceptione baptiſandum impediret. que vtraqꝫ ſunt Sacramētalia et de ſolēnitate ſacramēti. vnde circa Exorciſmū et cateciſmū fit ſufflatio. cū verborū expſſione vt vis demonis aflatu ſpiritus ſancti expellatur. ne quouiſmō baptiſando impedimentū compreſtet vt dicit Auguſtinus de ſimbolo. libro primo. Et de conſe. diſ. quarta. c. ꝑ oſtqꝫ. et ſequentibus decē capitulis. etiam vt dicit Albertus circa diſ. vi. quarti in fine fit crucis ſigno in pectore. et i frōte vt diabolus ſe cognoſcat pelli ab eo. tā in occulto cordis qꝫ in aperto confeſſionis cuius vexillum victorie īprimit vt interemptiōis ſue videns ſignaculū tā ſibi deīnceps vas illud ſciat alienum quod lege peccati natū poſſiderat fit ⁊ tactus ſeu impoſitio manuū qua diabolo via precluditur ne ſemel expulſus redeat. Preterea ad idē dicit Petrus de paludi diſ. vi. quarti queſtione quarta articulo primo. Q comuniter in neceſſitatis articulo iperite baptiſantes aut formam mutant aut de ſubſtantialib⁹ aliquid obmittūt omnia igitur ſubſtātialia. que ſiml' oportet ꝯcurrere. ſunt iteranda que iam fuerant etiā adhibita et etiam alia que ſunt de ſolēnitate circa cateciſmū et exorciſmū. vt ſal in os mittendū ad deſignandū q baptiſandus de ſapientia diuina magis pre īfidelib⁹ debet diſcernere. linicio auribus et naribus adhibenda exputo et puluere vt aptus redderetur ad fidem condiſcendā et approbandam ſuauitate redolentie eius. Unctio olei in pectore et inter ſcapulas facienda vt ſe ad puguā cōtra hoſtes ſpirituales exponeret. ſciretqꝫ imminere ſibi bellum cū poteſtatibus aereis. deinde poſt baptiſmū eccleſie debꝫ accipere Criſma ī verticē adinnuendū q gratia ſpiritus ſancti i ipſum baptiſatum iam deſcendit. Itē et cereū accenſum qui fidē claram eū ſuſcepiſſe et profeſſurum palam eandē conteſtat᷑ veſtē deniqꝫ candidam. vt intelligeret pditā in Adam innocētiam ſibi eſſe reſtitutā. Necitaqꝫ licet Sacramētalia ſint ⁊ nō ſacramenta nequaqꝫ contēnenda ſunt Nam velud dicit idē Petrus de palude vbi ſupra circa diſ. primā quarti. qi. habent effectum p modū meriti et fidei ex opere operante. et nō ſolū feruore et deuotione vtentiū. ſed totius eccleſie vnde ſicut non eſt par vilipendenda fides totius eccleſie meritū eius et preces eius Sic nec iſta. et quāto plus valet meritū et fides totius eccleſie qꝫ vnius pſone. tanto precellunt iſte generales cerimonie eccleſie totius. que non ſine inſpira-

d v

tione ſpiritus ſancti ſunt inuente. Circa hanc tamen materiã. g Notãdũ dicunt Theologi qñ verũ ſacramentũ confertur in neceſſitate et poſt tempus patitur. debita ſolẽnitas eſt adhibẽda et nihil de cõcurrentibus obmittendũ eſt. nec eſt vis ſi repetunt̃ que ſacramẽta nõ ſunt. et etiã que de ſubſtantia ſunt p̃cipue qñ nihil fuit ſanctũ et per ꝯſequẽſ nõ ſacramentũ fuit nec in tali repetitiõe iniuria fit ſacramẽto Juriſte vero dicũt ꝙ nihil eſt iterandũ ſed ſuplendũ ſolũ eſt quod fuerit pretermiſſum. Sed hoc verũ eſſe nõ põt quia tunc pari ratione ſi aliqd de ſubſtantialibus fuiſſet nõ adhibitũ illud non eſſet repetendũ. hoc ãt modo non eſſet verũ ſacramentũ ſcdã vice ꝓpter obmiſſionem eius quod nõ eſt adhibitum. Sicut non fuerat prima vice ꝓpter eius obmiſſionẽ quod nunc eſt ſuppletũ. Si vero certũ fuerit omnia que ſunt de ſubſtantia ſacramenti concurriſſe in huiuſmodi baptiſmo ĩ caſu extra neceſſitatis. vtpute ſi p̃ſbiter aut aliquis baptiſet. qui materialia et formalia baptiſmi veraciter cognoſcit licꝫ cetera que ſunt de ſolẽnitate defuerint nullo modo rebaptiſandus ẽ etiã cum conditione. ſed caute ſupplendum eſt quod pro neceſſitate vel caute fuerat p̃termiſſum Nam cũ ĩ neceſſitate baptiſatur tm̃ ſubſtantia baptiſmi ſeruat̃ nõ ſolẽnitas. et ſi poſtea quod obmiſſum ẽ nõ ſuppleat̃ ſciat beptiſatus ꝙ obligat̃ ad illa ſupplenda neceſſario et ſeruãda dum poterit et tp̃s habuerit. vt ſupra dictum eſt vt ſcilicꝫ cateſiſet̃ et exorciſet̃ Secus tñ facienti contẽtus ipſe Eccleſiaſtice inſtitutionis cedit in peccatum nequeunti vero implere talia. Et in obmiſſione morienti baptiſmus ſuſceptꝰ in neceſſitate cedit in profectũ ſalutis. Nec hoc p̃termittendũ. ꝙ vni teſti etiã obſtetrici aſſerenti. ꝙ aliquis baptiſatꝰ ſit ſeruatis ſubſtãtialibus baptiſmi dũ modo illa articulatĩ expreſſerit queſiti credendum eſt ſicut et de Eccleſia conſecrata.

¶ Capitulum Secunduꝫ oſtendit que ſunt de ſubſtantia baptiſmi

Vt igitur de ſubſtantialibus baptiſmi liquidius oĩbus conſtare poſſit. Sciedum ꝙ ad ſubſtantiã ſacramenti cuiuſlibet requiritur materia elemẽti forma verbi. aſſit et intentio proferentis. Nã nullius eſt efficacie materia ſi non exprimãtur verba miniſtri ꝓpter virtutẽ ſantificandi qua deus verbis cõtulit. Et in tertio ſicut Albertus dicit diſ. tertia q̃rti que exprimitur in actu et ꝓnunciatiõe verbi nõ erigit̃ vt ſit perſone quã demõſtrat ꝓnomen ego. ſed potius eccleſie ĩ cuius perſona ille baptiſat tenet̃ tamen omni diligentia facere ꝙ ex eo eſt vnde materia ſacramenti baptiſmi ſicut doctores determinant in quarto circa diſ. tertiam et precipue Petrus de palude

ibidem queſtione tertia articulo ſcđo ⁊
Thomas in tertia parte queſtione.lxvi
articulo vij.eſt duplex propinqua et re
mota. propinqua quidem eſt ablutio
que fit aut perfuſione ſicut baptiſabat.
beatus Jacobus Joſiam.et btūs Lau
rentius et noſtra baptiſat eccleſia que
nō mergit ne debilitate miniſtri nequn
tis mergere et leuare periculū ꝯtingeret
in puero.et infundit ter quia vt dicit Da
maſcenus libro.quarto.capitulo p̄mo
qm̄ tempus mortis chriſti ē baptiſmꝰ
per tres merſiones tres dies ſepulture
ſignantur.vel vt Albertus dicit.diſ.tcia
quarti in tali triplici infuſione actꝰ ipſe
conformatur forme ſepulture ⁊ effectui
baptiſmi. quia ſicut dicit Auguſtinus
vna ſola morte.nos Chriſtus a duplici
morte abſoluit culpe et pene eterne. vel
anime et corporis.fit etiā per aſperſio-
nem quēadmodū apoſtoli baptiſabāt
multa milia vna die aſpergendo. et tpe
ducis Lithuanie Vitoldi qui milibus
ſubditos ad baptiſmū vrgebat.aut per
immerſionem ſicut orientalis Eccleſia
baptiſat. Materia vero remota ē aqua
elementalis pura naturalis vt aq̄ mariſ
Stagni flumis fontꝭ pluuie niuis roriſ
glaciei reſolute ſeu pruine vel grandiniſ
et que vere retinet naturalis aque ſpe-
ciem.ſaporem.et colorē non acetabulū
non ceruiſia non vinum non acetū nō
medo non aqua cū vuis aut cū grauis
cocta.non aqua alchimita non aqua la
ctis non aqua diſtillata non vrina. ſed
q̄ fuerit aqua pura et naturalis ſiue illa
fit frigida ſiue calida.imo dicit Albertꝰ
in quarto circa finem diſtinctiōe tercia
q tempore hyemis et frigoris tutius ē
baptiſmum fieri in aqua calida.ne aliaſ
aque frigore paruuli penetrentur. ⁊ ita
moriantur.cum etiam cōtingat frequē
tius vt inde contrahant paruuli mor-
tales infirmitates aq̄ frigiditate nimia
penetrante corpuſcola eorū. vn̄ ſi fons
baptiſterij congelatur diſſoluatur igne
vel aque feruide ſuperfuſione vt ſic reſo
lutione temperate caleſcat nec oportet
vt ex hoc fons denuo benedicat. Aqua
itaqꝫ ex ſuis proprietatibus ꝓ materia
huius ſacramenti accipitur. dicit enim
Albertus vbi de officio miſſe ſcribit di-
ſtinctione tercia tractatu. ſcđo. capitło
quinto. Qꝫ ſacramentum eccleſie nihil
in gratia cauſat quod ex ſimilitudīe nō
ſignificat.ſignificare autem non habet
niſi ex elemento viſibili. ex quo corpali
elemento ſumitur in ſacramento ſignifi
catio ad inuiſibilē ſacramēti ſpiritualē
effectum. Sicut in baptiſmo ſumitur
ex aqua ſignificatio intinctionis inte-
rioris et ablutio ab originali peccato.
nā ſicut aq̄ xp̄riū ē abluere nitidare et re
frigerare i Sic aq̄ baptiſmi abluit ma
culā nitidat animā a reatu culpe refrige
rat incendium fomitis et concupiſcētie
Vn̄ quia virtute verbi datur aque ꝟtuſ
hec operandi in anima. vt abluat ſan-
ctificet refrigeret et nitidit animā velud
dicit Albertus in quarto. circa diſtin-
ctionem primam hinc ad aque tactū.
ſequitur alteratio in anima. Et illud

Et illud viſibile elementū ſcilicet aqua
virtute inuiſibili agens tangit ⁊ alterat
animā et ſanat eam. vñ dicit Auguſtin⁹
Omelia octogeſima et habentur v̂ba ī
Canone prima queſtione prima. c. de-
trahe. detrahe verbum aque qd erit niſi
aqua. Accedit verbū ad elementū et fit
ſacramentū. vnde autē iſta tanta v̂tus
aque vt corpus tāgat et cor abluat. niſi
faciente verbo. Non quia dicitur. ſ; q̄a
credit̄. l Circa materiā hanc q̄dā
dubia ſimplicibus ſcita neceſſaria oc-
currunt. Primū quid faciendū ſit cum
puero in cui⁹ partu laborat mater par
turiens. quāuis ſcribatur de Conſecra-
tione diſ. quarta. c. qui ī maternis. ꝙ in
Vtero exiſtentes nequeāt baptiſari. q᷑ nō
dū in Adam generati ſunt. et ī Chriſto
regenerari nō poterunt. Tñ Thomas
dicit in tertia parte queſtione. lxvi. arti-
culo. vij. ꝙ ſi ſit in partu ꝑiculū. ⁊ caput
emerſerit aſpergi debet et baptiſari a
quocūqꝫ. et taliter baptiſatus in debita
forma nō iterum baptiſandus erit ex v-
tero natus. quia perfecte eſt baptiſat⁹.
Idem dicit Petrus de palude circa diſ
vi. quarti queſtione prima. arti. primo
In periculo ſi caput fuerit aſperſum q᷑
ſenſus omnes in eo vigēt. poſtq̄ꝫ vni⁹
tandem egreditur non eſt amplius ba
ptiſandus. niſi certū eſſet de īſufficiētia
forme vel dubitaretur ꝓpter imminens
periculum vbi perhorreſcentia obſtitri
ces attonite vix ſeipſas cognoſcūt ⁊ ceſ
pitant in factis et verbis. Tucior igit̄
via eligēda ē ſemp. m Scd̄m dubiū
ſi manu pede aut alia quacūqꝫ corꝑis
parte alia q̄ꝫ capite ſe puer ab vtero mō
ſtrauerit. quid faciendū reſpondent idē
doctores locis quib⁹ ſupra ꝙ pars ap
parens baptiſetur tñ poſt egreſſum to
talem. puer poſtea ſub conditione pro-
pter dubiū baptiſet̄. velud dicit Petruſ
de palude cōmittatur eñ infantulus in
tali aſperſione ante egreſſum deo q̄ ſuā
potentiam non alligauit ſacramentis.
Thomas tamē dicit ꝙ poſt egreſſum
ex vtero talis baptiſandus ē ſimpliciter
quia talis cōmuniter a doctoribus nō
reputatur baptiſatus eſſe. S; diceres ī
baptiſmo apoſtoloꝝ cū tria milia ho-
minum vna die per aſperſionē bapti-
ſarentur. veriſimile ē non oēs in capi-
tibus aſperſos fuiſſe. Sed alios in hu-
meris alios in pectore. et alios in alijs
diuerſis corporiſ partibus. ergo ſimili
rōne videt̄ ꝙ veri baptiſati nō fuiſſent
reſpōdet Petrus de palude. vbi ſupra
ꝙ dominus impleuit cuius diſpēſatio
tunc fuit in materia ſicut et ī forma quā
do in noīe Jheſu Chriſti baptiſabant
n Terciū dubiū quid ſi mulier viuū
in vtero gerēs infantulū moreret̄ dicit
Petrus de palude non ſepeliatur donec
puer viuens extrahatur preciſione ex v
tero viua tamē mulier. nullaten⁹ ſcindi
debet ꝓpter pueri baptiſmū. etiā ſi puer
deberet ſine baptiſmo mori in vtero añ
quā ipſa moreret̄. Quia nō ſunt faciēda
mala vt eueniāt inde quecūqꝫ bona. ad
Ro. 3. Similiter quoqꝫ pregnans aliq̄
mulier in mortē condēnata ſcindi non

debet ſed cum excutionē mortis. expe⸗
ctari donec fuerit partu liberata o
Quartū dubiū. ſi puer adeo infirm⁹ eēt
tēpoꝛe baptiſmi. vt trina merſione aut
fuſione perfundi non poſſet. quid faciē
dum reſtaret. Dicendum ꝙ preſbiter
baptiſans vnam fuſionē aut merſionē
ſi merſio ē ſcd̄m conſuetudinem eccleſie
ſue facere debet cum intētione pleni ba
ptiſmi. quia ſi ſcd̄am fuſionē faciet cum
intentione ad terciā ⁊ puer interim mo
riatur ante terciā infuſionem nō bapti⸗
ſat⁹ puer abibit. Et preſbiter erit cauſa
damnationis ſue et irregularis cēſebit̄.
p Quintū dubiū poteſt ne licite tem
poꝛe ſe offerente vn⁹ ⁊ idē plures ſimul
baptiſare. velud faciebant apoſtoli Re
ſpondet Petrus de Palude in quarta.
circa diſtinctionem terciā. queſti. ij. arti.
pꝛimo. licet nō debeat hoc fieri niſi ī ne⸗
ceſſitate qn̄ timeret̄ ꝙ baptiſandi non
poſſent expectare vel niſi fieret diſpenſa
tiue. aut vbi timeret̄ periculū ex ſingula⸗
ritate baptiſandi. Tamen ſi de facto fie
ret poſſet fieri verus baptiſmus. Nam
ſicut ſacerdos vn⁹ ſimul poteſt hoſtiaſ
plures conſecrare. Sic in neceſſitate pt
plures baptiſare. dicēdo Petri. ego voſ
baptiſo In nomine patris et filij et ſpi
ritus ſancti. In quo baptiſmo et ſi vna
foꝛma ſic materialiter. eſt tamen plures
virtualiter realiter. ita ꝙ foꝛmaliter non
ſunt ſubiectiue in ea plures virtuteſ. ſed
vna virtus numero. quia eſt in eodem
ſubiecto et ſic multiplicari non pōt. Sz
effectus eius eſt multiplex ſcd̄m plura
ſubiecta. ſicut ab vno caloꝛe in igne eſt
vnū calere. ſed in duobus calefactis ab
eodem igne ſunt duo calere. Erit ergo
vnū baptiſma foꝛmaliter ſed plura vir⸗
tualiter. Aſtenſis etiā cum btō Thoma
idē tenēt ꝙ in neceſſitatis articulo vn⁹
plures baptiſare poteſt dicens. Ego
vos baptiſo. Et neceſſitatis caſum ex⸗
ponit dicens puta. ſi moꝛs aut gladiuſ
aut aliquid ad modū neceſſitās immi⸗
neret quod nō pateret̄ talē moꝛā vt oēs
ſingillatim poſſent baptiſari. Quidam
tamen doctoꝛes determinant tuti⁹ eſſe
ī cauſa neceſſitatis vt plures baptiſent̄
pluribus baptiſmis foꝛmaliter ⁊ mate
rialr̄ qd̄ ē ꝯſonū magl̄ doctrīe cōi ⁊ legi
cōmuni. vn̄ ſup duos non ſufficit dicē
Ego baptiſo vos aut baptiſo te et te. qꝛ
diſtinctus baptiſmus debet habere di
ſtincta et explicata v̉ba q Sextū
et vltimū dubiū. quia dicit Magiſter ī
quarto diſ. quarta triplicē eē baptiſmū
ſcꝫ flaminis fluminis et ſanguinis ſeu ī
ſanguine in aqua et in penitētia quid ſit
quilibet illoꝛum et qui vere ſacramentū
eſt impꝛimens caracterē. Reſpondetur
ad pꝛimū ꝙ baptiſmus flaminis ē qn̄
quis ſanctificat̄ et iuſtificatur. ſiue in v⸗
tero ſiue extra. vt apoſtoli per ſpiritus
ſancti viſibilem miſſionē aut p peniten
tiam. vt in conuerſione peccatoꝛū. vtri
qꝫ tamen extra neceſſitatis articulū vbi
poſſunt tenētur ad baptiſmū fluminis
ſiue ſacramentalē. dicit em̄ Richardus
hanc materiā tractans ꝙ lex lata gene⸗
raliter obligat ad obſeruationem ſui. nū

hn̄tes illud. propter quod eſt lata. tum etiā nō hn̄tes r Vn̄ lex baptiſmi et ſi cōtra originale inſtitutū ſit tamē qꝛ eſt lata generaliter Joannis tertio. niſi quis renatus fuerit. ꝛc̄ Jdeo omnes obligat et iuſtificatos in vtero vel flamīe penitentie et non iuſtificatos. Jtem baptiſmus etiam ex conſequēti inſtitutuſ eſt ad diſcretionē fideliū ab infidelibus. eius ſuſceptione in Eccleſia militanti. Jdeo vt in iudicio eiuſdem Eccleſie numerentur inter fideles. iuſtificati tenent ad ſacramentum baptiſmi fluminis. et vt dicit Albertus in tercio circa diſ. terciam. et in ſcripto quarti circa diſ. vi. ꝙ licet gratia ſanctificationis ſimpliciter maior ſit ꝙ̄ baptiſmi. quia plꝰ debilitat fomitem. Gratia tamen baptiſmalis ſcd̄m hoc maior eſt quia imprimit caractarē ſignū diſcretionis. Jdem dicit circa diſ. quartā quarti. talis afflatus in conuerſione ſeu penitētia. peccatorum remiſſionē inducit vbi articulus neceſſitatis nō contētus religiōis ſacramētū excludit ſ Baptiſmus vero ſanguinis in martirio ſuſcipit qui vt dicit Albertus vbi ſupra in hoc melior ē ꝙ nō inquinat ſcd̄is ſordibus. et quia adducit meritū aureole et radit falce acerbitatis adherētiā venialiū quoꝝ nullū neceſſario facit baptiſmus aque. ſed nō in hoc ꝙ imprimit caracterē quia ille debetur inuocationi Trinitatis ī elemēto aque t Solꝰ ğ baptiſmꝰ flumīs ſacramentū eſt et īprimit Caracterē nō aliȷ̄.

Capitulum tertium de forma baptiſmi primo apoſtoloꝝ Scd̄o eccleſie latine.

Mis itaqꝫ p̄miſſis Sciendū ꝙ ſi nō ſeruatur ritus eccl̄ie ſ̄m materiā et formā eius in hoc et in aliȷ̄s Sacramentis ſacramentū non eſt. quia velud dictum ē accedente verbo ad elementū fit ſacramentū. dicit eni Albertꝰ ī q̄rto circa diſ. primā Hugonē allegās. ꝙ nō cōfertur inuiſibilis gr̄a niſi ex inſtitutione ſigni et ſanctificatione vbi. ꝛ iuſtificatio ex opere opato. vn̄ qꝛ in hac pte tercia tractatus totius de duobꝰ ſacramētis pn̄cipalis reſtat determinatio. q̄ diſpariter latina ſeu occidentalis et oriētalis diſpēſat eccl̄ia. Quātū igit ad latine ſeu Eccleſie Romane ritū ptinet nūc dicet et primo v De baptiſmi forma. Si qdē ī eccl̄ia p̄mitiua apō aplos ſpecial forma ex cā legittima ſuata fuit et p eoſ inſtituta vt qſqꝫ in vnꝰ pſone Chriſti noīe baptiſaret. vt ſcribitur Actuū ſcd̄o q̄rto octauo et decimo capitl̄is. hac neceſſitate puocati fecet apl̄i. Sicut dicit Albertꝰ ī q̄rto diſ. tercia. qꝛ dū vidiſſent hoc nomē Chriſtꝰ ſalutare. fuiſſe iudeis Eroſum iuxta illud p̄mo. ad Chorin̄. ſ. nos p̄dicamꝰ Chriſtū crucifixū iudeis qdē ſcādalū. ꝛc̄ ī q̄ noīe oportꝫ oēm hominē ſaluū fieri. cernēteſqꝫ ſpm̄ ſctm̄ viſibil̄r deſcēdere ad īuocationē eiꝰ noīs vt igr̄ cūctī nomē h̄ venerabile ꝛ amabile mōſtraret. voluit ſpūs ſcūs vt ī illo noīe baptiſaret ad tp̄s ex eiꝰ diſpēſatōe donec nociꝰ nom̄ ipm Chriſtꝰ magiſqꝫ

venerabile redderet. nec hoc apl'i facere
pſumſiſſent ꝯ decretū recētiſſimū diuine
īſtitutiōis ī aſcēſiōe ſua dicēt: Ite bapti
ſate ſi nō ſpūs ſctūs ita dari baptiſmū
ad tpa pcepiſſ; ⁊ oñdiſſet ī hoc noie cri
ſtus. īplicite Trinitatē expſſam. poti⁹ q̄
ī hoc noīe Jeſus. qḋ trinitatē n̄ expmit
noīe ſ; ſaluatorē. ⁊ ſonat vi ſua potentiā
deitatis ſine diſ. perſonali. veluḋ inquit
btūs Ambroſius. nā chriſt⁹ dr̄. i. vnct⁹
et ī eo ītelligit̄ ꝑ vngēs. fili⁹ vnct⁹. ⁊ vn
ctio ſpūſſctūs Tolerauit igr̄ poſt apl'os
ad tpa eccl'ia formā hmōi ī baptiſando
donec a ſol' ortu ad occaſu; laudabile fa
ctū ē h nomē dn̄i q̄ ſctō verā formā ba-
ptiſmi a chriſto datā īſtituit ⁊ ſp ſuauit
et huc adviſq; ſuat. ſuataq; ſp ē. q̄ qdē
fo:a h ē Ego te baptiſo ī noīe pr̄is ⁊ filij
et ſpūs ſcti amē. q: fo:a baptiſmi ſm fi
dei ꝯfeſſionē noīare dz diſtictas vnitatē
eētie ⁊ tres pſonas. vn̄ dicit Petr⁹ de
pa. vbi ſup. obmiſſio alicui⁹ qḋ ē d̄ neceſ
ſitate ſacramēti. euacuat ſacramētū. ī tl'i
igit̄ fo:a veluḋ inqt Albert⁹ ⁊ Petr⁹ de
pa. diſ. 3. q̄rti expmit̄ pſona. baptiſmum
ſuſcipiēs. vt Joānes te. Itē pſona ba-
ptiſanſ ī v̄bo ego. act⁹ baptiſandi ī v̄bo
baptiſo. ⁊ expſſa noīatio pſonaꝝ ī trini
tate ſc;. ī. n. p. et filij ⁊ ſpūſ ſcti. ⁊ forme ſa
cramētaliū v̄boꝝ dn̄t eē vocalr ⁊ ſenſi-
bilr̄ expſſe ſicut ⁊ maſia res ē ſenſibilis.
In q̄ fo:a triū pſonaꝝ ſctē Trinitat' ex
pſſio ē de neceſſitate baptiſmi q: ē ex īſti
tutiōe diuina. ⁊ q: expmit h cām agētē.
a q̄ tota ē baptiſmi efficacia. Et ī tl'i no-
minatōe ſctē Trinitat' mutatio nl'la in-
teruenire dz. q: ī baptiſmo reqrit̄ neceſ-
ſario ꝓteſtatio fidei expſſa marie. ar. Tri
nitatis ab ingrediēte ī eccl'iā ⁊ ī ꝯuer-
ſationē fideliū. ſi v̄o ad formā pmiſſam
vltra qḋ apponit̄. qḋ formā ipam non
corrumpat. dicit Alb. apponēs peccat
mortalr. et dz ſeueriter ī eū agē eccl'ia nō
tn̄ baptiſat⁹ rebaptiſand⁹ vēit. vt ſi ap-
ponat In n. p. ⁊ filij et. ſſ ⁊ ſctē Marie ac
ſctōꝝ oīm vl' hiſ ſile. ſilr nl'la dz eē fo:e v̄
boꝝ trāſpoſitio vt ſi dicat̄ In n. filij. et. ſſ
et pr̄is q: nō ſuat̄ ordo nature. q̄ ſuat̄ ī
diuinis. veluḋ dicit Aug. q̄uis Alb⁹
dicit q̄ ſola trāſpoſitio n̄ faciēs fo:e cor
ruptōnē n̄ variat baptiſmū. q̄uiſ grāde
pctm̄ iducat facieti. Si v̄o trāſpoſitō ſo
naret fo:e corruptionē baptiſm⁹ n̄ eſſet
Itē nulla ſit iterpoſitio. vt ī. n. pr̄is pmi
filij ſcdi. ſpūs ſcti tercij q: ſic expmit̄ he-
ret; Sabellij. q̄ poſuit ōrdinē poritatis
et poſterioritat' ī btā Trinitate pterea
nulli⁹ ſit pſone trinitat' ſbtractio. quia
q̄ vnū ex ſctā Trinitate nomē ꝯfeſſus n̄
fuerit. pfect⁹ chriſtian⁹ eē nō pt. de ꝯſe.
diſ. 4. c. In ſinodo āgloꝝ. nl'la ſit deniq;
v̄boꝝ corruptio q̄ ſignatū variaret. q̄a
tolleret formā. ſilr nl'la v̄boꝝ diuerſifica
tio. vt ī noīe genitor' ⁊ geniti ⁊ pcedētiſ
q: iſta noīa ab illiſ q̄ ſt̄ d̄ fo:a baptiſmi
ſunt drn̄tis ſcatōis. q: ſt̄ noīa ab actu
gn̄andi ſm ītellectū ⁊ nō dicūt pſonas
ſubſiſtētes ⁊ ita diſtictas ſicut pr̄ ⁊ fili⁹
et ſpūs ſctūs. Sic etiā ī fo:a pdicta bap
tiſmi expreſſio act⁹ baptiſandi ⁊ pſone
ſuſcipientis baptiſmum ſunt de neceſ-
ſitate ſacramenti quia directe repn̄tant
interiorē effectū baptiſmi ſc; ablutionē

ſuſcipientis ab originali pctō.tantū exi
valʒ baptiſo te.i.abluo te.nā ſacramēta
efficiūt qḋ figurāt.et tam efficacia qꝫ ſi-
gnificātia attribuit̄ forme.Porro pſone
baptiſantis expreſſio in ꝓnomine ego
non eſt de neceſſitate Sacramenti et de
forma eius.eſt tn̄ de conſtitutione Ec-
cleſie.vt Albertus dicit.et de neceſſitate
precepti vnde obmittens illud peccat
mortalr̄.quia conſuetudo eccleſie vt lex
vel ſtatutū ligat miniſtrū. Sed nō eua-
cuat ſacramentū.nō obſtanti ꝙ eū glo.
excuſet in.c.multi.de conſe.diſ.quarta.i
eo vero ꝙ dicit̄ In noīe.li.nomine.teſte
Alberto vbi ſupra dicit eſſentiam natā
ſe reddere in effectu gratie quē effectum
indiuiſibiliter operantur tres perſone.
Supponit itaqꝫ.li.nomine eſſentiā di-
uinam ſub iſto modo ſignificandi.atñ ē
appoſitū forme ſacramēti.nec ē de ſub-
ſtantia forme Sacramēti.nec de neceſſi
tate precepti.niſi vbi conſuetudo par-
ticularis hoc habet qui vl'is cōſuetudo
hoc non habet.nec eſt de forma chriſti
vbi vero habet Eccleſia non debet ob-
mitti.Quare ſequit̄ ſm Pe.de pa.Si ali
quis ter mergens aut fundēs dicēt In
nomine patris et filij et ſpiritus ſancti.
et crederet in ſola Trinitatis inuocatōe
totam eſſentie baptiſmi formā cōſiſtere
alijs verbis que ſunt de forma et neceſ-
ſitate Sacramenti obmiſſis.nō eſſet ſa
cramentū.ſcōm ꝙ ſuperius dictum eſt
et Iuxta canonē Alexandri pape ꝗ dicit
nō eſt baptiſmus illud lauacrū quo ali
quis in nomine patris et filij et ſpiritus
ſcti nihil addendo baptiſat̄.et Albertuſ
dicit ibidē circa diſ.terciam quarti.Qḋ
aliud eſt de forma ſcōm ſtatutū eccleſie
Et aliud ſcōm īſtitutionē Chriſti.ſcōm
ſtatutū eccleſie. Si violat̄ aliqḋ exiſtēs
de forma vt ſeruatur inſtitutio diuina.
peccat baptiſans velud dictū ē cenſiōe
ſeueriori caſtigandus.Sed baptiſatus
vel baptiſandus non eſt ſoli baptiſanti
criminale eſt.Ex his liquere debet.ꝙ ſa
cramentū baptiſmi qḋ neceſſitatis Sa
cramentū ē.diligenter miniſtrari debet
et ſollicita cautela circa ipſum habēda
exigitur.velud declarat Albertꝰ vbi ſup̄
In cuius collatione ſeu miniſterio.no-
luit aplus vt aliquid diuerſitatis ac diſ
formitatis interueniret vnqꝫ.dū Ephe
ſijs ſcribens.quarto caplo diceret vnꝰ
dn̄s vna fides vnū baptiſma.i.ſub vni-
tate forme eccl'ie tribuat̄ et in vnitate in
teriuſ baptiſantis chriſti Chriſtus em̄
baptiſat interius etiā quicūqꝫ baptiſet
exterius.bonus vel malus miniſter.nā
dicit Auguſtinus ſup Ioannē.qḋ facit
ibi miniſter malus vbi bonꝰ ē dominuſ
quaſi diceret nihil

¶ Capitulum quartum de baptiſmo Grecorum ⁊ forma eius.

Greci vt eccleſie caput ſibi vſurpent et
ſe faſtu et ambitione iactēt apoſtolorū
veros eſſe ſectatores Eccleſiā pmitiuā
i ritu baptiſmatis ſui repreſentari falſo
eſtimant et predicant nolentes cum ec
cleſia latina in eadē forma cōuenire ſim-

pliciter parte ergo forme baptiſmi ab apl'is receperūt dū dicūt baptiſet̃ ſuus Chriſti.licet apl'i dicerēt ſeru⁹ dñi et ne viderent̄ ī eo directe ꝓ Euāgelicā inſtitutionē facere partē tm̄ forme ab eccl'ia ſuſceperūt dicētes. Jn noīe pr̄is et filij ꝛ ſpūs ſancti Vñ vt ſuā diſcordē voluntatē hmōi et affectū eccl'ie nō vnibilē colore licito venuſtarent.ſummūt ex apl'i correptione argumentū q̇ Chorintijs ſcribēs ꝑme ep'le.c.i.Cōtētiones inquit ſunt īter vos et vnuſqſqꝫ vr̄m dicit ego qdā ſum Pauli.ego v̄o appollo.ne ſcꝫ aliq̄ miniſtris baptiſmū attribuerēt.et putarēt ī eo nihil fieri niſi opatiōe boīs et q̄ a magꝭ merito baptiſante dignior baptiſm⁹ fieret.vñ iſꝫ ētia pſōa v̄bi baptiſmi formā īcipiūt.ipm̄ actū v̄bi ſcꝫ baptiſet̄ ad Chriſtū.vel ad Chriſtū ſimul et eccl'iā ipſorūalr̄ referētes. Jn hoc ſe ꝓferētes occidētali eccl'ie.vt tāq̄ꝫ doctiores eſſentiali⁹ et recti⁹ de baptiſmi forā ſentirēt.ſane tametſi redeūtes cū hmōi baptiſmate pie ſuſcipiat benigniſſima mr̄ eccleſia.affectū invincibilis ꝑtinacie ī eis ꝯſiderās.nec faſtū aīadvertēs.q̄ ſe poſitos in culmine ſapiētie hūane apd ſeipſos dūtaxat exiſtimāt.deo tñ ꝯmittit oīa cui⁹ gr̄a ꝓſtat effectū.ſacramētꝭ.vꝫ magn⁹ Albert⁹ vbi ſuꝑ diſꝫ.in ſolutiōe quorūdā argumētoꝝ obiectoꝝ de grecoꝝ ritu dicit.q̄ peccāt greci obſtiātes ritū iſtū.ſicut et nos peccarem⁹ ſi ī nomine criſti baptiſarem⁹.et ita corrigendos dicit.ſi hūiliati acqeſcerāt.et velint ſubeſſe ſalutarib⁹ inſtitutꝭ Ritus enim huiuſmodi baptiſmatis in primis ad evitandum ſcandalum ſubortum tunc de meliori vel minus bono baptiſmo. ratione maioris idoneitatis miniſtroꝝ eius ad tempus afflatu et conſilio ſpūs ſancti cōceſſus erit. Sicut et baptiſm⁹ Jn nomine Chriſti apoſtoliſ.Qd ergo ꝑ neceſſitate temporis ſtatutum eſt.neceſſitate ceſſante debꝫ ceſſare pariter qd vigebat quia alius eſt ordo legittimus alia vſurpatio velud dicit Canon Jnnocentij prima queſtione prima. Quapropter Gregorius papa q̄ſitus quid reſtaret faciendum cū Dalmatis.q̇ baptiſati Grecorum ritu ad eccleſiam redierant.et advenerant vniendo rebaptiſandi ne forent.dubius prorſus qd ea in re diffinient reſpōdit eos rebaptiſari oportere. Tandē ſecum deliberās et cōſuetudinē veterē ritus eorum aīponēſ et diſpoſitionē canonum plurimorum factorum in eorū favorem habēs pre oculis rebaptiſari eos prohibuit iuſſit tamen nihilominus vt ab huiuſmodi ritu caverēt in poſteꝝ.vñ idē Albertus concludēs dicit quoſdā in ordine nr̄o (ſcꝫ ſancti Dominici) exiſtentes tres ad minus.in vrbe Romana poſtmodum rebaptiſari ꝑcepit ꝛ Ex quo liq̄de patet.q̄ tñ iā ſit vl'is eccleſia ſufficienter erudita quō miſteria ſacramētoꝝ eccl'ie nō ꝯſiſtūt in merito dantiū ſeu cōſecrātium aut miniſtrantiū ſed ꝑficiunt̄. Jn v̄bo creatoris et virtute ſpūs ſancti.vt dicit btūs Aug'.libro de corpe domini ritus et forma baptiſmi grecoꝝ locum

habere nō deberet. nec deinceps effica-
cem eſſeq̄ʒ ſacramentū reputarē. ſi non
viderē eū ab eccl'ia tolerari maxime cū ⁊
Gregorius pōtifex ſumm⁹ circa hec du
bitauerit et ſe mō vario habuerit. q̄ q̄ꝛ-
uis in primis admiſerit ritū eoꝝ ſuadū
tñ in poſteꝝ vetuerat. vt dictū ē. ⁊ docto
res in hac pte ſedi ſaplice pietati ⁊ cano
nibus deferūt. q̄ ſobrie tñ intelligēdi ſīt
Nam in eis multa ſunt q̄ non ſuſcepit
neq̄ʒ approbat eccleſia. ſicut Nicolaus
papa ad cōſultationem Bulgarorum
dicit non debere rebaptiſari ſi quis ba-
ptiſaretur apoſtolorum baptiſmate de
Conſecratione diſ. 4. c. A quodā iudeo
ꝙ dicendū nō ē ꝯtrauenientib⁹ omnib⁹
doctorib⁹ ꝙ et eccleſia nequaq̄ʒ appro
bat. dicit eñ canon inter alia hi ꝑfecto
ſe in nomine ſctē Trinitatis vel tm̄ i no
mine Chriſti. ſicut in actib⁹ apl'oꝝ legit̄
baptiſati ſunt vnū q̄ppe ſcʒ baptiſma
nobiſcum ideq̄ʒ ē vt ſctūs Ambroſius
exponit rebaptiſare non dn̄t hoc velud
dictū ē ſupius manifeſtū errorē hʒ. Nā
et btūs Ambroſius nō vult ex h̄ dicere
ꝙ baptiſmū dari cōueniat in hac forā.
Sed mōſtrare vult vt dicit Thomas
quō fuit ꝯueniēſ diſpēſatio ſpūs ſancti
pro illo tpe quo ſic dabatur baptiſm⁹
q̄ꝛ in hoc nomine Chriſtus in quo vir
tualiter Trinitas pſonaꝝ in diuinitate
inuenit̄ prout ſuperius declaratū ē hinc
Petrus de palu. in loco vbi ſupra dicit
ꝙ et Joānes errauit in hui⁹ capituli ap
paratu ⁊ Bernhardus in illo capitulo
Si quis pueꝝ de baptiſmo ⁊ ei⁹ effectu
c. primo qui ſimiliter dixerūt qd̄ ſi quis
baptiſatur in nomine Chriſti ver⁹ ba-
ptiſmus eſſet qd̄ verū non ē. Nam vir
tualis virt⁹ Trinitatis in baptiſmo nō
ſufficit q̄ꝛ forme verborū Sacramenta-
lium dn̄t eſſe vocaliter et ſenſibiliter ex-
preſſe. Sicut et materia ſacramētorum
res ē ſenſibilis nec ſufficit intellectualis
equipollentia. vt ante patuit ex dictis.
Qd̄ etiam maniſteſte canon alter oſtē-
dit eſſe erroneum. Ibidem de conſecra-
tione diſ. quarta. c. in Sinodo Angloꝝ
vbi Zacharias papa ad Bonifatium
Epiſcopū ſcribens dicit in Sinodo an
glorum decretū et firmiſſime preceptū
et diligenter demonſtratū eſſe dinoſcit̄
ꝙ q̄cunq̄ʒ ſine inuocatione Trinitatis
merſus fuiſſet Sacramentū regenera-
tionis nō haberet qd̄ omnino verū eſt
Quia ſi merſus in fonte baptiſmatis q̄ſ
fuerit ſine Inuocatione Trinitatis per
fectus Chriſtianus non eſt niſi in noīe
p̄ris et filij et ſpūs ſancti. Ex his infero.
qd̄ tutius ē ſecuriuſ atq̄ʒ ſalubri⁹ greco
redeunti arrogātia temera depoſita ba
ptiſmū ab eccl'ia ſub cōditiōe ſuſcipere
ꝙ̄ ſub diſſimulatione aut tollerātia ſeu
indultu Eccleſie in ſuo ritu baptiſmatiſ
et aliorū ſacramentoꝝ pmanere. qd̄ ſi h̄
de Grecis dicūtur multo magis de Ru
thenis intelligendū venit q̄ et miniſtriſ
legittimis ſacrificioꝝ carent. ⁊ in multiſ
peccāt q̄ñq̄ʒ in materia baptiſmi. vt pa-
tuit in p̄ma pte. arti. xv. erroneo et pleꝝ
q̄ʒ et in ipſa forma ritus Grecani cum
agreſtes ineruditos atq̄ʒ ruſticanos illi-

teratoſq; preſbiteros habeāt formā ver
boꝝ ſacramētoꝝ.ſi dici Sacramēta me
reanť nō attēdētes aut nō agnoſcentes
Tutius em̄ ſp ē in dubijs metuere Nā
ſi etiā ſcite formā ſui rit⁹ exp̄mēt vſurpa
tam tñ et dubiā ꝑut ſufficiēter inſatū ē

Caplm quintum de Sacramento Eucharistie ſi licite ī fermētato poſſuut cōficere Greci et Rutheni.

Quantū v̊o ad ſacerrimū Euchariſtie
ſacramētū. Nota ꝙ in fermētato confi
ciētes Greci et Rutheni dicūt Romāe
eccľie p̄ſbiťos ſeu latinos ꝯficē nō poſſe
in azimo.cū ſoli ipi directe ꝑ iſtitutionē
Chriſti faciūt et ritū vľis eccľie catolice
Et licz Anſelm⁹ dicat in epľa de aſimo
ꝙ fermētatū et aſimū panis ſpēm ñ va
riant cū ſint accñtia. ⁊ ex h̄ dicit in vtro
q; pane cōfici poſſe h̄ ſacramētū Alb͂t⁹
tñ dicit circa diſ.x.q̄rti.veꝝ qd ē eē d̊ po-
teſtate v̊boꝝ et de fctō ſ; nō de ꝯgruētia
et dt iure et ſ̄bi infert in h̄ Greci ꝙ faciūt
et temere defendūt neſciūt qd faciūt aut
dicūt errātes ſicut et in alijs errauerūt q́
et ſi ab apľo q̄rere ſapiētiā dicūt.i.co.i.ſa
pientiā tñ ipam atq; ſtudiū ei⁹ amiſert
ſtultis aſſertionib⁹ detēti·vñ tñ grecis
h̄ aduenit niſi ex malo intellectu Joānis
Euāgelij vt dicit btūs Thomas ī q̄rto
circa diſ.xi.q.3.ar.2.in corpore q̄ſtionis
in ſolutione Argumēti primi. qui Jo-
annes qdē caplo.xiij. Euāgelij ſui dicit
añ diē feſtū Paſche ſciēs Jheſus quia
venit hora ei⁹ vt trāſeat.⁊c ⁊ ſubiūgit ⁊
cena facta id ē ꝯpleta ex quo v̊bo d̊cepti
dicūt ꝙ fuit cena illa ante diem Paſche
hoc eſt tredecima die qui fuit fermenti
accipientes in adiutoriū illud Leuitici
xxiij.Quartadecima die mēſis ad veſpe
rum celebrabitis Paſcha ex hoc dicūt
cenā factam luna Tredecima qñ fermē-
tatum erat in domibus.S; h̄ omnino
fālſum eſt quia refert dicere dies paſche
et dies feſtus Paſche dies em̄ paſche ē
luna quartadecima vbi agn⁹ occidebať
de q̊ Exodi.xvij. Numeri.ix.⁊ Leuitici
xxiij.dies aūt feſtus Paſche ē luna.xv.
dies celebris Ante diē ergo feſtum ſeu
ſolēnem paſce(qd̊ fuit luna q̄ndecima')
facta fuit cena dñi hoc ē quartadecima
die ad veſperū vbi agnus comedebať q́
die nō erat fermentatū in domib⁹ Eccle
ſia igiť occidētalis id eſt Romana chri
ſto ſe cōformans q́ in aſimo ſacerrimū
hoc Sacramētum cōſtituit.prima die
aſimorū nō aliter q̄; in aſimo conficit.
vñ ſcribiť Mathei.xxvi.p̄ma die aſimo
rum acceſſerūt diſcipuli.ad Jheſum di
cētes vbi vis paremus tibi comedere
paſcha et Marci.xiiij.p̄mo die aſimoꝝ
qñ paſcha immolabať dicūt ei diſcipľi
quo vis eamus et paremus tibi vt mā-
duces paſcha Luce v̊o.xxij. ſcribiť vēit
autē dies aſimorū. Jn qua neceſſe erat
occidi paſcha et miſit Petrū et Joannē
dicēs eūtes pate nobis paſcha. videāt
adhuc Greci miſeri cū ſectatorib⁹ ſuis
Ruthenis q̄;uis apoſtaticis poſt tot
clara Euāgeliſtarū teſtimonia btm̄ Jo
annem in cuius Euāgelio ſe fundāt fin
gētes et mēciētes ꝙ Euāgeliſtas alios

pro eo idē beatus Joānes corripuerit
ꝙ de aſimis diceret quid ipſe.c.xvij.di-
cat adducūt ergo Jheſum a Cayphai
pretoriū. Erat aūt mane ⁊ ipſi nō intro
erūt in ꝑtoriū. vt non cōtaminarēt ſ; vt
mādu caret Paſcha qđ fuit luna.xv.ſiue
ī Paraſceue. ꝯſtat āt exindeꝙ nocte ꝑce
dēte hoc ē luna.xiiij. Sacerrimū hoc ſa-
cramētū inſtituit q̄ dies fuerat aſimorū
vbi ſub lege mortis nihil fermentati li-
cuit in domibus habuiſſe. Q̄ꝛ ſi Chri-
ſtus illic panē fermētatū habuiſſet ac-
cuſatio aduerſus eū fuiſſet legittima iu-
deorū et ꝓceſſus in penā mortis ceu in
preuaricatorē legis eoꝝ et nequaquā te
ſtimoniū hoc obmiſiſſent q̄ leuiſſima
cōtra eū etiā teſtimonia conflata falſo
offerebant. Et idcirco ſicut tunc ritus
fuit in aſimo veſci. Jta ipſe qui legē im-
plere venit nō ſoluere Sacramentū iſtđ
in aſimo conſtituit. ſicut ergo vetus pa
ſcha comedebat̄ in aſimis ita et nouū
paſcha in eodem panis genere incboa
uit. Et ad hoc reſpiciens btūs Paulus
apoſtolus ad vite puritatem et ſinceri-
tatem huius Sacramenti admonens
Chorinthios Epulemur inq̄d nō in fer
mento veteri neq; in fermento malicie
et nequitie ſed in aſimis ſinceritatis et
veritatis prime ad Chorinthios q̄nto
c. ꝭ reuera ſignatio in aliquo repſentari
debeat vt in ſigno quare ſequitur ꝙ eſt
in aſimo repreſentata. Nā vt dicit Alb.
de officio miſſe diſ. tercia tractatu ꝑmo
c.v. omnis tranſlatio miſtica hab; fieri
per appropriationem ad aliud qđ vere
eadem nomine dicitur nomine et rōne
hec autē nō eſt niſi manducatio realis
in aſimis diceret quis occidentalis ſeu
latinorum eccleſia Romana mlto tp̄e
ritū eundē ſeruabat in fermentato con-
ficiens. dicit eñ Leo papa Jmminente
hereſi Hebronitarū qui dicebat ſimul
cū Euangelio legalia ſeruari debere. hac
ſaltē ratione pmotorū. q̄ꝛ certos ritus
iudeorū Euāgeliū ſeruare iubet vt veſci
aſimis.⁊c̄ Jnde Sacramēta legalia cū
Euangelicis ſeruari oportere aſſeuera-
bant ſancti patres. Jtaq; ne conſentire
viderent̄ voluerunt ad tēpus inſtinctu
Spiritus ſancti ex fermentato hoc Sa
cramentū confici hec ille. Si igitur hec
Eccleſia latina tenuit cur vituperet oriē
talis Grecorum eccleſia nunc hoc ob-
ſeruans et in fermentato ſacrificans. di-
cit Albertus in quarto circa diſ.xi. ⁊ bea
tus Thomas contra gentiles. li. q̄rto. c
lxix ꝙ ꝓpter inſultationē et ſcandalū di-
ctorū hereticorū et iudeoꝝ derogatōnē
neceſſe fuit tūc ex reuelatiōe ſpūs ſancti
ad tp̄s in fermētato cōfici ſicut ⁊ baptiſ
mus aploꝝ ad tp̄s currebat in noīe cri
ſti velud ſuperi⁹ mōſtratū. Ceſſante vō
hereſi et irriſiōe Judaica eccl'ia romana
ad morē ꝑſtinū rediijt ⁊ ꝯficit ſp ī aſimo
vſum reaſſumēs īſtitutiōis Chriſti. idē
q̄; Leo ſilr admiſerat cōionē ſub vtraq;
ſpē. nā cū manichei eodē Leone ſedēte
criſtū nō vō corpe ſ; fantaſtico. et ſine
ſanguie veſtitū dogmatiſarēt neq; reſur
rectionē ei⁹ crederēt neq; diē dominicū
ſctificarēt ſumēteſq; corp⁹ Criſti ſb ſpē
panis vt ſuū palliarēt errorē potū calicis
rēnuerūt obuiaturus tāte nequitie idē

pontifex ſtatuit vt qui ſub vna ſpecie cō
municaret ab altera quoq̧ nō abſtine
ret ſicut hoc in vſu per certa quoq̧ tpa
perſeuerabat Eccleſia et ſepe in eccleſia
plura ſtatuta fuerant ex cauſa ex pſona
ex loco ex tempore. iuxta illud Gregorij
diſ. xxix. c. Regule q̄ dicit regl'e ſanctorū
patrū pro tpe et loco et perſona ac ne-
gotio. Inſtante neceſſitate tradite ſunt
Et Iſidor⁹ eadē diſ. c. i. dicit ſil'e vnde ſi
cut habitum ē. qď pro neceſſitate tpis
ſtatutū eſt ceſſante neceſſitate ceſſare dz
qď vrgebat. vt habet̃. prima. q. i. At vo
Greci pertinaces aut proterui chriſto
nūq̧ et eccl'ie ſue fideles veraciter īflati
temeritate ſenſus ſui vnacū Ruhetnis
hac in parte ſectatoribus eorū ritū tē-
poralis diſpenſationis retinent et de-
fendunt animo pertinaci et iudeiſantes
atq̧ aſimitas. Nos cōpellantes de diſ
penſatione fecerūt ſibi legem cōmunē
et de tali ſciſmate venerunt ad hereſim.
dicentes q̄ Chriſtus in fermentato cō-
fecerit. vt dicit Petrus de palude ī q̄rto
circa diſ. xi. q. i. ar. q̄rto ante finē. Et fun-
dant dictū ſuū in cauſa triplici. vt dicit
Albertus ibidem in quarto circa diſ. xi.
prima quia ſumunt occaſionē erroris.
ex Euangelio beati Ioannis q̄ tū male
et erronee intelligunt. velud monſtratū
eſt et deductum. Scďa quia in eodem
Euangeliſta beato Ioāne in capitulo
xiij dictū inueniūt Accepit inquid panē
Iheſus vbi loco panē legit̃ apud Gre-
cos artos que dictio in eorum cōmuni
ermonis vſu fermentatū. panē ſignat
nolunt aperire ſenſum ad lectionem ſcri
pturarum qď in teſtamento veteri inue
nitur indifferenter artos aſimos. id eſt
panis aſim⁹ vbi ſcriptura hanc dictio-
nem artos pro pane in cōmuni accipit
Tercia defendūt eū errorem ſuum per
illud Gregorij in Regeſtro vbi dicit ro
mana Eccleſia offert aſimos panes eo
q̄ dn̄s ſine vlla cōmixtione carnem ſuſ
cepit ſed Greci fermentatū offerūt pro
eo q̄ verbū patris inductū eſt carne ⁊ ē
verus deus et verus homo ſicut ⁊ fer
mentū miſcitur farine. Iſtud dixit non
vt eoꝝ excuſet aut cōfirmet errorē ſ; mi-
ſticam attulit rationem ſub cuius tegu
mento ac colore poſſet abuſus eorum
ab eccleſia ad tempus tollerari. Cū ita
q̧ cōſtat Eccl'iaſticos viros circa hoc
ſacramentū per eius cōfectionē ī aſimo
id facere dn̄m feciſſe manifeſtū ē nemo
dubitare poterit Grecos precare cōtra
ſacramenti congruentiā in eo qď in fer-
mentato conſecrant et contra Ius vt
dicit Albertus vbi ſupra

Capl'm ſextum de abuſu Ruthenorum et nullitate Sacramentorum eorum

Porro ſi Greci poſt impium Sciſma
lapſi ferantur in hereſim q̄ in errore tali
pertinaciter perſeuerent diſpenſationē
temporalem eccleſie pro lege perpetua
contra Ius et phas vſurpare auſi ſunt
conficientes in fermentato aſſeuerātes
falſo id Chriſtum feciſſe et conſtituiſſe.
Qď tandē Iudiciū afferemus de Ru-

thenis qui nō a noſtro modo ſed et ab eccleſia Grecorū ſecti prout ſuperi⁹ habitum eſt ſemper diſcordes cū eis fuerant et errore atqꝫ abuſu pl⁹ idolatrare q̄ꝫ ritu Grecano conficere poſſe cēſendi credendiqꝫ ſunt. In q̄bus quātacunqꝫ pretenderet̄ eſſe ſanctitaſ cū ordinis caractere videantur carere nullomō conſecrant. Quia quod ſacerdotis ē. nō pōt nō ſacerdos. qui ſolus diſpenſator ⁊ celebrator eſt tanti ſacramenti. quare ſequitur ꝙ eoꝝ ſacramēta nulla ſunt etiā dato ſed non conceſſo ꝙ conficerēt eoꝝ Sacramenta inania forent quia in efficacia et illegittima. Nam ſi ſacramenta ſcdm formā eccleſie confecta. apud hereticos et Sciſmaticos nec rata ſunt nec efficacia nec vera neqꝫ legittia ñ q̄ꝫtū ad formā ſꝫ q̄ꝫtū ad virtutē ⁊ effectū veluđ gracianus ꝑ multa capitula diſputās prima queſtione prima in fine capituli Ꝺꝫ quidam concluſiue aſſerit et ideo ſugerenda quomodo ergo ſacramenta talium. qui eſt Sciſmaticis omnibus acerbiores et infenſiores ſunt Eccleſie catholice hoſtes et quibuſuis hereticis obſceniores. Jmmo cunctarū hereſum officia. venirent ſacramenta veneranda Omnium itaqꝫ maxime fugiendi ſunt. Juxta illud beati Joannis ſcđe Canonice primo capitulo et habētur eadem verba. xxiiij. queſtione prima. c. omnis qui. qui canon eſt Bede ſcribentis ſuꝑ dicto capit°lo vbi dicitur omnis qui recedit et non permanet in doctrina proximi deum non habꝫ. Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert Nolite eum recipere in domū nec ei Aue dixeritis vbi idem Beda dicit de Sciſmaticis et hereticis vitandum hoc debet ⁊ que verbis docuit factis exhibuit. Nā velud dicit beatus Pollicarpus ei⁹ auditor et martir cū apud Epheſum. balnea lauandi gratia fuiſſet ingreſſus ⁊ vidiſſet ibi Cherinthū hereticū ꝯtinuo ī lotus diſceſſit fugiam⁹ inquiens hinc ne balnea corruant. In quibus Cherintus lauatur inimicus veritatis. Quam obrem diligenter notet̄ ꝙ ſi huiuſmōi veritatis inimici ſalutari prohibeātur perconſequens vitantur in conſorcio haberi. eodem beato Joāne teſte ibidē inquiente. Qui em̄ ei dixerit Aue cōmunicat eius operibus malignis. Quare merito ſequitur ꝙ ſi beatus Joannes ruinam balnei metuebat ex heretici preſentia. quomodo reges et principes timere non debeāt Regnorum et dominiorum ſuorum labere et confuſibilem ac precipitem interitum. qui Rutenos impios Eccleſie blaſphematores Sacerrimorumqꝫ ſacramentorum eius. in ſuis dominijs honoribus cumulant ⁊ ſublimant dignitatibus officijs ac magiſtratibus gerendis ſupra populum catholicum. ſub quorum horrendo dominatu chriſtifideles exquiſitiſſimis onerum grauitatibus opprimuntur coguntur qꝫ miſeros duliaca veneratione adorare in vilipēdiū Chriſtiane libertatis et eccleſiaſtice ac publice dedec⁹ honeſtatis ex quoꝝ hmōi incōdigno dāꝫ

ſtatu ac ꝓlatione ſeditionē factionūqꝫ ſe
mina audaci conſpiratione ſuccreſcētia
in ſuorum dominiorū exterminiū irre-
prehenſibiliter emergūt. cui oro fideles
eſſe poterūt qui neqꝫ deo neqꝫ Eccleſie
fidem tenēt et igratitudinis opleti tabe
intus ⁊ in cute hoc geſtiūt hoc molliūt
hoc cogitāt hoc ſomniāt hoc conātur
vt principes ſuos Romani ritus et ca
tholicos quoſqꝫ vi aſtu dolis et fraudi
bus in precipitiū agant

Capitulum ſeptimnm ⁊ vltimnm ī quo dicitur ꝙ nō licet viris catholicis Sciſmaticas in coniugium accipere. et vtrnm alicuius in ſciſmate coniugē vnitā Eccleſie liceat Chriſtiano capē ī vxorē priore marito viuēte

Cum itaqꝫ ꝓhibeat̄ fideliū cū Sciſma
ticis eſſe periculoſa cōuerſatio commer
tium ⁊ cōuictus queādmodū dictū eſt
in. c. tercio tractatus primi. et in. c. īme-
diate ꝑcedēti multo tn̄ ꝑiculoſius ⁊ dā-
nabilius ē viris catholicis cū ethnicis
et Sciſmatice ꝑfidie mulierib⁹ inire et
miſcere federa cōiugij. Quod ꝓbat̄ au-
ctoritatib⁹ deductione rōnali et exēplo
ſilitudinis auctoritate quidē ꝑmo vete
ris teſtamenti. Nā Exodi. xxxiiij. dr̄ nō
accipias vxorē de filiabus alienigenarū
filijs tuis. et Deuteronomij ſeptio non
ſociabis cū eis cōnubia. vnde iuxta hoc
preceptū dn̄i cōiugia indecoꝝ cū alieni-
genis iuita heſdras ſeperauit. vt habet̄
primi heſdre vltimo. Et habet̄. 28. q. i.
c. quid āt. §. iuſſit heſdras. ſilr̄ et aplus
ſcd̄e ad Chorin̄. vi. dicit. Nolite iugum
ducere cū infidelib⁹ vn̄ ī auctoritatib⁹
predictis. et qꝫuis lex et aplus dicere vi
deant̄ ꝙ cū paganis nō liceat coniugia
inire et inde ad ꝓpoſitū ꝑtinere nō vi-
dent̄ auctoritates ītroducte eo ꝙ de ſciſ
maticis agit̄ ī Gloſa ſup capitulū extra
de hereticis. Si qs eꝑus dicit ꝙ idem ē
ius de paganis et hereticis ſiue ſciſma
ticis. Idē de omnibus q catholici non
ſunt. ſꝫ nec illud a ꝓpoſito alienū cēſen-
dum ē Deutro. xxij. nō arabis in boue ⁊
aſino nō indueris veſtimēto qd̄ ex lana
linoqꝫ cōtextū ē. Nā vbis hijs innuit̄ ī
omne catholicoꝝ ꝯſortiū neminē ritus
et ꝓfeſſionis diſparſis admitti licere. ſi
qs forte diceret ꝙ iudeis ꝓhibita erāt
cōiugia cū mlíerib⁹ cananeis qꝛ ſtatue
rat de⁹ exterminari gētē illā qd̄ ꝓuidēs
id futuꝝ ī ſpū rebecca dixerat ad Iſaac
velud ſcribit̄ Geñ. xxvij. Tedet me vite
mee ꝓpter filias Heth ſi acepit Iacob
vxorē de ſtirpe hui⁹ terre. nā ex alijs gē-
tib⁹ accipiebāt vxores Iudei vt Ioſeph
cōtraxit cū Egipcia aſſeueſ noie filia pu
tifaris ſacerdotꝪ heliopoleos ꝓut ſcri-
bit̄ Geñ. xli. Moyſes cū filia Ietro incir
cūciſi ſacerdotꝪ madian noie Sephora
vt habet̄ Exodi ſcd̄o ⁊ poſtea cū Ethio-
piſſa. Nu. xij. ⁊. 2. q. vij. plerūqꝫ bōi viri
Item obicit̄ ſilr̄ et Heſter aſuero licite

dupſerat. vt habetur Heſter ſcdo. ſed hoc fuit ſingulari diuina diſpenſatione et in figura quod dñs copulatur⁹ erat ſibi eccleſiam ex gentibus. vt dr̄ i glo. xxviij. q 2. c. caue. et 2. q. vij. c. plerūqꝫ. § his ita qꝫ. vñ ꝗuis ſic ſit q̄nqꝫ hoc de iure diuino ſed nō poſitiuo. De iure tñ eccleſie ſeu poſitiuo cōtractus talis prohibeẗ. eo quod illegittimat eccleſie fidē reſpectu infidelis. vt habetur. xxviij. q. i. c. Sic em̄ quia ibi nō eſt cōpleta rō Sacramēti. vt infra patebit. hinc beatus Ambroſius li. de patriarchis dicit quē magiſter allegat. xxxix. diſ. quarti. et eius verba habentur in canone. xxviij. q. i. Caue Chriſtiane gentili vel iudeo filiā dare. Caue gentilē vel iudeā atqꝫ alienigenā accipe tibi in vxorē verbū hoc alienigenā expo nit Magiſter ibidē et Canon dictus. i. hereticā et omnē alienā a fide tua et que ſcd̄m formā eccleſie baptiſata non ē vt ibidē Albertus dicit quales ſunt Sciſmatice Rutbene que et ſi videẗ habere Sacramentū baptiſmi et recipere caracterem qui equaliẗ eſt in bonis et malis vt dicit Albertus in quarto circa diſ. 4. inter infideles tñ merito connumerātur quia fidē habeat iformē ſiue ſemiplenā Nā fides fundat dno meritū et Sacramentū quo ad fundationē meriti debet informari charitate que in Sciſmaticiſ et hereticis non ē et charitas omne meritū informat. Quo vero ad fundationē ſacramenti tñ ſine re et effectu ſacram̄ti ſufficit fides iformis vñ Bonauētura ibidē i quarto circa diſ. xxxix. q. i. dicit quod aliquis infidelis dicitur dupliẗ. aut qui caret fide aut fidei ſacramēto. Caret fide tñ qui ridet ſacramēta eccleſie nec oīm articulorū fidei verā credulitatē habet. Iuxta illud. xxij. diſ. c. omnes fidē qppe violat qui aduerſus eccleſiā Romanā agit que eſt mater fidei que fides ē fundamentū edificij ſpiritualis totius ſine quo fruſtra eſt edificatio q̄les ſunt Sciſmatici Rutbeni licet ſacramento fidei ſcꝫ baptiſmate nō ſcd̄m formā Eccleſie ſuſcepto tolerati fore videanẗ. et cum eo caracterē recipe de quo iuxta pri⁹ dicta non diffinio. nemini tamen dubium ē quod ſanctificationē ſiue rē ſacramenti nō percipiūt quia ficti ſunt et deriſores et blaſphematores ſacramētorū noſtroꝝ charitate que eſt legis plenitudo carentes et pertinaces in malo propoſito et ipſa fictione ponūt obicem ꝛ repagulū gratie Spūs em̄ ſanctus effugit fictum i. nō opatur ſanctitatē. vt clare determinant doctores circa diſ. quartā quarti ꝛ precipue Albertus de quo ſuperius dictum ē. Infidelis vero ſine Sacramēto diciẗ qui baptiſmo caret q̄ fundamētū eſt fideliū. vñ prima infidelias impedit matrimonū cōtrahendū. ſꝫ nō dirimit contractū niſi ſubeſſet pertinacia erroris. vt dicetur. Scd̄a vero infidelitas cōtractū etiā dirimit vt ibidē doctores determinant beati Ambroſij verba tractātes que ponit Magiſter in quarto diſ. 39. et hētur in canone. 28. q. i. c. qd̄ aūt vbi dicit nō ē em̄ putandū matrimonium quod extra dei decretū ē factū. idē btūs

Ambroſius dicit ſup illo apl'i prime ad Chorīn.vij.ꝙ ſi infidelis diſcedit diſce-dat et habetur idē in Glo.ad Ro.vij.et magiſter allegat vbi ſupra b Ob creatoris contumelia. id eſt infidelitas ſoluit ius matrimonij. Tale tn̄ matri-moniū cōtractū et cōſumatū inter eos quorū alter fidelis eſt et alter infidelis· licet ſacramentū fidei videatur habere Infidelis tn̄ habet carentiā fidei c Periculoſum ē matrimoniū cum Sciſ-matica vt deducit Albertus triplici re-ſpectu.diſ 39.q̄rti primo quia diſſipat fundamentū omnis boni ſacramētorū et per hoc nō placet deo quia ſine fide ē credēdorum et precipue vbi ſigna ſunt contemptus ſacramentorū Eccleſie et eorum que in ea gerūtur cū ritu deriſio. que infidelitas ē nocētiſſima et omnia viciorū ſentia.dicit eīn btūs Auguſtin⁹ ad polentiū.et habent verba in canone 28.q.i.c.ſic eīn d Infidelitas eſt peccatū quo cetera omnia pctā tenent. Scd̄o contraria bono prolis. Nā quo ad alterū parentē nō ſuſcipit in timore et pietate Chriſti quia ſine charitate ad vnionē matris eccleſie. Nam fidē rectā nō ſeruans ad Chriſtum ⁊ eius eccleſiā cuius preceptis cōuenit nūq̄ fidem ſer uare poterit ad hominem.297.nō pōt Tercio ꝙ bona omnia talis m̄rimonij ſunt imperfecta et cum peccato imper-fecta quidē quia non ſignant repreſen-tationē ſacramēti qd̄ ſignat vnionē dei et anime vel diuine et humane nature ī Chriſto.non ergo dicunt ſimpliciter in coniūctionē fidelis anime cū deo ꝙ fit p fidē pfectā ſeu formatā.q̄ facit pſonā legittimā matrimonio rōne eius articl'i qui eſt vitam eternā quia vita eterna eſt in cōiunctione anīe cū deo quā vnionē ſignat ratū et legittimū matrimonium Nā dicit Ambro.libro.de patriarch.⁊ habetur.27.q.2.c.in omni. ꝙ in oī ma-trimonio legittimo cōiunctio intelligit Spūalis quā cōfirmat et pficit coniun ctorum cōmixtio corporalis.ſꝫ ꝙ ſit cū pctō e Quia omnis actio īfideliū pctm̄ ē id eſt nō ē meritoria dicēte apl'o omne qd̄ nō ē ex fide pctm̄ ē vt habetur. 28.q.i.c.omnis.§.ex his nec placꝫ deo quia vbi deeſt agnitio vere et eterne ve-ritatis falſa eſt virtus.vt Aug'.dicit etiā in optimis moribus vt ī eodē canone ſcribit f Itē matrimoniū īſtitutū eſt in officiū remediū. et ſacramentū ꝑ vt doctores determināt in quarto. diſ. 39. officiū ꝓpter prolis ꝓcreationē le-gittime ad cultū dei quō in tali diſpari-tate rituū et ſub iobediētia eccleſiaſtica poteſt eſſe procreatio prolis ad cultum veri dei cum potius dicendū ē ꝙ fit ī cō tumeliā Chriſti cui⁹ ꝑceptis ꝯtrauenit p alterū coniugē in fidelitate ptinacē in remediū vero q2 excuſat coitū a culpa mortali vbi dat gratia remittēs concu-piſcentiā rōne benedictionis adiuncte. ſed in tali matrimonio nō ē vera pudi-citia.vt dicit Bonauen.vbi ſupra quia nō habet verū et ꝓpriū effectū virtutis nō eīn ꝑſeruat a culpa nec cōfert gratiā q̄ remittit cōcupiſcētiā fideles eīn cōiu-

ges per pudicitiã vitant penam et ac-
quirunt meritũ et palmam quibus nõ
ſolum datur remedium qđ preſeruat a
culpa ſed etiã datur gratia que remittit
concupiſcentiã et hoc ꝓpter meritum fi
dei et ꝓpter benedictionẽ ecclie. Negat̃
ergo in tali matrimonio vera eſſe pudi-
citia quantũ ad effectũ et ad premiũ ſa-
lutis eterne ſicut etiam Canõ ſuperior
ca. omnis determinat. Licet dicat̃ eadẽ
pudicia honeſta pollicite ſed non gra
tuitate. Inſtitutũ eſt deniq; mrimoniũ
in ſacramentũ quia actu ſignat vnionẽ
dei et anime ſiue vnionẽ diuine nature
et humane velud in proximo dictum ẽ
qđ in tali matrimonio cum infideli non
ſignatur niſi aptitudine remota. Ideo
apud fideles conſiſtit vinculi ratificatio
Sed matrimonium cũ infideli nõ hab;
ratificationem vinculi pfectam. Ex his
colligitur ꝙ cum non mediocre ſalutis
impedimentũ ex tali matrimonio imi-
neat ei q̄ ſic infidelẽ ſub diſparitãte rituſ
In coniugio tollerat quõ quiſq; fidem
habens per dilectionem operãtem. vt
dicit Auguſtinus de fide et operibus.
Capitulo. xxiij. et. xxiiij. q. i. ca. vxor diſſi-
mulare poterit vt membrum ꝙ cũ ſcan
daliſat nolit amputare remouendo talẽ
a ſe corporaliter ad cogitationem tem-
poralem donec corrigetur maxime cũ
vergat id in contumeliam creatoris et
commune ſcandalum Chriſtifidelium
Quo enim in eminentiori quis ſtatus
culmine poſit⁹ id tolleraueri t ex maiori
ſcandalo et dedecore inde proueniente
anime periculo maiori ſubiacebit. Si

eñ fornicatio carnis deteſtanda ẽ in cõ
iuge propter quam concedit dominus
vxorẽ dimitti Math. xix. quãto magis
fornicatio mentis. dicit enim beat⁹ Au
guſtinus ſermone domini ĩ mõte libro
primo. et habetur. xxviij. q. i. c. Idolatria
g Idolatria et quelibet noxia ſuper
ſtitio fornicatio eſt. Immo Ruthenos
in eorũ ſacrifitijs idolatrare monſtratũ
eſt. Item dicẽs apoſtoli conſilium ad-
impleo qui prime ad Chorĩñ. vij. con-
ſulit ne fidelis dimittat vxorem infidelẽ
volentẽ cohabitare ſecum dum dicit. ſi
quis frater vxorem habet infidelem et
hec conſentit habitare cum illo nõ di-
mittat illam dicendum. ꝙ indulgentie
apoſtoli ſtandum eſſet dummõ marito
faciente qđ ex eo eſt in admonitione in-
ductione et eruditione in his que fidei
ſunt ad que obligãtur. Iuxta illud apl'i
ad Ephe. v. viri diligite vxores ſicut et
Chriſtus dilexit Eccleſiam et ſe ipſum
tradidit pro ea vt nulla ſancificaret mũ
dans eam lauacro aque ĩ verbo vite vt
eſſet ſancta et immaculata quo viris
doctrina datur vxorum erudiendarum
in ſanctificationem. ſi ergo ex tali erudi-
tione mariti per ſigna euidentia cõuer-
ſionis affuture ſpes et acceſſus ad vnio
nem Eccleſiaſticam clareſceret quapro
pter ſubiungit idem Apoſtolus prime
ad Chorĩñ. vij. Sanctificata eſt mulier
infidelis per virum fidelem et ecõuerſo
vir infidelis per mulierem fidelem b
Quid faciendum tandem reſtabit dũ-
modo pertinax fuerit dicit Albertus in
quarto diſ. qua ſupra ꝙ talium cõiugũ

debet eſſe ſeparatio a thoro ne maiꝰ pe
riculum interueniat. et ex prima ſuſce-
ptione fidei. ſubiaceret cenſure Eccleſie.
et per illam prohiberi poteſt a cetu fide
lium. ſimiliter et alij prohiberi debent a
cōmunione eius tamen deputanda nō
eſt iudicio ſeculari. Probatur etiā tale
coniugium eſſe dānabile et ꝑiculoſum
Exemplo ſimilitudinis qđ tāetſi a non
nullis Errorem hmōi coniugij diſſimu
lantibus videbitur ad rem propoſitam
minus pertinenter eſſe introductū dū-
modo tamen ad ritum vetitum oculoſ
rationis intorſerint itereſſe nil decernēt
equo iudicio virtutis inter Idolatram
gētilium et ſacrifitia Ruthenoꝝ ſcribit
enī Joſephus antiquitatū libro.xviij.c
vltimo Hiſtoria de duobus fratribus
Judeis aſineo et anileo qui ex priuato
et humili genere ac ordine exiſtētes col-
lecta Juuenum ſibi ſimilium multitu-
dine certa fortuna adiuti dominia mlta
occupauerunt et eis preerāt dominatu
Tirānico dumqꝫ parthorum quendā
directorem inuaderent qui ad gubernā
dum regionē illam miſſus fuerat quē
vxor propria femina nunc pulchritudi
nis ſequebatur et in decoris miraculū
cunctis accederet interempto viro eiuſ
gentilē illam mulierem captus amore
Anileus cepit in vxorem que non ſine
magnis calamitatibus nō tm̄ illorum
fratrum ſed potius Gentis iudaice ma
nentis in Meſopotania et Babilone
fuerat in domū Anilei introducta. i
Nam cū interempto viro mulier deoꝝ
ſuorū ſimulacra ſumpſiſſet qui patrio
more ab ipā celebrant̄ cepit ea ritu pro
phano gētili ꝓmū clā colere ⁊ venerari
poſtea vō ſumpta maiori audacia vi-
dēs adeē ſibi libtatē faciēdoꝝ oīm cepit
marito miſero mr̄are q̄ ritu cū ꝓore ma
rito idolis imolaret nullū tādem verita
publica veneratōe ī Judaico pplo cōſi-
ſtēs idolis ſacrificabat. q̄ nephario viſo
opeqđā ex maiorib' dū anileo dicerent
neq̄qꝫ licē ī ↄtumeliā ritꝰ hebraici ⁊ leg̃
diuie ↄtēptū eā mlierē accipe ⁊ fouere q̄
ꝓrio ritu aliā rligionē hn̄s īterdicta ſibi
ſacrifitia diuīa lege dis exhiberet debere
illū potiꝰ aiebāt ſuis rebꝰ bn̄ ↄſulere ne
forte amore mlier̃ et voluptate corpis
capꝰ illa celebrari ꝑmitteret q̄ ſe regnū
qꝫ ſuū peſſundarēt vex nō ſolū ī nllo a-
pud eū cōmonitionē ſuā ꝓfecerāt ſꝫ etiā
cū q̄ fiducia maioriqꝫ zelo loq̄bat̄ indi-
gnatꝰ iteremit. q̄ moriēſ anileo cū fratre
⁊ oībꝰ q̄ nullā iīuriā paſſo tulerat auxi-
liū ⁊ ꝓ legibꝰ pr̄nis ꝓloq̄nti turpē ⁊ in-
famē breui īminētē iteritū ꝑſagunt vidi
cta iuſta ob tā facimꝰ abhoīabile ſubſe-
q̄nte. Cuiꝰ mortē oīs qđ grauit̄ ferēbāt
tollerabāt tū q2 iā illoꝝ potētia ad īfelici
tatē ducebat̄ Nihilominꝰ cū iā publice
ꝑſonaret parthoꝝ ritꝰ ⁊ ī legē patriā cō
tumelioſe agere t̄ plurimi ↄgregati frēm
eiꝰ aſineū. tumultuoſis īcrepatiōibꝰ a-
greſſi vrgebāt vt a tlibꝰ frēm coherceret
ne vltrix eos ſil' dei vindicta inuolueret ex-
ꝓbrātes illicitas nuptias cū alienigēa
mliere ↄfectaſ ↄ̄ↄſuetudinē leg̃ ipoꝝ ad ī
iuriā oīpotētis dei. ille tn̄ diu frēꝫ arguere

diſſimulauit tandē inſtātia ſollicitātiū compulſus duriter Anileū corripuit vt ab illicitis reb⁹ abſtineret et mulierē ido latrā abijceret nō tñ iā poterat ꝓficere mora tpis ipſo malo validato cui tempeſtiue reſtitum non fuerat. ſane dū tumultū populi ꝓpter ſe inualeſcere mlier pcepiſſet et agnoſceret Aſineū ptes populi tueri venenū inter cibos illi ſimulata amicitia obtulit cūqꝫ pemit quo ſblato omī audacia cūcta petebat breui poſt infamis Anilei mors ſecuta eſt et totius pene gētis ſue exterminiū Mitridate cū debellāte. Cū tante igiť cladis alienigena mulier cū pegrinis ritib⁹ iter populū fidelē introducta occaſio miſerabilis facta ſit quantā añ Hieroſolomitanā exterminiū gens Judea nunqꝫ ſuſcepat quō nō metuere debet terre et dominia. Jn qbus tā illicita ꝯiugia tolleranť ſiue pueutura vindicem iram dei in cui⁹ cōtumeliā fuerit et pmittunť loca ſacramentaria honeſtate et reuerentia ſumma cuſtodita vetitis ſacrifitijs palā ꝓphanari iudei Hieroſolimā pilatum cū ſignis militarib⁹ in qbus erant ſtatue Ceſaris deſcripte nequaqꝫ intromittere voluerūt. donec ea abijceret. ne ſanctam ciuitatē ſignis Jdolatricis ꝓpharet vt idē Joſephus ſcribit libro octauo. c. ſeptimo. ſilr neqꝫ petroniū quē Gaius ſucceſſor Tiberij in Jmperium in Siriā reuocato Vitellio legatum miſerat vt ſimulacrū ei⁹ in tēplo iudei collocarēt pcipiēs mandatū diſcretione et minis exterminij q neqꝫ minas nec pericula mortis expaueſcētes Ceſaris ea in re mādatū reſpuerūt. vt dicit ibidem Joſephus. c. xix. Expgiſcanť pontifices q non ſigna vexillorū nō ſimulacra Ceſarū in vrbes induci ſed ſacrifitia mortua q de⁹ odit et maledicit illis in locis religioſiſſimis circa ſacras ſctōꝝ edes in ſuo conſpectu celebrari pmittūt. Expergiſcanť nō minus ſanis pmoti doctris talibus deſperatis coniugijs malo ſidē onerati deūqꝫ deprecenť in humilitate cordis et ſincera cōfeſſione quatin⁹ eis opitulari dignetur vt alter alterius meritis et precibus expiatis errorib⁹ ſanctificationē conſequi mereatur et ſicut mutua affectiōe corporaliter vniti ſunt ſic mutuo quoqꝫ cōnexu in vnitate eccleſie coniūgantur vt ſic inſimul eis effuſio precioſi ſanguinis domini Jheſu Chriſti cederet in lauacrum cōmune.

¶ Quo vero ad ſecundā partē Capituli per modum queſtiōis inquiro. Utrum duobus coniugibus ī vno Sciſmate ſeu errore exiſtētibus ⁊ ab Eccleſia Catholica preciſis altero accedēte ad vnionem et obedientiā Eccleſie poſſit aliquo caſu fidelis iam a vinculo coniugij remanentis in Sciſmate liber eē et ſecure cum altero ritus ſui cōtrahere.

Doctores circa diſ.xxxix.quarti lõge diſ
putãt ſi licet fideli relinquere coniugẽ i-
fidelẽ adducẽdo ſcripturas. dicit enim
aplus prime ad Chorĩñ.vij.ſi qs frater
vxorẽ habet infidelem et hec conſentit
habitare cũ illo nõ dimittat illã. Et ſi q̃
mulier fidelis habet virũ infidelẽ ⁊ hec
conſentit habitare cũ illo non dimittat
virũ.ſanctificatus ẽ eñi vir infidelis per
mulierẽ fidelem ⁊ ſanctificata eſt mulier
ĩfidelis per virũ fidelẽ.et ĩfra. Qz ſi infi-
delis diſcedit diſcedat non eñi ſeruituti
ſubiectus ẽ frater vel ſoror in eiuſmodi.
ſup quẽ locũ dicit Ambro. contumelia
creatoris ſoluit matrimoniũ in eo q̃ re-
linquitur ne accuſeẽ alij copulatus. hic
primo aplus conſulit infidelem vxorẽ
fideli viro non relinquendũ. Silr fideli
mulieri virũ infidelẽ. Tandẽ dicit q̄ ſi i-
fidelis recedit a fideli recedat et dat optio
nem fideli ad alia confugere matrimõia
intelligit aplus de his qui in gẽtilitate
copulati ſunt fideq; Chriſti publicata
altero coniugũ accedẽte ad fidẽ ⁊ altero
infideli ſecũ manere cõſenciẽte dimitti
non debere ⁊ per hoc nec vinculũ ſolui
oſtendit nec cohabitationẽ diuidi de-
bere altero conſenciẽte. vñ primo de tli
coniugio dicendũ.dicit eñi Bonauen.
vbi ſupra q̄ loquẽdo de ſolutione quã
tum ad cohabitationẽ et mutuã ſerui-
tutẽ hoc eſt in poteſtate fidelis. Sed lo
quendo de ſolutione quãtũ ẽ ad ruptio
nem vinculi diſtinguendũ ẽ. Qm̃ infide
lis aut vult cohabitare aut non ſi vult
cohabitare aut cũ blaſphemia nomĩs
Chriſti aut ſine.ſi ſine aut vt pertrahat
ad ĩfidelitatẽ aut nõ. ſi vult cohabitare
ſine blaſphemia nominis Chriſti ⁊ ita
q̄ non ptrahat ad peccatũ nõ ſoluitur
matrimoniũ quia nec iniuriaẽ nec facit
cõtumeliã deo nec matrimonio nec ma
rito. Si autẽ vel vltro diſcedit vel non
vult cohabitare ſine cõtumelia creato-
ris vel ſine impulſione ad infidelitatem
in hijs tribus caſibus poteſt a fideli di
mitti et per contumeliã factam matri-
monio ⁊ creatori vinculũ poteſt frangi
et cũ alia contrahere.vt dicit Innocẽti⁹
tertius.extra de diuorcijs.c. qñto te no
uimus et.c.gaudemus. Diceret quis tñ
dicit Hieronimus ſuper epl'am ad Ti-
motheũ q̄ matrimoniũ infideliũ ad ve
terem hominẽ pertinet qui ĩ baptiſmo
expoliaẽ cũ actibus ſuis et induiẽ nou⁹
homo hinc dicit q̄ ſicut infideli bapti-
ſato peccata preterita nõ imputantur
neq; cõputãtur.ſic neq; coniugia. Dicẽ
dum q̄ opinatiue dicit ⁊ ſua opinio nõ
teneẽ.nã dicit Auguſtinus in ſolidiori
fundamento ſua dicta fundans q̄ con-
iugia infideliũ etſi non ſit meritoria nõ
tñ ſunt culpabilia.immo licita et bona
que dominus inſtituit ius naturale di-
ctat Aplus confirmat dicens vxorem
infidelẽ non eſſe dimittendã. et q2 licita
ſunt p baptiſmũ nõ delenẽ. ĩ baptiſmo
eñi crimina dimittunẽ nõ accepte vxo-
ris conſorciũ relaxaẽ nec infirmatur q̄
rectũ eſt ſed cõfirmaẽ coniugiũ ergo in-
fideliũ habet rationẽ cõiugij et diffini-
tionẽ licet nõ habeat in tanta pfectione

quāta habet eſſe matrimoniū fidelium Itē ſignat tale matrimoniū vnionē naturarū in Chriſto preſertim cōſumatā que omnino ē indiſſolubilis. Hinc ad noſtrā queſtionē accedēdo dico primo ꝙ ſi cōiugia q̄ ſine baptiſmi ſacramēto rata fieri nō dicāt quāuis legittima ſint aliter niſi ſub modis predictis ſolui nequeant multo magis cōiugia q̄ ſine cōtumelia creatoris inter baptiſatos quāuis Sciſmaticos vl' hereticos ſemel cōtracta ſi nequeūt ſeparari nec poſſunt libertatē adducere cōtrahendi cū altero illi cōiugū qui altero in ſciſmate relicto ad obedientiā Eccleſie velit accedere dicit eīn Innocentius extra de diuorcijs c. quāto te nouimus Sacramentū baptiſmi qd̄ ſemel eſt admiſſum ē ratum efficit coniugij Sacramētū. et qꝛ vterqꝫ baptiſmū ſuſceperat quāuis i Sciſmate tenet matrimoniū cū priore ſecus fuiſſꝫ ſi gentilis vir fuiſſet et ratū eorum matrimonium ratione infidelis nō fuiſſet. diceret quis tamen ſacramenta eccl'ie non habent efficaciam apud hereticos ⁊ ſciſmaticos ergo nec matrimoniū reſpondet Bonauen. ꝙ nō eſt ſimile de matrimonio et in alijs ſacramentis. Nam in alijs ſacramentis preſtatur remedium contra morbū qui iam ineſt. vñ in alijs datur gratia vel effectus gratie quo mediāte curāt anima a morbi corruptela In matrimonio aūt inquantū Sacramentum legis nature dat remediū preſeruatiuū a culpa ne quis cognoſcendo mulierē peccet. licet i quātū ē ſacramētū Eccleſie ratione benedictionis annere det etiam gratiam digne accedētibus Qm̄ ergo infideles ſunt Sciſmatici aut heretici. Non ſuſcipiūt gratiā gratum facientē nec eius effectū qꝫ diu ſunt in infidelitate et errore. Ideo alia Sacramenta nō preſtant eis remediū hoc vo ſolū poteſt eis preſtare licet nō pfectū Sed ſolum ad cauendum malū. Quare ſequitur ꝙ ſicut Sciſmaticus aut hereticus ad vnionem eccleſie veniens matrimonij ſoluendi prerogatiuā non pcipit ꝙ in Sciſmate ſeu hereſi cōtraxit. ſic ſi ab eccl'ia preciſus et lapſus in hereſim aut Sciſma aliquis coniugū fuerit illi qui fidelis permanſerit libertas a ſolutione vinculi matrimonialis non veniet q̄uis ſepari vtriqꝫ poterūt a cohabitatione et ſeruitute mutua et dat triplex ratio prime due ꝓ prima pte tercia pro parte ſcd'a verificāda primo quidē ideo quia tale matrimoniū eo ꝙ eſt vel erat iter baptiſatos quocūqꝫ baptiſmo ſiue greco ſiue latino fundatum ē ſupra Sacramentū baptiſmi ꝙ imprimit caracterem indelebilem ipſum erit inſolubile. ſed quia tale matrimonium habet ſignationem perfectam vnionis inſolubilis naturarū in Chriſto diuine et humane et Chriſti cum eccleſia nō poteſt diſſolui. Tertio vt malis via deſerendarum vxorum et ecōuerſo ꝑcludatur et detur occaſio deceptionibus quia ſic vt ab vxoribus ſoluerent̄ pretenderent ſe hereticos eſſe vel adherent alicui errori. Ideo non dirimit̄ tale vinculum

matrimonij inter eos. quare ſequitur q ſi ex Sciſmate zelo deponendi erroris vxor ad Eccleſie vnionem et eius ritus et Sacramenta approbanda venit marito non conſenciente et renitēte ac ī ſua manēte pertinacia pōt ſeparari a thoro et ſeruitute mariti ſed nō a vinculo matrimonij nec a'iū ſuperducere pote it eo viuente. Si vero zelotipia mariti extranei et huiuſmodi viri de obediētia Romana affectu tracta ad fidei et Eccleſie vnionē venit eo ſupducto nequaq̄ pt eſſe legittima vxor eius. Niſi dn̄s papa ſpecialiter legittimaret tale matrimōiū qd̄ facturū non exiſtimo cum contra ſacramenta facere auctoritati ſue non conueniat qd̄ tamen ꝓ hac vice nō diffinio Nam multa diſpenſantur lege fori non lege poli. nec ſcandalum qd̄piam ſui reditus ad vomitum priſtinū metuendū eſt vtilius eñ ſcandalum naſci ꝑmittitr̄ q̄ veritas relinquatur. Non eñ ꝓpter ſcandalum vitādum peccatum nō ſolū mortale nec veniale faciendum eſt. Vn̄ et phariſeorum erat ſcandalum non tn̄ curabatur. ſicut ſcribitur Math. xiij. 7. xi queſtione. iij. c. inter verba. et demones in dei iuſtitia ſcādaliſantur ſicut ſcriptū eſt Pſal. 73. Superbia eorum qui te oderunt aſcendit ſemper. nec propter hoc debet non eſſe iuſtitia ſi demones vel mali ſcandaliſentur in ipſa maxime cū boni edificeentur inde. vnde mali ſcādaliſantur. vt dicit Alb. ſuper miſſus eſt. capitulo vbi de pulchritudine Marie Nā nec mala faciēda ſunt vt inde bona aliqua in Eccleſia proueniāt. vt dicitur ad Ro. iij. et xx. q. i. c. noſſe. vt prius deductum eſt. Sic ſoluo concluſiue queſtionem propoſitam. ſalua ſalubri melius ſentientium in hoc articulo determinatione

Hec itaq̄ diue pontifex Alberte pro te vtcunq̄ corrogata bona et amica mēte ſuſcipe nouiſti quidē me in externo ſolo verſatū abſq̄ librorum ſupellectili neceſſaria in hac materia reſolute dicere nil potuiſſe ſi inter ea tamen que ſcripta ſunt aliqua ſupra conditionem doctoris Catholici ſcribere viſus eſſem que aut caritatis affectū non viderent̄ pre ſe ferre aut Sacris canonibus et eccleſie ſummorūq̄ pontificū inſtitutis necnon doctorum ſacre Theologie ſententijs contraria viderent̄ eorū correctionibus tuoq̄ Judicio ea moderanda cōmitto. Tu tamen quo ad eius fore poterit boni cōſule Vale patrie lumen clariſſimū et Eccleſie baſis immobilis dixi.

Telos

Cop. 2346

De A

Arriana hereſis Folio.x n
Alexandri Regis polonie laus iiij c
Animarũ beatitudo more Ru.vi.er.38
Artenius hereticus xij ſ
Adrianus papa ſcõs xiiij i
Alexius Conſtantinus xv ſ
Aſia minor capta xv b
Apſtorũ doctrina quanta xvij q
Additiones in theo: triplices. xviij y
Additio Prima a / Scda folio.xviij b / Tertia c

De B

Baptiſmus qd operatur ix d.7.g
Baptiſmi ſacramẽtũ alia pcedit ix g
Blaſphemia nulli creature cõuenit qa grauiſſimũ pctm̃ eſt iij f
Blaſphemare alterũ debet nemo iij g
Bñdictiões execrãt nr̃as iiij Er.xij
Baptiſmus folio.iiij.v.et.xxij f
Belládi mod⁹ mediãte ſacramẽto v x
Baptiſm⁹ fo.v. b.et.xix.i.7.xxi. t
Barbarum portatio v i
Benignitas quid operatur tix b
Baptiſmi ſa.i neceſſitate qd circa eum agendum xxij g. et mãia ei⁹ b
Baptiſmi ſacra.dubia circa illd oc. 23
Baptiſmi aqua qd opatur xxiij
Baptiſmi forma xxv v
Baptiſmi fõrma Grecorũ xxviij.

De C

Claues ſoluẽdi 7 ligãdi cui dãt ix x
Caracter ſacramẽti ordinis ix a c r
Caracterẽ qt ſacramẽta iprimũt ix b
Confirmatio ix e
Caracter ſacerdocij dignior alijs ix b
Criſma fol.iiij Error.xi
Confirmationis bñfitiũ fol.iiij.er xiij
Calicis pparatio Rutbenica v er.xvi
Calcedonenſis ſinodus xi q
Conſtantinus quartus xiij v
Conſtantinus quintus xiij e
Conſtantinus ſextus xiiij l
Carolus Magnus xv r
Conſtantinopolis capta xvi c
Caritas quãta ẽ .xvi. g 7 qd opat b
Chriſt⁹ legẽ nõ deſtruxit xvij ſ
Confirmatio xxi a
Contumelia creatoris qd opat xxi b

De D

Diuorcia celebrãt facili cauſa vi er.37
Dioſcorus fo.x. ca iij.i pmo
Diuiſiones Grecorũ.xij. ca.iij. fo.x.
Dubiorũ via certior eligibilior ix m

Epiſcopatus ordo ix i

Eccl'ie legittime doctores iiij n
Eucbariſtie ſacramẽtũ ſpernũt iiij o
Eucbariſtie.ſa.ↄſuetudo rutenica 4 p
Eccleſie ſacramẽta ſpernunt iiij r
Eccl'aſtica bñfitia nr̃a dãnãt fol.iiij.er xij.Et fo.v Error.xxviij
Euticiana hereſis x p
Ephesina ſinod⁹ he:fo.xi. p.7 fo.xvij o
Eucbariſtia xxi x
Eucbariſtie.ſa.i qbus cõficit xxviij

Fornicatio ſimplex nõ ẽ pctm̃ vi l

Furi penitẽtia more Ru.fo.vi Er.xxij
Fidei ſtatus ix c
Filiorũ in parentes crudelitas xv y
Fides Chriſti additiones patit xv r

Re. Fo.

Fidei arti. interp̄tatiōis add.pa. xviij x
Fides Chriſti voluntaria xx l

De G

Grecorum ſectiones ab Eccleſia.fo.x.
c iiij per ordinem m
Grecorum diuiſio prima x m
Grecoꝝ p̄ncipū ptās iſacdotes xv n
Grecorum pertinatia xvi d
Greci qñ fidē ſuſceperunt xvi e

De H

Hereticorū ſecte qb⁹ cōparant̄ iiij i

De I

Infideliū act⁹ ⁊ opatiōes pctā ſīt.viij.q
Infirmorum ſacramentum v a
Irregularitas Rutenoꝝ vñ ſit v g
Jeiunādi ꝯſue. tpe q̄dragesime.fo.v b
Jurare falſe laudat̄ v g
Infideliū opa xxxi e
Joannes papa tercius xiij b
Imagines ſctōꝝ venerāt̄ xiiij d
Iconomagicorū hereſis xiij c
Joseph cōſtā.patr herericus xv x
Juſtitia vnita fidei xvi f
Infames q̄ efficiuntur xvi n
Judeorū pertinacia xix d
Infidelitas quid opatur xxxi a
Infidelitas grauiſſimū pctm̄ xxxi d
Idolatria xxxi g

De L

Leo imparator xiij g

De M

Moſkouitaꝝ ſecta et crudelitas iij d
Malum non ꝑ malo xi e
Modus corrigēdi ptinaces xix g

Re. Fo.

Matrimonium xxi b
Matrimonium cum Sciſmatica per-
nicioſiſſimum xxi c
Matrimonij inſtitutio xxxi f
Mulierū nequitia et aſtutia xxxij i
Matrimonium an ſit inter Sciſ.⁊c.
tota queſtio fol.xxxij. ca.vltimo.
Miſteria ecclīe in qb⁹ ꝯſiſtūt xvij x

De N

Neſtoriana hereſis xi o
Nuptie ſcd̄e vi. Er.xxviij.
Nicena Sinodus xvij o et p

De O

Ordinis ſacramētū.i q̄ fundat̄ ix y
Ordo ix f
Ordines nros dānāt fo.iiij. Error.xij.
Ordinis ſacram̄.caracter fo.ix.a ⁊.f
Ordinis ſacr̄.q̄ hȝ conferre xx n
Ordinis Sacramentum xxi y

De P

Pena Sciſ.et hereticorum viij r
Poteſtas ecclīe ſpūalis duplex viij ſ
Pietasiam nulla qꝫ ſocer ꝑ gñm iij e
Petrus negat̄ papa iiij l
Pontificia iiij Error. xij.
Proximi occiſio v g
Purgatorium nullū vi Er.xxiiij.
Phociana hereſis xiij b
Principium vnū omniū xv v
Precipere Permittere drn̄t xix f
Pertinacib⁹ venia concedit̄ xix g
Pacientia quid operatur xix h
Priuilegium perſonale xx p
Pape poteſtas in ſacramētis.Et ſacra
mentalibus xxi r

Penitentia xxi v
Pertinacia xxxij b

De R

Romana eccl'ia caput oim eccliaꝝ cui ē obediendū de neceſſitate ſalutis vij o
Romana eccleſia quo fundamento edificatur ac regitur vij p
Romana eccl'ia nūq̄ ruitura x l
Romane eccl'ie p̄ceptis obediēdū ij
Rute.ſecta pnicioſa ꝛ ſtultiſſima iij a
Regnū Chriſti et quo finit̄ iij b
Ruthenoꝝ errores.xl. fol'.iiij. l Error die Ro.eccl'ia rectrix eccliaꝝ negat̄ 4 m
Ruthenoꝝ ſacerdotū officia v c
Ruthenoꝝ indulgētie v f
Ruthenorum ſciſma pniciociſſimum folio.vi ca.iij. Et conuerſatio
Ruthenorum pertinacia x
Ruthenorū principum poteſtas in ſacerdotes. fol'.vi. Error.xl.et.xv. o
Rutheni heretici Grecorum ix o

De S

Sacramēta a qb' cōferuntur. Et eorū effectus viij t
Sacr'a q̄ a ſciſmaticis cōferunt̄ viij t
Sacramētū magis neceſſariū viij v
Sacramētū ordis i q̄ fundat̄ ix y
Sacramēta ſtatū fidei reſpiciētia ix b
Status fidei ſunt ix c
Sectiōes Grecoꝝ.xij.fo.x.ca.z.p ordinē
Sinod' ſi celebrat̄ ſiñ ꝯſenſu pape nll' efficacie eſt xij
Sciſmaticoꝝ ſecte qbus cōparāt̄ iij i
Sinodos ſanctas ſpernunt iiij q
Sacerdotia fol'.iiij. Error.xij.
Suffragia viuoꝝ qb' ꝓſunt vi.er.xxv
Sepultura Ruthenorū vi error.xxix
Sacerdotū Ruthenoꝝ ptās vi. er.xl
Sciſma grauiſſimū peccatum et perſecutum a deo vi m
Sciſmaticorum pena viij r
Superbia reprobatur fo.xij. v.di.
Sergius Epiſcopus xij. t
Sergius papa vi.diuiſio
Sinodus ſexta xiij x
Sinodus ſeptima Nicena xiij f
Stephanus papa xiiij l
Spūs ſctūs p̄cedit a p̄re ꝛ filio xv v
Superbia quātū peccatum xvi m
Simbolum Nicenum xvij o
Sinodale decretum xviij v
Sacerdotes Ruthenorū xx q
Sacramēta. Sacramētalia xxi f
Sacramenta Ruthenorū an vera ſunt vel non xxij e
Sacramenta Ruthenorum xxix
Sciſmatice vxores non ducent̄ a viris Chriſ.in vxores xxx
Sacramēta ecclie i qb' ꝯſiſtūt xxv t

De T

Thimothei hereſis xij r
Thitus Cōſtātin' policanus xiij b
Thurcorum rabies xv b

De V

Veritas filius dei vij n
Valdenſiū hereſis qñ incepit iij b
Vnctio extrema iiij t
Vindicta dei grauiſſime punit xv a
Vnctio xxi c
Veritas triplex xxij d

Tabula dictionum deprauatarum

Falsum	Correctū	Fo.	Colūna	Falsum	Correctū	Fo.	Colūna
Gratuitate	Gratuite	xxxi	iij	Profectio	Profecto	xx	[illegible]
Cogitationē	Cohabitationē	xxxi.	iij	Operū	Oportet	xxi	i
Nullam	Illam	xxxi	vi.	Cōtinuatim	Cōtumaciter	xxi fo.	vi
Virtutis	Veritatis	xxxij.	i	Dicendū	Dimittendū	xxij	i
Certa	Ceca	xxxij	i	Mitti	Permitti	xxij	i
Nunc	Mire	xxxij	i	Danieli superfluū ponit		xxij	[illegible]
Celebrant	Colebant	xxxij	ij	Sanctū	Factū	xxij.	iij
Cōmonitōes suā	cōmonitōe sua	xxxij	ij	Extra	Extreme	xxij	iij
Fuerit	Fiunt	xxxij.	iij	In tercio	Intentio	xxij	vi
Sacramēta	Sacerrima	xxxij	iij	Intero	In vtero	xxiij.	iij
Mādatū discretōe	mādati districtione			Quesiti	Quesita	xxij	vi.
folio.xxxij			Colūna.iij	Joannes deficit ibi an ego te		xxvi	i
Quando	Quin	iij	i	Diffinient	Diffiniret	xxvij	ij
Declamātes	Declinātes	vi	iij	Misteria	Ministeria	xxviij	ij
Secte	Sancte	viij	i	Precare	Peccare	xxix	ij
Dispositiōes	Disponēs	ix	i	Sugerenda	Fugiēda	xxix.	iij
Volunt	Nolunt	x	i	Est	Et	xxix	iij
Erude	Erinde	xl. vltia		Officia	Officina	xxix	iij
Velut	Inualuit	xv	i	Proximi	Christi	xxix	iij
Calūniā	Columnā	xvi	i	Dānatu	Dominatu	xxix	vi.
Miserū	Miserrimi	xvi.	ij	Conuenit	Contrauenit	xxxi.	i
Quam	Quoniam	xx.	i	Contraria	Cōtrariat	xxxi	i
Vident	Videntur	xx	ij	Dicunt	Ducunt	xxxi	i
Populū	Plurimi	xx	ij	Fidelitate	Infidelitate	xxxi	i
				Seuiens	Securus	vij	i

In noie dni am. Prenosticon alloquens regnum polonie in hunc modum

O Regnum polonie inclitum et famosum. hortor et obsecro te. Expavesce furorem domini. cohibe. refrena et compesce te. et habitatores tuos in te. Aperi oculos tuos et vide super te iram dei et ulcionem eius in tenui et fragili filo pendente. Gladium enim suum vibravit deus, et arcum tetendit ut feriat te. nisi emendaveris te. Sidera instancia minantur orbi fere toto, furorem quoque domini pandunt venturum repentinum. Ut quod torpet

Omnes inhabitatores orbis. et qui obliviscimini deum
deum vestrum. Convertimini. ut convertat et ignoscat deus
et relinquat post se benedictionem. Nisi enim conversi fueritis
omnes simul peribitis. Apprehendite itaque disciplinam
ne irascatur dominus. et ne pereatis de via iusta. Cum
exarserit ira eius. beati omnes qui confidunt in eo
Nota sunt prophetie in presenti antiquitus parant in mundo peccata
Antiquitus etiam parat quod illis pena infligenda. Sine
tamen omni formidine homines peccant. Sic quod totus fere
mundus in maligno positus est. Omnes fere sunt ad omnia
mala declinaverunt. Omnes inutiles secum dei facti
sunt. Non est qui faciat bonum. Non est usque ad unum
Expavescant igitur timore horribili. universa regna
principatus. ducatus. dominia. Territoria et omnes
Christianorum provincie. Et precipue Regnum polonie
incolitum magis timeat. Cum scandala varia. novas
per enormitatum adinventiones. deo inter despectas
corporum et salutis nimium nocivas. que ad celum usque in
eo ubique fertilissime pullulant, puta superbie. luxurie,
Ebrietates nocive. Adulteria et incestus. oppressiones
pauperum. vindicta in celum clamantis. deceptiones. fraudes.
homicidia. Et peius divini cultus postergatio. verbi
dei despectio. magis fabularum dilectio. et hiis plura similia
et peiora. Et ne talia singula provocent iram dei re=
pente venientem. Timeat igitur. oro pie timeat
Regnum predictum. ne sibi abhorrenda forte eveniat (quod
absit) prout evenit (ut in quodam Regno de quo scriptum
legisse) in Romanorum gestis. Et in tantum stulta deve=
nit mutationem et devastationem. Et bonum in malum
et verum in falsum, forte in debile. iustum in iniustum est
mutatum, et totaliter per rabiem inimicorum destructum. Quod
Rex considerans et admirans. A quatuor philosophis sapientis=
simis. Causam destructionis sui regni quesivit dicens. O sa=
pientissimi viri. dicite michi. Cur meum regnum inclitum
in tantum malum devenit. Qui philosophi. post sanam delibe=
rationem ad quatuor portas civitatis pergentes quilibet eorum
tres causas in qualibet parte civitatis scripsit. Primus

Primus philosophus tres causas scripsit sic

Prima — Potencia est iniusta ideo terra sine lege

Secunda — Causa: dies est nox ideo terra sine via

Tercia — Effuga est in pugna ideo regnum sine honore

Declaracio. Serenissime rex in tuo regno tam domini barones capitanei duces iudices et advocati non iudicant secundum leges imperiales regales civiles nec spirituales. Iudicant secundum leges canonicas. Sed secundum potenciam divites. Ego dico quod iusticia sit mea potencia. Ideo serenissime rex tuum regnum perit. Secunda causa dies est nox. Ideo terra sine via. Serenissime rex in tuo regno illi qui deberent esse dies bonorum operum et bonorum exemplorum et virtutum ipsi sunt nox scandali et nox malorum et pessimorum operum tam domini milites cives et consules. Qui deberent esse dies sobrietatis et temperancie illi sunt soli bibuli lusores raptores luxuriosi avari etc. Sic et ecclesiastici presbiteri qui deberent esse dies virtutum et bone honestatis soli sunt oculus in scandalo per mala opera et mala exempla, et de aliis statibus multa mala audiuntur. Ideo tuum regnum a deo corrigetur. Tercia causa effuga est in pugna ideo regnum sine honore. Serenissime rex quamvis habes multos milites nobiles et proceres pedestres et equites tamen cum eos ad bellum congregasti interim sunt effeminati quod nondum hostes contra eos insurrexerunt nec eos invadunt et iam terga vertunt. Ideo fuga est in pugna. Ita ubi deberent vincere pugnare ipsi nemine persequente fugiunt. Ideo rex tuum regnum ab antiquo fuit famosum propter viros pugnantes nunc est sine honore et bona fama propter tuos milites vel viros multum effeminatos et timidos. Secundus philosophus etiam tres causas scripsit. Prima causa

1. Verum est dubium. Ideo regnum sine veritate

2. Amicus est inimicus. Ideo regnum sine fidelitate

3. Malum est bonum ideo terra sine pietate

Declaracio. Serenissime rex in tuo regno multi sunt homines iniqui fallaces deceptores qui aliud dicunt ore et aliud tenent in corde deceptio in vendicione et emcione. Serenissimus socius serenissimus dominus et ego filia

pacem et ego, vxor [illegible] rez et egi
neq alium decepit &c. Ideo clementissime rex deq tuum reg
porrit. quia unum est duo id est duplitas et fraus [illegible] tuo
regno duas et tuum regnum est sine veritate Se[illegible]
Causa dimicioss est \ inimicoss. Ideo regnum sine fraternitate
Clementissime rex in tuo regno ille qui est amicus est inimicus
n[illegible]a dando bonum consilium pro communi bono. efficitur inimicus illis
qui sunt communis boni et regni tui destructores et inimici Ideo
regnum tuum sine fidelitate boni consilii. Propter quod a deo permittitur
Tercia causa Malum est bonum Ideo terra sine pietate. Cle-
mentissime rex In tuo regno illud quod est manifeste malum
et tui regni destructio vocat multi bonum et virtuosum /
sic ebrietates superfluitas. ludos. adulteria vsu[ras]
rapinas &c vocat bona. Ideo terra sine pietate et mi-
sericordia dei. Contra dicit propheta Ve vobis qui dicitis ma-
lum bonum et bonum malum Tercius philosophus tres causas posuit
Prima. Rex habet hereticos Ideo regnum sine nomine
Clementissime rex in tuo regno sunt homines inimicati rebelles
[illegible] veteres. deo et senioribus inobedientes. Ideo
tuum regnum sine nomine bone fame et honestate censetur
Secunda causa Cupiditas est prelatus. Ideo regnum sine pecunia
Clementissime rex Communis tuum regnum inclitum est abundans
in diviciis. habes multas civitates. Castra villas. aurum
argentum et multa tributa, tamen omnia posita semper parata
bona sunt turcis et infidelibus. sibi plus thezaurizant
quam tibi rex tribuunt Ideo tuum regnum sine thezauro
et pecunia Tercia causa. Cozobola vult esse
aquila Ideo nulla discrecio in patria. Clementissime rex
In tuo regno tui subditi etiam pauperes in tanta super-
bia devenerunt quod Cozobola vult esse aquila et civis
vult esse ducissa. simplex laica vult esse nobilis
domina. Contra virgines ordine et maiestatis ultra
statum suum vestes et calciamenta curiosa deferunt super-
be et extente et denudato collo incedunt. Propter quod Juxta
prophete dictum. dominus decalvat per turcos. Tartaros
filias suas quas rapientes per collum in corde in capti-
vitate et servitute abducunt. Ideo in tuo regno rex
nulla discrecio in patria. Contra kmethones volunt esse
nobiles. mercatores pepla et [illegible] deferunt. Ideo de g
Quartus philosophus scripsit etiam tres causas
Prima / voluntas est consiliarius. Ideo terra male dispo[sita]

Biblioteka Jagiellońska
stdr0032879

Sacramus: Elucidarius. Kraków 1506